

ประวัติหลวงพ่อวัดไร่ขิง

วัดไร่ขิง พระอารามหลวง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ประวัติหลวงพ่อวัดไร่ขิง

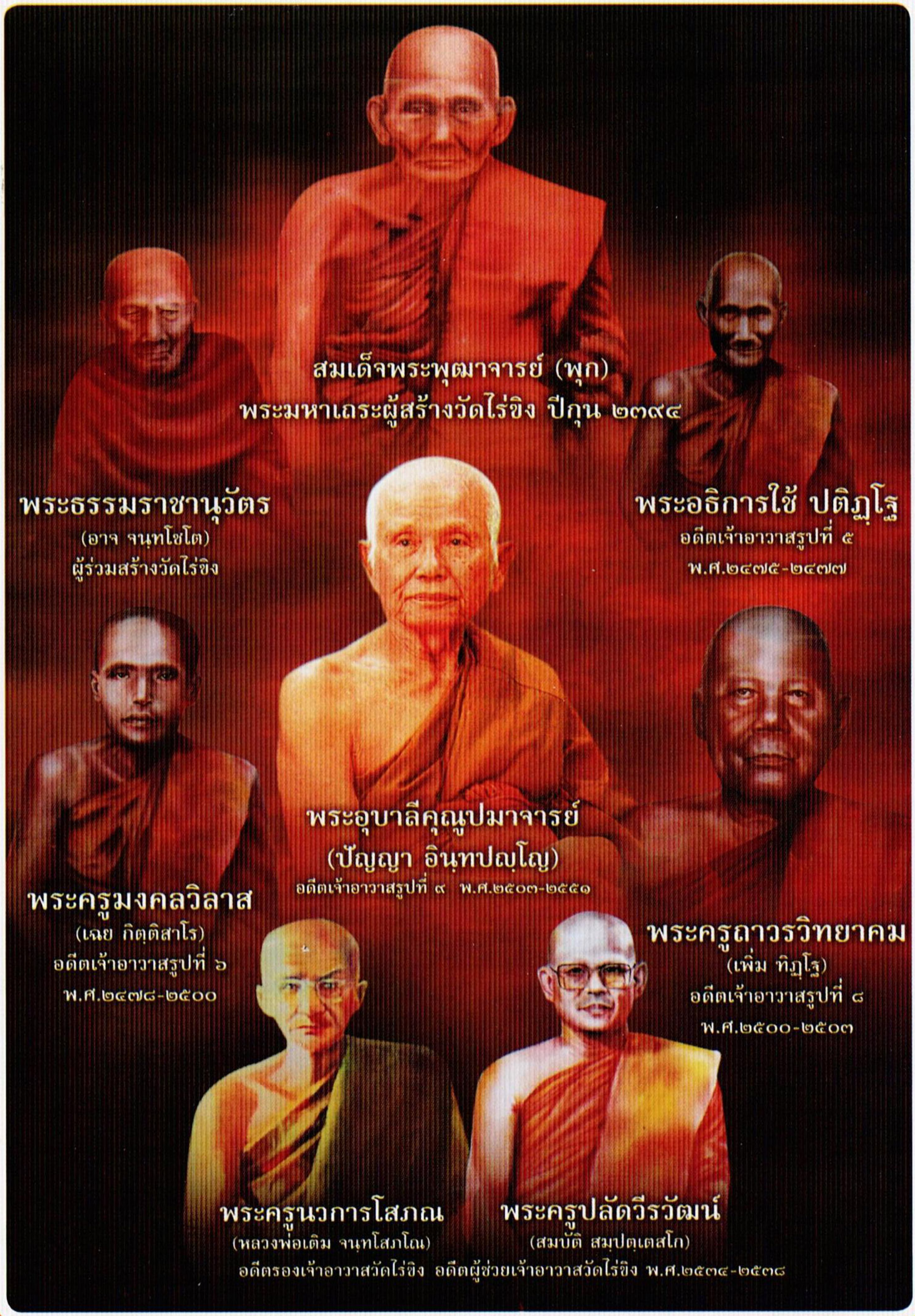
พระเทพศาสนาภิบาล (แย้ม กิตฺตินฺธโร)

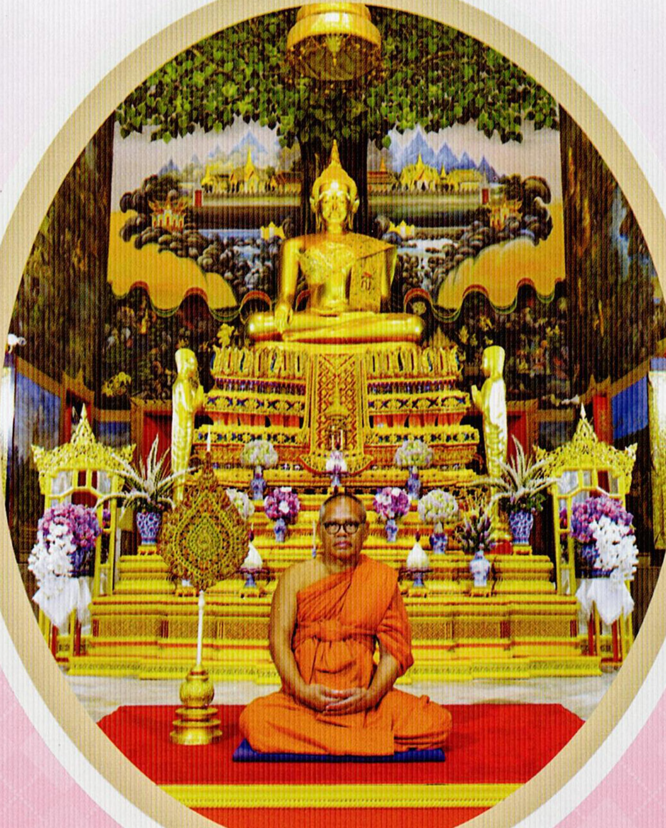
เจ้าคณะภาค ๑๔

เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง พระอารามหลวง

ประธานคณะกรรมการโครงการ “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ส่วนกลาง

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (พุก)
พระมหาเถระผู้สร้างวัดไร่ขิง ปีกุน ๒๓๙๔
พระธรรมราชานุวัตร
(อาจ จนฺทโชโต)
ผู้ร่วมสร้างวัดไร่ขิง
พระอธิการใช้ ปติฏฺโฐ
อดีตเจ้าอาวาสรูปที่ ๕
พ.ศ.๒๔๗๕-๒๔๗๗
พระอุบาลีคุณูปมาจารย์
(ปัญญา อินฺทปญฺโญ)
อดีตเจ้าอาวาสรูปที่ ๙ พ.ศ.๒๕๐๓-๒๕๕๑
พระครูมงคลวิลาส
(เฉย กิตฺติสาโร)
อดีตเจ้าอาวาสรูปที่ ๖
พ.ศ.๒๔๗๘-๒๕๐๐
พระครูถาวรวิทยาคม
(เพิ่ม ทิฏฺโฐ)
อดีตเจ้าอาวาสรูปที่ ๘
พ.ศ.๒๕๐๐-๒๕๐๓
พระครูนวการโสภณ
(หลวงพ่อเติม จนฺทโสภโณ)
พระครูปลัดวีรวัฒน์
(สมบัติ สมฺปตฺเตสโก)
อดีตรองเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง อดีตผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง พ.ศ.๒๕๓๔-๒๕๓๘

ประวัติโดยสังเขป

พระเทพศาสนาภิบาล (แย้ม กิตฺตินฺธโร)

เจ้าคณะภาค ๑๔

เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง พระอารามหลวง

ประธานคณะกรรมการโครงการ “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ส่วนกลาง

รองประธานอนุกรรมการ โครงการ “วัด ประชา รัฐ สร้างสุข”

ที่ปรึกษาประธานสำนักงานกำกับดูแลพระธรรมทูตไปต่างประเทศ

สารบัญ

จัดพิมพ์โดย	วัดไร่ขิง พระอารามหลวง จังหวัดนครปฐม	
ปีที่พิมพ์	พฤษภาคม ๒๕๖๔ **จำนวน** ๒,๐๐๐ เล่ม	
ที่ปรึกษา	พระเทพศาสนาภิบาล	เจ้าคณะภาค ๑๔ เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง พระอารามหลวง
	พระราชวิสุทธาจารย์	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง
	พระรัตนสุธี	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง
กองบรรณาธิการ	พระครูโสภณปฐมาภรณ์	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง
	พระครูปฐมธีรวัฒน์	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง
	พระครูปฐมธรรมวงศ์	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง
	พระครูปลัดโพธิวรวัฒน์	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง
	พระครูพิสิฐธรรมนันท์	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง
	พระมหาเกริ๊กสัน ญาณสมฺปนฺโน ป.ธ. ๙	
	พระครูปลัดพงศ์พันธ์ ขนฺติโสภโณ	
	ผศ.ประสิทธิ์ ทองอุ่น	
	ดร.พชรพร สีเลี้ยง	
แบบปก-รูปเล่ม	พระปลัดสรพงษ์ ปญฺญาพโล	
พิมพ์ที่	หจก. พี วาย พริ้นติ้ง จำกัด โทร. ๐๒-๘๐๘๙๒๕๓	

ประวัติและความเป็นมา
วัดไร่ขิง

ประวัติความเป็นมาวัดไร่ขิง

วัดไร่ขิงแต่เดิมเป็นวัดราษฎร์เล็กๆแห่งหนึ่ง ตั้งอยู่ติดริมแม่น้ำนครชัยศรี (ท่าจีน) สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ต่อมาได้ยกฐานะขึ้นเป็นพระอารามหลวง ชั้นตรี ชนิดสามัญ เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๓๓

อาณาเขตของวัดไร่ขิง มีเนื้อที่ทั้งหมด ๔๕๐ ไร่ โดยเป็นที่ตั้งวัด ๑๕๐ ไร่ เป็นที่ธรณีสงฆ์ ๓๐๐ ไร่ แบ่งเป็นเขตพุทธาวาส เขตสังฆาวาส และที่ธรณีสงฆ์ ดังนี้

- **ทิศเหนือ** **จรดแม่น้ำนครชัยศรี (ท่าจีน)**
- **ทิศใต้** **จรดแนวผ่านสนามกอล์ฟ**
- **ทิศตะวันออก** **จรดตำบลไร่ขิง**
- **ทิศตะวันตก** **จรดตำบลท่าตลาด**

ทิศเหนือด้านหน้าวัด มีเขื่อนกั้นริมแม่น้ำตลอดแนว ทิศใต้และทิศตะวันออก มีกำแพงล้อมตลอดพื้นที่ของวัด

นามวัดและมูลเหตุที่สร้าง

คนรุ่นเก่าได้เล่าสืบต่อกันมาว่า วัดไร่ขิงสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๙๔ โดยพระธรรมราชานุวัตร (พุก) ชาวเมืองนครชัยศรี มณฑลนครชัยศรี (ต่อมาท่านได้รับสถาปนาสมศักดิ์เป็น สมเด็จพระพุฒาจารย์ (พุก)) ในขณะนั้นท่านดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสวัดศาลาปูนวรวิหาร ท่านได้กลับมาสร้างวัดไร่ขิงและวัดดอนหวาย ซึ่งเป็นบ้านโยมบิดาและมารดาของท่าน แต่ยังไม่แล้วเสร็จ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (พุก) มรณภาพเมื่อปี วอก พ.ศ. ๒๔๒๗ รวมสิริอายุ ๙๑ ปี พระราชทานเพลิงศพ เมื่อวันที่ ๙ เมษายน ตรงกับวันพฤหัสบดี แรม ๑๐ ค่ำ เดือน ๕ ปีระกา พ.ศ. ๒๔๒๘ ในการนี้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมาร มาพระราชทานเพลิงศพ ณ เมรุพิเศษวัดศาลาปูน ดังนั้น งานทุกอย่างจึงตกเป็นภาระของพระธรรมราชานุวัตร (อาจ จนฺทโชโต) เจ้าอาวาสวัดศาลาปูนรูปที่ ๖ ซึ่งเป็นหลานชาย

ของท่าน" แต่ไม่ทราบว่าท่านกลับมาปฏิสังขรณ์วัดเมื่อใดหรือท่านอาจจะมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๓ ตอนที่ท่านได้เลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระธรรมราชานุวัตรก็อาจเป็นไปได้ ซึ่งขณะนั้นท่านมีอายุ ๗๕ ปี และเป็นเจ้าอาวาสวัดศาลาปูนรูปที่ ๖ ต่อจากสมเด็จพุฒาจารย์ (พุก) อย่างไรก็ตาม ในการปฏิสังขรณ์วัดไร่ขิงในสมัยท่านอยู่ประมาณปี พ.ศ. ๒๔๒๗ หรือ ๒๔๕๓ เป็นต้นมา

สำหรับชื่อวัดนั้น มีเรื่องเล่าว่า พื้นที่วัดในอดีตมีชาวจีนปลูกบ้านอาศัยอยู่กันเป็นจำนวนมากและนิยมปลูกขิงกันอย่างแพร่หลาย จนเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้านหรือชุมชนในแถบนี้ว่า **"ไร่ขิง"** ต่อมา เมื่อมีชุมชนหนาแน่นมากยิ่งขึ้นจึงได้มีการสร้างวัดเพื่อเป็นจุดศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้าน ดังนั้นวัดจึงได้ชื่อตามชื่อของหมู่บ้านหรือชุมชนว่า **"วัดไร่ขิง"**

ในราวปี พ.ศ. ๒๔๔๖ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพฯ เสด็จตรวจเยี่ยมวัดในเขตอำเภอสามพราน สมเด็จฯ ได้เสด็จมาที่วัดไร่ขิง และทรงตั้งชื่อวัดใหม่ว่า **"วัดมงคลจินดาราม"** ทั้งทรงใส่วงเล็บชื่อเดิมต่อท้ายจึงกลายเป็น **"วัดมงคลจินดาราม (ไร่ขิง)"** เมื่อเวลาผ่านพ้นมานานและคงเป็นเพราะความกร่อนของภาษาจีนทำให้วงเล็บหายไป คงเหลือเพียงคำว่า **"ไร่ขิง"** ต่อท้ายคำว่า **"มงคลจินดาราม"** จึงต้องเขียนว่า **"วัดมงคลจินดาราม-ไร่ขิง"** แต่ในทางราชการยังคงใช้ชื่อเดิมเพียงว่า **"วัดไร่ขิง พระอารามหลวง"** สืบมาจนทุกวันนี้

ผู้สร้างและปฏิสังขรณ์วัด

หนังสืองานเทศกาลนมัสการปิดทองหลวงพ่อวัดไร่ขิง ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๓๓ และปีพุทธศักราช ๒๕๔๕ ได้กล่าวถึง **"ประวัติการสร้างวัดไร่ขิง"** ไว้ว่า จากคำบอกเล่าสืบต่อกันมาจากคนรุ่นเก่าทราบว่า

สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๙๔ ซึ่งปีดังกล่าวจะอยู่ในระหว่างปลายรัชกาลที่ ๓ ต้นรัชกาลที่ ๔ โดยสมเด็จพระพุฒาจารย์ (พุก) แต่ก็ไม่ได้กล่าวถึงประวัติของท่านมากนัก ดังนั้น ในที่นี้จึงขอนำประวัติ ของท่านมาบันทึกเอาไว้เพื่อเป็นหลักฐานในการศึกษาค้นคว้า และความภาคภูมิใจในเกียรติประวัติของวัดไร่ขิงสืบไป เพราะพระผู้สร้างนั้นต่อมาได้รับโปรดเกล้าฯ สถาปนาเป็น **"พระราชาคณะชั้นสมเด็จ"** ซึ่งในเขตลุ่มแม่น้ำนครชัยศรี แห่งนี้ก็มีอีก แห่งหนึ่งได้แก่วัดดอนหวาย ซึ่งสร้างขึ้นในปีเดียวกันและอยู่ห่างไม่ไกลเท่าใดนัก

ประวัติสมเด็จพระพุฒาจารย์(พุก)

สมเด็จพระพุฒาจารย์ นามเดิม **"พุก"** เป็นชาวเมืองนครไชยศรี หรือ มณฑลนครไชยศรี เกิดในรัชกาลที่ ๑ เมื่อวันจันทร์ เดือน ๑ แรม ๑๑ ค่ำ ปีขาล จุลศักราช ๑๑๕๖ ตรงกับ พ.ศ.๒๓๓๗ ได้เข้ามาศึกษาเล่าเรียนอยู่ที่กรุงเทพฯ ตั้งแต่เยาว์วัย ในรัชกาลที่ ๒ ได้อุปสมบทอยู่วัดมหาธาตุฯ เล่าเรียนพระปริยัติธรรม เข้าแปลหนังสือได้เปรียญ ๓ ประโยค ในปลายรัชกาลที่ ๒ ต่อมา ในรัชกาลที่ ๓ เป็นศิษย์ของสมเด็จพระสังฆราช (ด่อน) วัดมหาธาตุฯ และได้รับตำแหน่งฐานานุกรมที่ **"พระครูธรรมรุจิ"** ใน **สมเด็จพระสังฆราช (ด่อน)**ต่อมาได้รับฐานานุกรมขึ้นเป็น **"พระครูสดำ"** ปลัดขวาของสมเด็จพระสังฆราช (ด่อน) ในรัชกาลที่ ๓ ภายหลัง **สมเด็จพระสังฆราช (ด่อน)** สิ้นพระชนม์ จึงทรงได้รับแต่งตั้งเป็นพระราชาคณะ ที่ **"พระญาณไตรโลก"** เมื่อปีเถาะ พ.ศ.๒๓๘๖ ซึ่งในคราวเดียวกันนี้ ทรงโปรดเกล้าฯ สถาปนาสมเด็จพระสังฆราช (นาค) วัดราชบูรณะ ขึ้นแทน

แต่**สมเด็จพระสังฆราช (นาค)** ท่านไม่ได้มาจำพรรษาอยู่ที่วัดมหาธาตุฯ อันเนื่องมาจากเป็นช่วงที่กำลังปฏิสังขรณ์วัดมหาธาตุฯ ทั้งพระอาราม ด้วยเหตุนี้ท่านจึงรับตำแหน่งเป็นอธิบดีสงฆ์ของวัดมหาธาตุฯ รูปที่ ๖ ต่อจากสมเด็จพระสังฆราช (ด่อน) ต่อมาในรัชกาลที่ ๔ พุทธศักราช

๒๓๙๔ ทรงเลื่อนสมณศักดิ์ขึ้นเป็นพระราชาคณะผู้ใหญ่ ที่ **"พระธรรมราชานุวัตร"** มียศเสมอชั้นธรรมตำแหน่งอธิบดีสงฆ์ ๔ หัวเมือง โปรดให้อาราธนาขึ้นไปครองวัดศาลาปูน มณฑลกรุงเก่า (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) มีสำเนาที่ทรงแต่งตั้งดังนี้

"ให้เลื่อนพระญาณไตรโลกเป็น พระธรรมราชานุวัตร ประสิทธิธรรมปฏิบัติ สรรพอรรถโกศล พหลสมณเดชคณะเชฐก มหานายกปิฎกวรานุรักษ์ สังฆกิจพิทักษ์ อรรคมหาปธานาธิบดีบุราณราชธานี นครเขตคตสมณสังฆมเหศวรเนตา ทวาราวดีศรีอยุธยานิสสิตาราม คามวาสี สถิตย์ ณ วัดโลกย์สุทธามหาวิหาร พระอารามหลวง เป็นอธิบดีสำเร็จราชการฝ่ายพระสงฆ์ในแขวงกรุงเก่า ๑ เมืองสระบุรี ๑ เมืองวิเศษไชยชาญ ๑ เมืองลพบุรี ๑ รวม ๔ มีนิตยภัตรเดือนละ ๔ ตำลึง ๒ บาท

ตั้งแต่ ณ วันพุธ แรม ๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ปีกุน ตรีศก พุทธศาสนกาล ๒๓๙๔ให้พระธรรมราชานุวัตร ตั้งพระปลัดรัก เป็นพระครูปลัดมหาเถรานุวัตร ธรรมาภิรัตนิพัทธศีลสุตคุณ ศุภสุนทรปรีชา สังฆาณาประสิทธิอิศริยวิเศษ บุราณมหานครเขตคตสังฆานุนายก

ที่ พระครูปลัด มีนิตยภัตรเดือน ๑ ตำลึง ๒ บาท

ตั้งแต่ ณ วันพุธ แรม ๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ปีกุน ตรีศก พุทธศาสนกาล ๒๓๙๔"

ต่อมาในรัชกาลที่ ๕ โปรดให้ สถาปนาเป็นสมเด็จพระพุฒาจารย์ เมื่อ ปีเถาะ พ.ศ.๒๔๒๒ มีสำเนาที่ทรงตั้งดังนี้

"ศุภมัศดุ ฯลฯ (ลงวันพุธ แรม ๘ ค่ำ เดือน ๔ ปีเถาะ ๒๔๒๒)

ทรงพระราชดำริว่า พระธรรมราชานุวัตร เจ้าคณะใหญ่กรุงเก่ามีวิริยภาพมั่นคง อุตสาหะ ประพฤติศาสนพรหมจรรย์ ตั้งแต่อายุกาลเป็นปฐมวัยมา จนตลอดพรรษากาล ตกในปัจฉิมวัยชราภาพ โดยอาการสมจริยาเรียบร้อย ไม่มีอธิกรณ์ใดเกี่ยวข้อง ให้ขุ่นเคืองในใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท

และเป็นปธานาธิบดีมีอำนาจ อาจบริหารปกครองภิกษุบริสัช เป็นที่เคารพยำเกรง แก่พระสงฆ์ สามเณร บรรดาอยู่ในแขวงกรุงเทพทวาราวดีศรีอยุธยาโบราณทั้งสิ้นและรอบรู้ในพระปริยัติธรรมพุทธศาสน์ อาจสั่งสอนนานาเนกนิกรบริสัช ทั้งพระสงฆ์และคฤหัสถ์ย่อมเคารพนับถือบูชา สมควรเป็นที่สมเด็จพระราชาคณะผู้ใหญ่ได้

จึงมีพระบรมราชโองการ มา ณ พระบัณฑูรสุรสีหนาท ดำรัสสั่งให้สถาปนา พระธรรมราชานุวัตรเป็น สมเด็จพระราชาคณะ มีนามตามจารึกในหิรัญบัฏว่า สมเด็จพระพุฒาจารย์ อเนกสถานปรีชา สัปตวิสุทธิจริยาสมบัติพิพัทธุตคุณ ศิริสุนทรพรตจาริก อรัญญิกคณิศราธิบดีบุราณราชธานีนครเขต คตสมณสงฆมเหศวรเนตา ทวาราวดี ศรีอยุธยานิสสิตาราม คามเขตรขัณฑ์ อรัญวาสี สถิตย์ ณ วัดโลกยสุทธาศาลาปูน กรุงเทพทวาราวดีศรีอยุธยาโบราณ ที่อรัญญิกมหาคณิศราจารย์ เจ้าคณะฝ่ายอรัญวาสี มีอิสริยศเป็นประธาน แห่งสมณนิกร ฝ่ายอรัญวาสีทั้งสิ้น และเป็นเจ้า

คณะใหญ่แขวงกรุงเก่า กับหัวเมืองขึ้นกรุงเก่าทั้งปวง มีนิตยภัตร ราคาเดือนละ ๖ ตำลึง มีฐานานุศักดิ์ ควรตั้งฐานานุกรมได้ ๘ รูป คือ

พระครูปลัดสุวัฒนสมณจารย์ ปรีชาญาณจาริก อรัญญิกสังฆนายก มีนิตยภัตร เดือนละ ๒ ตำลึง ๑ บาท

พระครูวินัยธร ๑ พระครูวินัยธรรม ๑

พระครูศัพทสุนทร ๑ พระครูอมรโมสิต ๑

พระครูสมุห์ ๑ พระครูใบฎีกา ๑

พระครูธรรมรักขิต ๑ รวม ๘ รูป

ขอพระคุณทั้งปวง ซึ่งรับพระราชทินนามในครั้งนี้ จงจิรฐิติกาลเจริญอายุ วรรณ ศุขพล ปฏิภาณ สิริสวัสดิ์ ทุกประการในพระพุทธศาสนา เทอญ”

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (พุก) อดีตเจ้าอาวาสวัดศาลาปูน วรวิหาร รูปที่ ๕ ถึงแก่ มรณภาพ ในรัชกาลที่ ๕ เมื่อปีวอก พ.ศ.๒๔๒๗ ชนมายุ ๙๑ ปี พระราชทานเพลิงศพ ณ เมรุพิเศษวัดศาลาปูนวรวิหาร เมื่อวันที่ ๙ เมษายน ตรงกับวันพฤหัสบดี แรม ๑๐ ค่ำ เดือน ๕ ปีระกา พ.ศ. ๒๔๒๘ ในงานพระราชทานเพลิงศพครั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ เสด็จพระราชดำเนินพระราชทานเพลิงศพ ปัจจุบันมีรูปหล่อจำลองของท่าน ประดิษฐานอยู่ในกุฏิตึกวัดศาลาปูนวรวิหาร และตรงฐานด้านหน้ามีจารึกข้อความ ดังนี้ “งานบวรพระธรรมราชาวัตร โลกสราศาลาปูน เถลิงจกรม ๒ ฯ ๙ จุลศักกราช ๑๒๔๓ ปกศตนิฤ..ก” สำหรับจารึกที่ ๒ ฐานรูปหล่อจำลองของสมเด็จฯ นั้น ตัวอักษรและตัวเลขบางตัวก็ดูไม่ชัดเจน แต่เพื่อความถูกต้อง ผู้เขียนจึงได้ขอความอนุเคราะห์อาจารย์เทิม มีเต็ม ผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านภาษาตะวันออก (ผู้ทรงคุณวุฒิ กรมศิลปากร) ช่วย ตรวจสอบจาก “กรมตำรา กระทรวงศึกษาธิการ ปฏิทินสำหรับ ค้นวัน เดือน จันทรคติ สุริยคติ ฯ” ซึ่งพิมพ์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ.๒๔๖๘ ผลปรากฏว่า จ.ศ.

๑๒๔๓ ตรงกับวันจันทร์ แรม ๒ ค่ำ เดือน ๗ ปีมะเส็ง พ.ศ.๒๔๒๔ ร.ศ. ๑๐๐ (ตรีศก) และเป็นปีที่ ๑๔ ในรัชกาล ที่ ๕

ดังนั้น จารึกเกือบทั้งหมดถูกต้องคงมีคลาดเคลื่อนเล็กน้อย คือ เดือน ๙ ซึ่งตรวจสอบจากกรมตำราแล้วเป็นเดือน ๗ ซึ่งตัวเลข ๗ กับเลข ๙ แบบไทยอาจจะดูค่อนข้างยากเพราะมีลักษณะเขียนใกล้เคียงกันมาก ส่วนคำว่า "ปกศตนิ(ร)ฤ..ก" น่าจะเป็น "ปักษ์" แปลว่า กึ่งของเดือน ส่วนคำที่คงเหลือสันนิษฐานว่าเป็น "ตรีศก" แต่ที่สำคัญจารึกนี้เป็นหลักฐานบ่งบอกถึงปีที่สร้างได้เป็นอย่างดีว่า สร้างขึ้นเมื่อครั้งที่ท่านได้รับการโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาเป็น สมเด็จพระพุฒาจารย์ แล้ว ๒ ปี แต่ในจารึกก็ยังคงเรียกนามเดิมของท่านอยู่ ซึ่งอาจจะเกิดจากความเคยชินนั้นเอง

ประวัติหลวงพ่อวัดไร่ขิง

องค์หลวงพ่อวัดไร่ขิงเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้าง ๔ ศอก ๒ นิ้ว สูง ๔ ศอก ๑๖ นิ้วเศษ ประดิษฐานอยู่บนฐานอยู่บนฐานชุกชี ๕ ชั้น เบื้องหน้าผ้าทิพย์ปูทอดลงมาองค์หลวงพ่อวัดไร่ขิงประดิษฐานเป็นพระประธานอยู่ภายในอุโบสถ หันพระพักตร์ไปทางทิศอุดร (ทิศเหนือ) ซึ่งหน้าวัดมีแม่น้ำนครชัยศรีหรือแม่น้ำท่าจีนไหลผ่าน จากหนังสือประวัติของ วัดไร่ขิงได้กล่าวไว้ว่า สมเด็จพระพุฒาจารย์ (พุก) ได้อัญเชิญมาจากวัดศาลาปูน โดยนำล่องมาทางน้ำด้วยการทำแพไม้ไผ่หรือที่เรียกกันว่าแพลูกบวบรองรับองค์พระปฏิมากรณ์ เมื่อถึงหน้าวัดไร่ขิงจึงได้อัญเชิญขึ้นประดิษฐานไว้ภายในอุโบสถ ตรงกับวัน

ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๕ ซึ่งเป็นวันสงกรานต์พอดีจึงมีประชาชนจำนวนมากมาชุมนุมกัน ในขณะที่อัญเชิญองค์หลวงพ่อขึ้นจากแพ สู่ปะรำพิธีได้เกิดอัศจรรย์แสงแดดที่แผดจ้ากลับพลันหายไป ความร้อนระอุในวันสงกรานต์ก็บังเกิดมีเมฆดำมืดทะมึน ลมปั่นป่วน ฟ้าคะนอง และบันดาลให้มีฝนโปรยลงมาทำให้เกิดความเย็นฉ่ำและเกิดความปีติ ยินดีกันโดยทั่วหน้า ประชาชนที่มาต่างก็พากันตั้งจิตรอธิษฐานเป็นหนึ่งเดียวกัน ว่า **"หลวงพ่อจะทำให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข ดับความร้อนร้ายคลายความทุกข์ให้หมดไป ดุจสายฝนที่เมทนีดลให้ชุ่มฉ่ำ เจริญงอกงามด้วยธัญญาหารฉะนั้น"** ดังนั้น วันดังกล่าวที่ตรงกับวันสงกรานต์หรือวันขึ้นปีใหม่ของคนไทย ทางวัดจึงได้ถือเป็นวันสำคัญ และได้จัดให้มีงานเทศกาลนมัสการปิดทองประจำปีหลวงพ่อวัดไร่ขิง สืบต่อมาจนถึงทุกวันนี้ตำนานหลวงพ่อวัดไร่ขิงนั้นจากคำบอกเล่าสืบต่อกันมา หรือที่เรียกว่า **"มุขปาฐะ"** มีหลายตำนาน ดังนี้

ตำนานที่ ๑

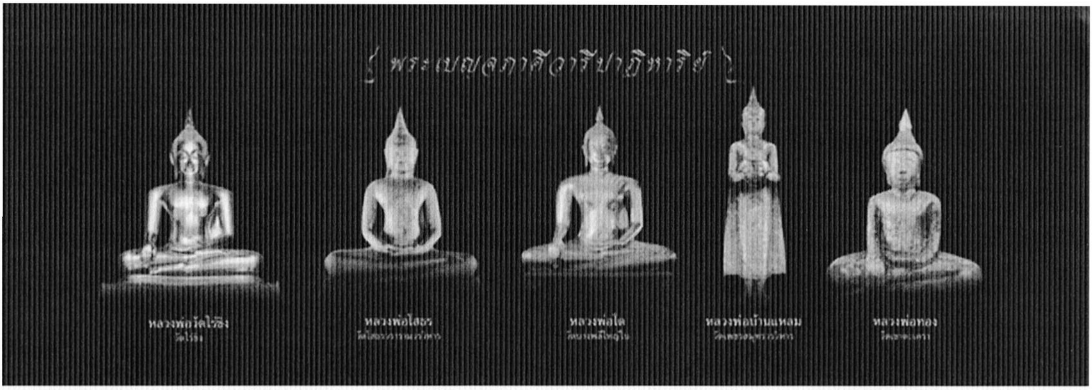
ครั้งเมื่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ (พุก) ชาวเมืองนครชัยศรี ได้เสด็จมาตรวจเยี่ยมวัด ในเขตอำเภอสามพราน ได้เข้าไปในพระอุโบสถวัดไร่ขิง หลังจากกราบพระประธานแล้ว มีความเห็นว่า พระประธานมีขนาดเล็กเกินไป จึงบอกให้ ท่านเจ้าอาวาสพร้อมชาวบ้านไปอัญเชิญมาจาก วัดศาลาปูนวรวิหาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยวางลงบนแพไม้ไผ่ และ นำล่องมาตามลำน้ำ และอัญเชิญขึ้นประดิษฐานในพระอุโบสถ ตรงกับวันพระขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๕ วันสงกรานต์พอดี

ตำนานที่ ๒

วัดไร่ขิงสร้างขึ้นเมื่อปีกุน พุทธศักราช ๒๓๙๔ ตรงกับปีสุดท้ายในรัชกาลที่ ๓ ต้นปีในรัชกาลที่ ๔ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (พุก) ซึ่งเป็นชาวนครชัยศรี ในขณะนั้น ดำรงสมณศักดิ์พระราชาคณะที่ **"พระธรรมราชานุวัตร"** ปกครองอยู่ที่วัดศาลาปูนฯ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้กลับมาสร้างวัดที่บ้านเกิดของตนที่ไร่ขิง เมื่อสร้างพระอุโบสถเสร็จแล้วจึงได้อัญเชิญพระพุทธรูปสำคัญองค์หนึ่งจากกรุงเก่ามาเพื่อประดิษฐานไว้ในพระอุโบสถ แต่การสร้างยังไม่แล้วเสร็จสมบูรณ์ สมเด็จฯ ได้ถึงแก่มรณภาพก่อน งานที่คงเหลืออยู่ พระธรรมราชานุวัตร (อาจ จนฺทโชโต) หลานชายของท่าน จึงดำเนินงานต่อ จนเรียบร้อย และบูรณะดูแลมาโดยตลอดจนถึงแก่มรณภาพ

ตำนานที่ ๓

เป็นเรื่องเล่าสืบต่อกันมาเกี่ยวกับมีพระพุทธรูปลอยน้ำมา ๕ องค์ ก็มี ๓ องค์ ก็มี โดยเฉพาะในเรื่องที่เล่าว่ามี ๕ องค์นั้นตรงกับคำว่า "ปัญจภาคีปาฏิหาริย์กสินธุ์โน" ซึ่งได้เล่าเป็นนิทานว่า ในกาลครั้งหนึ่งมีพี่น้อง ชาวเมืองเหนือ ๕ คน ได้บวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา จนสำเร็จเป็นพระอริยบุคคลชั้นโสดาบันมีฤทธิ์อำนาจทางจิตมาก ได้พร้อมใจกันตั้งสัตย์อธิษฐานว่า เกิดมาชาตินี้จะขอบำเพ็ญบารมีช่วยให้สัตว์โลกได้พ้นทุกข์ แม้จะตายไปแล้วก็จะขอสร้างบารมีช่วยสัตว์โลกให้ได้พ้นทุกข์ต่อไปจนกว่าจะถึงพระนิพพาน ครั้นพระอริยบุคคลทั้ง ๕ องค์ ได้ดับขันธ์ไปแล้ว ก็เข้าไปสถิตย์ในพระพุทธรูปทั้ง ๕ องค์ จะมีความปรารถนาที่จะช่วยคนทางเมืองใต้ที่อยู่ติดริมแม่น้ำให้ได้พ้นทุกข์ จึงได้พากันลอยน้ำลงมาตามลำแม่น้ำทั้ง ๕ สาย เมื่อ

ชาวบ้านตามเมืองที่อยู่ติดริมแม่น้ำเห็น จึงได้อัญเชิญและประดิษฐาน ไว้ตามวัดต่างๆ มีดังนี้

พระพุทธรูปองค์ที่ ๑ ลอยไปตามแม่น้ำนครชัยศรี (ท่าจีน) ขึ้นสถิตที่วัดไร่ขิง เมืองนครชัยศรี ขนานนามว่า **“หลวงพ่อวัดไร่ขิง”**

พระพุทธรูปองค์ที่ ๒ ลอยไปตามแม่น้ำเจ้าพระยา ขึ้นสถิตที่วัดบางพลี ขนานนามว่า **“หลวงพ่อโตวัดบางพลี”**

พระพุทธรูปองค์ที่ ๓ ลอยไปตามแม่น้ำเพชรบุรี ขึ้นสถิตที่วัดเขาตะเคราเมืองเพชรบุรี ขนานนามว่า **“หลวงพ่อวัดเขาตะเครา”**

พระพุทธรูปองค์ที่ ๔ ลอยไปตามแม่น้ำบางปะกง ขึ้นสถิตที่วัดหงษ์ เมืองแปดริ้ว จังหวัดฉะเชิงเทรา ขนานนามว่า **“หลวงพ่อโสธร”**

พระพุทธรูปองค์ที่ ๕ ลอยไปตามแม่น้ำแม่กลอง ขึ้นสถิตที่วัดบ้านแหลม เมืองแม่กลอง ขนานนามว่า **“หลวงพ่อวัดบ้านแหลม”**

ส่วนตำนานของเมืองนครปฐมนั้นเล่าว่า มีพระ ๓ องค์ ลอยน้ำมาพร้อมกัน และแสดงปาฏิหาริย์จะเข้าไปยังบ้านศรีมหาโพธิ์ ซึ่งมีต้นโพธิ์ใหญ่อยู่ จึงได้เรียกตำบลนั้นว่า “บางพระ” พระพุทธรูป ๓ องค์ ลอยไปจนถึงปากน้ำท่าจีน แล้วกลับลอยทวนน้ำขึ้นมาใหม่จึงเรียกตำบลนั้น **“สามประทวน”** หรือ **“สัมประทวน”** แต่เนื่องจาก ตำบลที่ชาวบ้านพากันไปชักพระขึ้นฝั่ง

เพื่อขึ้นประดิษฐาน ณ หมู่บ้านของตนแต่ทำไม่สำเร็จ ต้องเปียกฝนและตากแดดตากลมจึงได้ชื่อว่า **“บ้านลานตากฟ้า”** และ **“บ้านตากแดด”** ในที่สุดพระพุทธรูปองค์แรกจึงยอมสถิต ณ วัดไร่ขิง เรียกกันว่า **“หลวงพ่อวัดไร่ขิง”** ส่วนองค์ที่ ๒ ลอยน้ำไปแล้วขึ้นสถิตที่วัดบ้านแหลม จังหวัดสมุทรสงคราม เรียกว่า **“หลวงพ่อวัดบ้านแหลม”** และองค์ที่ ๓ ลอยตามน้ำ ไปตามจังหวัดเพชรบุรี แล้วขึ้นสถิตที่วัดเขาตะเคราเรียกว่า **“หลวงพ่อวัดเขาตะเครา”** ดังนั้น จะเห็นได้ว่า หลวงพ่อวัดทั้ง ๓ องค์ ที่ลอยน้ำมานั้นจะมีงานเทศกาลนมัสการปิดทององค์หลวงพ่อในระยะเวลาที่ตรงกันถึง ๓ วัดได้แก่

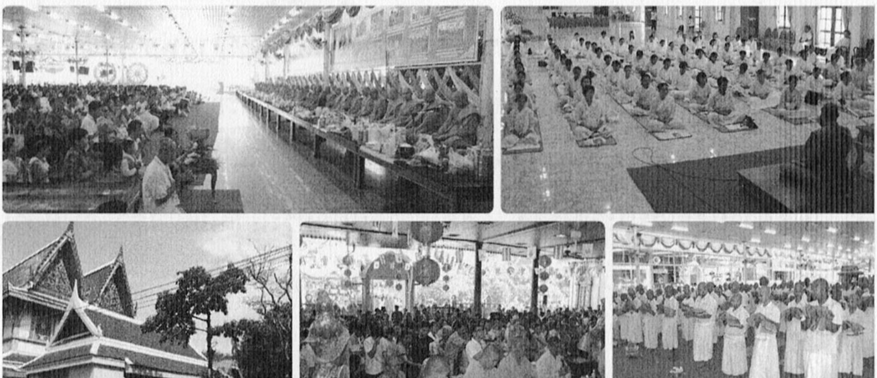
หลวงพ่อวัดโสธรวราราม วรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา จะจัดงานตรงกับกลางเดือน ๕ โดยนับตามวันทางจันทรคติ จำนวน ๓ วัน ๓ คืน ตั้งแต่ขึ้น ๑๔ - ๑๕ ค่ำ และแรม ๑ ค่ำ เดือน ๕ เพราะถือว่าเป็นวันที่อัญเชิญหลวงพ่อขึ้นประดิษฐาน ในพระอุโบสถหลวงพ่อวัดไร่ขิง (พระอารามหลวง) จังหวัดนครปฐม ทางวัดจัดให้มีงานเทศกาลนมัสการปิดทองหลวงพ่อ
วัดไร่ขิง ในกลางเดือน ๕ ทางจันทรคติ แต่เนื่องด้วยตรงกับวันสงกรานต์พอดี การนับทางสุริยคติและทางจันทรคติไม่ตรงกัน ทางวัดจึงยึดถือเอากลางเดือน ๕ เป็นวันจัดงานฯ

หลวงพ่อวัดบ้านแหลม วัดเพชรสมุทร วรวิหาร จังหวัดสมุทรสงคราม ทางวัดจึงให้มีงานในเทศกาลสงกรานต์ตามปีปฏิทินทางสุริยคติ ถ้าเทียบทางจันทรคติ ก็อยู่ในเดือน ๕ อีกเช่นกัน

พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ปัญญา อินฺทปญฺโญ) กล่าวไว้ว่าเคยได้ยินคำบอกเล่าสืบกันมาว่า หลวงพ่อวัดไร่ขิง เป็นพี่น้องกับ หลวงพ่อพุทธโสธร จังหวัดฉะเชิงเทรา และหลวงพ่อวัดบ้านแหลม (วัดเพชรสมุทร วรวิหาร) จังหวัดสมุทรสงคราม เพราะว่ามีผู้เลื่อมใส ศรัทธาที่ได้นำเอาเครื่องสักการ

บูชาไปถวายดูคล้ายๆ กัน จึงมีความเชื่อว่าน่าจะเป็นพี่น้องกัน

นอกจากนี้ยังมีตำนานความเชื่อในเรื่องลูกศิษย์หลวงพ่อวัดไร่ขิงอีก ๒ ท่าน ซึ่งไม่มีตัวตน แต่มีหน้าที่ที่คอยดูแลรับใช้ หลวงพ่อเรียกกันว่า “พี่จุก” และ “พี่แกละ” ศิษย์ทั้งสองนี้ เล่ากันว่าชอบว่าวและประทัดมาก จึงเป็นที่มาของการถวาย สิ่งของดังกล่าว ซึ่งเรื่องนี้ช่วยทำให้มีความกระจ่างขึ้น ไม่ใช่หลวงพ่อชอบเล่นว่าวหรือประทัดแต่อย่างใด

อานุภาพของหลวงพ่อวัดไร่ขิง ยิ่งใหญ่และแผ่ไปกว้างไกลเป็นที่ประจักษ์ชัดเป็นพุทธปฏิมาที่มีหมู่ประชาชนที่เลื่อมใสศรัทธาพากันมาทุกวันไม่ขาดสาย บันดาลให้เกิดผลานิสงส์เป็นลาภสักการะมหาศาล สามารถอำนวยประโยชน์แก่การศึกษาสงเคราะห์และสาธารณะสงเคราะห์และอื่น ๆ นานัปประการ บวกกับมีหลวงพ่อเจ้าอาวาส เป็นพระมหาเถระที่เปี่ยมด้วยสีลสุตาทิคุณและพรหมวิหารธรรม ทำให้ประกาศเกียรติคุณของหลวงพ่อวัดไร่ขิงให้ยิ่งใหญ่ด้วยการบริจาค ทำให้ประชาชนผู้ใหญ่ผู้น้อยของชาติมิใช่จะรู้จักหลวงพ่อวัดไร่ขิงแต่ความศักดิ์สิทธิ์อย่างเดียว แต่รู้จักหลวงพ่อวัดไร่ขิง ด้วยความสำนึกในฐานะผู้ให้ผ่านการบริหารการจัดการ และการดำเนินการอย่างชาญฉลาดรอบครอบของหลวงพ่อเจ้าอาวาส ซึ่งมิได้ครอบครองประโยชน์นี้ไว้ เพื่อความสุขเฉพาะวัดไร่ขิง แต่ได้เฉลี่ยผลประโยชน์อันเกิดจากพุทธานุภาพนี้แผ่ไป เพื่ออุปถัมภ์การศึกษาและการสาธารณะ โดยหวังเพียงผู้รับจะรู้ถึงพระคุณของหลวงพ่อวัดไร่ขิงและคุณของพระพุทธศาสนา แล้วช่วยกันปกป้องรักษาไว้เพื่อเป็นมรดกของชาติชั่วนิรันดร์.

ลำดับเจ้าอาวาสปกครองวัด

วัดไร่ขิงสร้างขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นซึ่งมีอายุยาวนานถึงปัจจุบันนับได้ ๑๖๖ ปี จากหลักฐานของวัดไร่ขิงมีเจ้าอาวาส ปกครองวัดมาแล้วรวม ๑๐ รูป ซึ่งปกครอง ตามลำดับดังนี้

๑. หลวงพ่อจาด

๒. หลวงพ่อคง

๓. หลวงพ่อรักษ์

๔. หลวงพ่อมุ้ย

๕. พระอธิการใช้ ปติฎฺโฐ อดีตเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง รูปที่ ๕ รักษาการเจ้าอาวาสวัดไร่ขิงระหว่าง พ.ศ.๒๔๕๕ - ๒๔๗๕ ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง ระหว่างปี พ.ศ.๒๔๗๕ - ๒๔๗๗

๖. พระครูมงคลวิลาส (เฉย กิตฺติสาโร) อดีตเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง รูปที่ ๖ พ.ศ.๒๔๗๘ - ๒๕๐๐

๗. พระอาจารย์ชื้น ปฏิภาโร (รักษาการเจ้าอาวาส)

๘. พระครูถาวรวิทยาคม (เพิ่ม ฑิฎฺโฐ) อดีตเจ้าอาวาสวัดสรรเพชญ และเจ้าคณะตำบลยายชา รักษาการเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง รูปที่ ๘ ต่อมาถึงปี พ.ศ.๒๕๐๓

๙. พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ปัญญา อินฺทปญฺโญ ป.ธ.๖) ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๑๔ อดีตเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง รูปที่ ๙ ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดไร่ขิงตั้งแต่วันที่ ๒ เมษายน พ.ศ.๒๕๐๓ ถึง พ.ศ.๒๕๕๑

๑๐. พระเทพศาสนาภิบาล (แย้ม กิตฺตินฺธโร ป.ธ.๓) ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง รูปที่ ๑๐ ตั้งแต่วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๕๑ ถึงปัจจุบัน และรองเจ้าคณะจังหวัดนครปฐม

สำหรับเรื่องราวและประวัติความเป็นมาของอดีตเจ้าอาวาสวัดไร่ขิงในอดีตนั้น เป็นเรื่องที่ไม่สามารถศึกษาค้นคว้าหรือหาข้อมูลได้แต่อย่างใด เนื่องจากในสมัยก่อน การจดบันทึกเรื่องราวต่างๆมีค่อนข้างน้อยมาก ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการจำและเล่าสู่กันฟัง แบบปากต่อปากหรือมุขปาฐะ ดังนั้น จึงทำให้ข้อมูลขาดหายหรือเลอะเลือนได้ง่าย ส่วนผู้ที่จำได้และจดบันทึกไว้ก็มีค่อนข้างน้อย หรืออาจบันทึกหลังจากที่เหตุการณ์ต่างๆ ได้ผ่านพ้นไปนานมากแล้ว จึงทำให้ไม่สามารถจดจำเรื่องหรือรายละเอียดต่างๆ ได้จากหนังสืองานเทศกาลนมัสการปิดทองหลวงพ่อวัดไร่ขิงได้มีการบันทึกเกี่ยวกับ เกร็ดประวัติของอดีตเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง ซึ่งในที่นี้ได้นำเอาประวัติและผลงานของอดีตเจ้าอาวาส และรักษาการเจ้าอาวาสวัดไร่ขิงมากล่าวถึงด้วยอีกครั้งเพื่อความสมบูรณ์ของเรื่อง ดังนี้

๑. หลวงพ่อจาด

๒. หลวงพ่อคง

๓. หลวงพ่อรักษ์

๔. หลวงพ่อมุ้ย ในสมัยหลวงพ่อมุ้ย อดีตเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง รูปที่ ๔ สันนิษฐานว่า มีพระอุโบสถและองค์หลวงพ่อวัดไร่ขิงเป็นพระประธานภายในพระอุโบสถแล้ว ส่วนพระสงฆ์และสามเณร ตลอดจนกุฎิยังคงมีไม่มากนัก การคมนาคมส่วนใหญ่ใช้เรือเป็นพาหนะ สำหรับทางบกก็ต้องเดินลัดเลาะมาตามเส้นทางเดินบ้าง ตามริมคันนาบ้าง พวกกลุ่มที่เดินทางมาไกลต้องใช้ม้าเป็นพาหนะ ในเรื่องนี้ผู้สูงอายุท้องถิ่นชาวท่าพูดได้เล่าให้ฟังว่า ในสมัยก่อนเมื่อประมาณ ๗๐ กว่าปีมาแล้ว พวกผู้ชายที่มาส่วนมากนิยมนุ่งโสร่งผ้าไหม ในมือ ถือไม้เลี่ยม (ไม้ตะพดหัวเลี่ยมเงิน) และอาศัยม้าเป็นพาหนะ ซึ่งม้าเหล่านั้นก็ตกแต่งให้สวยงามเช่นกัน ส่วนใหญ่มาจากหนองแขม

ศาลายา ศาลาธรรมสพน์ และวัดสุวรรณ เป็นต้น โดยลัดเลาะมาตามคันนา และเส้นทางเดินเท้าผ่านหน้าวัดท่าพูด ในเวลาเช้าเดินเลียบแม่น้ำผ่าน "บ้านท้ายวัด" "บ้านคอกควาย" "บ้านถ่าน" (โรงงานสินดี) และ "โรงหีบอ้อย" (คลองบ้านไร่) จากนั้นลัดเข้าวัด ส่วนม้าจะนำไปผูกให้กินหญ้าที่ด้านหลังวัด เมื่อเสร็จงานแล้วจึงพากันเดินทางกลับตามเส้นทางเดิม

๕. พระอธิการใช้ ปติภฺโฐ

อดีตเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง รูปที่ ๕ (รักษาการเจ้าอาวาส วัดไร่ขิง ระหว่าง พ.ศ.๒๔๕๕ ถึง พ.ศ.๒๔๗๕ ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส วัดไร่ขิง ระหว่าง ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ถึง พ.ศ.๒๔๗๗)

"พระอธิการใช้ ปติฏฺโฐ" หรือ **"หลวงพ่อใช้"** จากประวัติของท่านทราบว่า เดิมท่านมีบ้านเกิดอยู่ทาง วัดวังตะกู อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครปฐม ต่อมาได้บวชอยู่ที่ วัดสรรเพชญ เนื่องด้วยท่านมีเชื้อสายคนจีน จึงพูดไทยได้ไม่ชัดเจนนัก หลังจากบวช จำพรรษาอยู่ที่วัดสรรเพชญได้เกิดอาพาธ(ป่วย)หนัก คืนหนึ่งท่าน ได้ฝันไปว่าตัวของท่าน ลอยขึ้นมาทางเหนือน้ำพบต้นไม้ใหญ่ จึงได้ลงที่ต้นไม้นั้น พอตื่นขึ้นมาในตอนย่ำรุ่ง เมื่อท่านหายป่วยและรักษาตัวดีแล้ว จึงได้ลงเรือล่องขึ้นมาทางเหนือน้ำ เมื่อถึงวัดไร่ขิงก็จำได้ตามฝัน จึงได้ขอย้ายมาจำพรรษาที่วัดไร่ขิงนี้ ต่อมาหลวงพ่อมุ้ย เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง รูปที่ ๔ มรณภาพลง หลวงพ่อใช้ ปติฏฺโฐ จึงได้รักษาการเจ้าอาวาส แต่นั้นมาประมาณ ๒๐ ปี ตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๕๕ ถึง พ.ศ.๒๔๗๕ และได้รับแต่ตั้งเป็นเจ้าอาวาส ในปี พ.ศ.๒๔๗๕ ถึง พ.ศ.๒๔๗๗ จึงมรณภาพ

ผลงานของท่านได้แก่ การย้ายกุฏิทรงไทยที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำทั้งหมด นำไปตั้งเรียงแถวใหม่ โดยเริ่มจากริมน้ำวางไปตามแนวจนถึงมณฑป

ในปัจจุบัน ซึ่งทำกุฏิได้เพียง ๒-๓ หลังเท่านั้น ต่อมาได้สร้างตึกทรงไทยประยุกต์ก่ออิฐถือปูนสองชั้น เป็นแบบตรีมุขหรือมีหน้าจั่วสามด้าน ด้านหน้ามีมุขโถงยื่นออกมา หน้าบันมีรูปครุฑหล่อด้วยปูน อาคารหลังนี้มีลวดลายตกแต่งที่ซุ้มประตูหน้าต่างไว้อย่างสวยงามทุกด้าน บางส่วนได้ตกแต่งด้วยงานลวดลายปูนหล่อ และบางส่วนเป็นไม้ฉลุลวดลายประดับไว้ที่ช่องระบายลม ใต้ชายคาชั้นล่างมีข้อความปูนปั้นดังนี้ "พระพุทธศักราช ๒๔๗๒" และอีกด้านฝั่งตรงข้ามข้อความ "พระปะดิสสะเกษร (ใช้) เป็นผู้สร้าง" ในเขตกำแพงของกุฏินี้ด้านหน้ามีต้นสมอพิเภกขนาดใหญ่อยู่ ๑ ต้น ซึ่งท่านได้ดูแลรักษาเอาไว้ เพราะท่านเล่าว่ามีเทวดารักษาอยู่ และได้พาท่านเหาะลอยมาในอากาศ แล้วนำ ท่านลงที่ต้นสมอพิเภกนี้

ส่วนเรื่องพระเครื่องและวัตถุมงคลของท่านเท่าที่ทราบ ได้แก่ พระเหรียญหล่อ รุ่นแรกพิมพ์ **"กันแมงดา"** โดยทำเป็นพระพิมพ์ปางสมาธิประทับนั่งบนดอกบัวสามกลีบ ด้านหลังมียันต์พุทโธ หล่อด้วยโลหะผสมหรือที่เรียกว่าเนื้อขันลงหิน ซึ่งเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ต่อมาได้แก่ยันต์ **"ฮู้"** เขียนด้วยดินสอ หรือปากกา เป็นยันต์ภาษาจีนลงไปในแผ่นกระดาษเสร็จแล้วม้วนเป็นแท่ง ใช้ผูกติดกับสร้อยคอเด็ก เพื่อป้องกันภัยต่างๆ ต่อมามีผู้ต้องการมาก จึงได้ทำเป็นแม่พิมพ์ไม้ใช้ชาดสีแดง แทนหมึกพิมพ์ลงไปบนแผ่นกระดาษ และ ท่านยังได้ทำ **"ตะกรุด"** ด้วยเนื้อทองฝาบาตร และเนื้อทองแดง เมื่อคลี่ดูจะพบอักขระยันต์อยู่ภายใน ตะกรุดชุดนี้ได้ถูกค้นพบเมื่อคราวบูรณะปฏิสังขรณ์ **"กุฎิเจ้าอาวาส"** เมื่อ พ.ศ.๒๕๕๓

๖. พระครูมงคลวิลาส (เฉย กิตฺติสาโร)

อดีตเจ้าอาวาส วัดไร่ขิง รูปที่ ๖ (ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส

วัดไร่ขิงระหว่างปี พ.ศ.๒๔๗๘ ถึง พ.ศ.๒๕๐๐)

หลวงพ่อเฉย กิตฺติสาโร เกิดเมื่อวันพุธแรม ๕ ค่ำ เดือน ๔ ปีระกา พ.ศ.๒๔๒๗ ที่บ้านคลองใหม่ ตำบลไร่ขิง อำเภอตลาดใหม่ (ปัจจุบันเป็นอำเภอสามพราน) จังหวัด นครปฐม เป็นบุตรนายเจียด-นางเอม รอดอนันต์ เมื่อเยาว์วัย ได้รับการศึกษาหนังสือไทยอยู่กับพระอาจารย์จิ๋ว วัดบางช้างใต้ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นอาจารย์สอนวิปัสสนา ภายหลังได้ออกจากวัดไปช่วยบิดามารดาทำอาชีพกสิกรรม เมื่ออายุครบ ๒๑ ปี ได้อุปสมบท ณ พัทธสีมาวัดบางช้างใต้ เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ.๒๔๔๘ มีพระเดชพระคุณ ท่านพระครูทักษิณานุกิจ (ผัน) วัดสรรเพชญ เป็นพระอุปัชฌาย์ พระปลัดใจ วัดเชิงเลน เป็นพระอนุสาวนาจารย์ พระอาจารย์บุก วัดท่าข้าม เป็นพระกรรมวาจาจารย์ เมื่ออุปสมบทแล้ว ได้พำนักจำพรรษาอยู่ที่วัดสรรเพชญเป็นเวลา ๓ พรรษา แล้วย้ายไปอยู่ที่วัดสุประดิษฐาราม (วัดใหม่) อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม อยู่กับพระอาจารย์เป้า ศึกษาเล่าเรียนในทางวิปัสสนา กรรมฐานกับพระอาจารย์ดำ อีก ๓ พรรษา ต่อจากนั้นได้ย้ายไปอยู่ที่วัดเรไร อำเภอตลิ่งชัน จังหวัดธนบุรี (ปัจจุบันคือเขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ) กับท่านอาจารย์รื่น เรียนมูลไวยากรณ์กับท่านอาจารย์เทศ ๓ พรรษา และได้เข้าสอบไล่ธรรมวินัยในสนามหลวง วัดช่างเหล็ก อำเภอตลิ่งชัน จังหวัดธนบุรี (ปัจจุบันคือเขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ) ได้ชั้นนักธรรมตรี ต่อจากนั้นก็ได้ย้ายมาอยู่ วัดมงคลจินดาราม (วัดไร่ขิง) เมื่อพ.ศ.๒๔๕๖ จนเมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน พ.ศ.๒๔๗๘ ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดมงคลจินดาราม ในระหว่างที่ท่านดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดมงคลจินดาราม นี้ ท่านได้กระทำคุณงามความดีในด้านต่างๆ มากมายนานับประการ ไม่ว่าจะเป็นการปฏิสังขรณ์ซ่อมแซม และก่อสร้างศาสนสมบัติ ถาวรวัตถุต่างๆภายใน

วัด อาทิ พระกำแพงแก้วรอบพระอุโบสถ และซุ้มประตูทั้ง ๔ ทิศ, โรงเรียนประชาบาล, หอระฆัง เป็นต้น จวบจนท่านย่างเข้าสู่วัยชรา สุขภาพของท่านสู้ไม่สมบูรณ์ดีนัก ต้องให้แพทย์ทำการรักษาอยู่ตลอด แต่ท่านก็ยังเอาใจใส่ทำนุบำรุงภายในวัดมาโดยตลอด ด้วยความวิริยะอุตสาหะอดทน โดยมิได้เห็นแก่ความเจ็บป่วยเหนื่อยยาก ตราบจนกระทั่งวาระสุดท้ายของท่าน ท่านพระครูมงคลวิลาศ (เฉย) ได้มรณภาพเมื่อพ.ศ.๒๕๐๐ สิริรวมอายุได้ ๗๓ ปี พรรษาที่ ๕๒

๗. พระอาจารย์ชื้น ปฏิกาโร

ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง หลังจากพระครูมงคลวิลาส (เฉย กิตฺติสาโร) มรณภาพได้ ๗ วัน รักษาการอยู่ได้ไม่นานก็ลาออก

๘. พระครูถาวรวิทยาคม (เพิ่ม ทิฏฺโฐ)

เจ้าคณะตำบลยายชา เจ้าอาวาสวัดสรรเพชญ รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดไร่ขิงมาโดยตลอด ผลงานของท่าน คือ ได้ดำเนินการสร้างสะพาน ๒ สะพาน สายเข้าวัดไร่ขิง และได้ทำการรื้ออนุสาวรีย์ ที่บรรจุอัฐิทางด้านทิศตะวันตกของพระอุโบสถออกทั้งหมด นอกจากนี้ได้สร้างถนนจากบันไดศาลาการเปรียญตรงไปทางทิศใต้ซึ่งตรงกับฌาปนสถานของวัดในปัจจุบัน พระครูถาวรวิทยาคม (เพิ่ม ทิฏฺโฐ) ได้รักษาการเจ้าอาวาสมาจนถึงปี ๒๕๐๓ จึงลาออก เพราะมีเจ้าอาวาสรูปใหม่ที่ได้รับการแต่งตั้งมาปกครองวัดแทน

๙. พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ปัญญา อินฺทปญฺโญ ป.ธ.๖)

อดีตเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง รูปที่ ๙

ชาติภูมิ : นามเดิมปัญญา นามสกุล ทิพย์มณฑา เกิดเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๘ ตุลาคม พ.ศ.๒๔๖๔ ที่บ้านบางแก้ว อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม บิดาชื่อ นายไป๋ มารดาชื่อ อุบาสิกาแช่ม ทิพย์มณฑา อาชีพกสิกรรม เมื่ออายุได้ ๑๒ ขวบ ได้บรรพชาเป็นสามเณร เมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๗๗ ณ วัดกลางบางแก้ว ตำบลนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยมีพระครูปัจฉิมทิศบริหาร (เกิด) วัดงิ้วราย เป็นพระอุปัชฌาย์ อายุ ๒๐ ได้เข้าสู่ร่มกาสาวพักตร์ เมื่อวันพุธ ขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๘ ตรงกับวันที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๘๕ ณ วัดกลางบางแก้ว โดยมีพระพุทธวิถีนายก (เพิ่ม ปุญฺญวสโน) เป็น พระอุปัชฌาย์ พระธรรมธรมูล วัดกลางบางแก้ว เป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระอาจารย์ชด วัดกลางบางแก้ว เป็นพระ อนุสาวนาจารย์ หลังจากที่ท่านได้เข้ามาในบวรพระพุทธศาสนาแล้ว ท่านได้ตั้งปณิธานอันแน่วแน่ที่จะเผยแพร่พระพุทธศาสนา เล่าเรียนพระปริยัติธรรม จนสามารถสอบไล่ได้เปรียญธรรม ๖ ประโยค พุทธศักราช ๒๔๙๖ เป็นพระธรรมธรจังหวัดนครปฐม ปีพุทธศักราช ๒๕๐๐ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นพระครูสัญญาบัตรชั้นเอก ที่ พระครูทักษิณานุกิจ ครั้นล่วงจนปี ๒๕๐๓ วัดไร่ขิง ได้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น กล่าวคือ ได้มีคำสั่งให้พระครูทักษิณานุกิจ (ปัญญา อินฺทปญฺโญ) มาดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง แทนท่านพระครูถาวรวิทยาคม (เพิ่ม ทิฏฺโฐ) เจ้าอาวาสวัดสรรเพชญ ที่มารักษาการเจ้าอาวาสวัดไร่ขิงอยู่ในขณะนั้น นับเป็นจุดหักเหเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของวัดไร่ขิง ซึ่งใครจะคิดว่าอีกเกือบ ๔๐ ปี ข้างหน้าวัดไร่ขิงจะเจริญพัฒนาได้มากจนเท่าที่เห็นทุกวันนี้ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทางด้านสาธารณูปโภค เช่น โรงพยาบาล

เมตตาประชารักษ์ ด้านการศึกษา เช่น โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา โรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) วิทยาลัยการอาชีพนครปฐม (วัดไร่ขิง) ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" เป็นต้น ด้านหน่วยงานราชการต่างๆ เช่น สถานีตำรวจภูธรโพธิ์แก้ว สำนักงานการประถม ศึกษาอำเภอสามพราน ที่ทำการไปรษณีย์ (วัดไร่ขิง) สะพานมงคลรัฐประชานุกูล (วัดไร่ขิง) เป็นต้น และท้ายสุดคือการบูรณะปฏิสังขรณ์เสนาสนะสิ่งก่อสร้าง ตลอดจนถาวรวัตถุต่างๆ ภายในอาณาบริเวณวัด แต่ก่อนหน้านี้เองลองหลับตาแล้วนึกย้อนภาพไปในปี ๒๕๐๓ การคมนาคม ถนนหนทาง ไฟฟ้า ประปา สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ยังไม่เจริญเท่าทุกวันนี้ การที่จะพัฒนาวัดไร่ขิง ตลอดจนสาธารณูปโภคต่างๆ ไม่ใช่เรื่องง่าย ดังใจความตอนหนึ่งที่ท่านเจ้าคุณปัญญา ครั้งดำรงตำแหน่งที่ "พระเทพวรเวที" เขียนตีพิมพ์ในหนังสืองาน พระราชทานเพลิงศพ พระพุทธวิถีนายก (เพิ่ม) วัดกลางบางแก้ว ซึ่งเป็นพระอุปัชฌาย์อาจารย์ ของท่านบันทึกไว้ว่า "คำสั่งจากผู้บังคับบัญชาให้ไปเป็น "สมภาร" วัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ทราบถึงหลวงพ่อ (หมายถึงหลวงปู่เพิ่ม) ท่านว่า "ใครเขาไม่โยกย้ายไปสร้างฐานเดือนห้ากันอย่างนี้หรอก" กราบเรียนหลวงพ่อไปว่า "เกล้าฯ ไม่ได้ย้ายเอง ผู้บังคับบัญชา สั่งเพื่อไปก่อนงานเทศกาลนมัสการปิดทองหลวงพ่อวัดไร่ขิง พอดีจะได้ดูงาน เพื่อแก้ปัญหาบกพร่องโอกาสหน้า" คำสั่งให้เดินทางวันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๓ ตรงกับเดือน ๕ ขึ้น ๖ ค่ำ ก่อนมีงาน ๑๐ วัน รวมทั้งวันเดินทางด้วย

หลวงพ่อลงเลขยันต์ คิดคำนวณเสร็จแล้วสั่งว่า "เท้าเหยียบพื้นที่วัดไร่ขิงครั้งแรก นับแต่นั้นอีก ๒ ชั่วโมง จึงขึ้นกุฏิที่อาศัยได้" พอเท้าเหยียบถึงพื้น เพื่อนๆ ที่ไปส่งก็พูดแบบกันเองว่า "มึงมาตกนรกเสียแล้ว" "ตกนรกก็ต้องยอม เพื่อสบายใจผู้บังคับบัญชา และคณะกรรมการวัดไร่ขิงต้องการผม คนมีความรู้พอที่จะช่วยสังคมได้อยู่ในจุดที่มีความเจริญรวมกัน

จะมีความหมายอะไร” แล้วพูดต่อ “ผมอาจอยู่เพียง ๕ ปีเท่านั้น คงจะต้องขยับขยายต่อไปอีก” ต่อจากนั้นเดินเข้าทักษิณาวัตรแสดงความเคารพหลวงพ่อวัดไร่ขิง ๓ รอบ โดยมีพระ อุปัชฌาย์เป็นผู้นำ แล้วเข้ากราบนมัสการหลวงพ่อวัดไร่ขิง ที่มีผู้เคารพนับถือ กว้างขวางทั่วทุกทิศ ได้ตั้งจิตอธิษฐานว่า “เกล้ากระผมมานี้เพื่อทำดี ส่งเสริมให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองแก่วัด และพระพุทธศาสนา หากทำสิ่งใดหวังเพื่อตนเองขอให้มีอุปสรรค เพื่อส่วนรวมดังกล่าวแล้วไม่ว่ากรณีใด ขออย่าให้มีอุปสรรคโดยอาศัยหลวงพ่อเป็นพลังให้ลุล่วงไปด้วยดี” เสร็จแล้วออกจากอุโบสถเดินไปจะขึ้นกุฏิยังไม่ได้ เพราะยังไม่ถึง ๒ ชั่วโมง ก็เลยต้องเดินฆ่าเวลา ไปหลังตึกพบของเก่าๆ เช่น จานเชิง โอ่ง ใส่น้ำของเก่าๆ มากด้วยกัน คิดว่ามีโอกาสจะทำพิพิธภัณฑ์ให้ได้ เพื่อรวบรวมของเก่าๆ ไว้ กำลังเดินชมอยู่ ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราช วัดพระเชตุพนฯ ขณะนั้นเป็นพระธรรมวโรดม เจ้าคณะตรวจการภาค ๗ ทักว่า “แกเดินทำอะไรอยู่ ยังไม่ขึ้นกุฏิ จวนจะเพลแล้ว” “ยังไม่ถึงฤกษ์ครับกระผม” “ใครดูให้แก” “พระอุปัชฌาย์ครับกระผม” ท่านก็เงียบไปจนได้เวลาฤกษ์ จึงได้ขึ้นกุฏิ จะเห็นได้ว่าท่านเจ้าคุณปัญญา มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพระอุปัชฌาย์ คือ หลวงปู่เพิ่ม เป็นอันมาก ดูได้จากการที่หลวงปู่เพิ่มท่านเมตตามาส่งเจ้าคุณปัญญาที่วัดไร่ขิง ในวันที่มาเป็นเจ้าอาวาสวันแรก นับตั้งแต่ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส วัดไร่ขิง ตลอด ๔๘ ปี ท่านได้นำความเจริญมาสู่วัดไร่ขิง ทำนุบำรุงสร้างถาวรวัตถุต่างๆ สมกับเป็น “พุทธบุตร” ของพระพุทธศาสนา นับได้ว่าเป็นบุญของชาวอำเภอสามพรานและจังหวัดนครปฐมโดยแท้ ที่ได้มีพระนักพัฒนา ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ เช่นอย่างท่าน แต่อนิจจาจะมีผู้ใดในโลกนี้เล่าที่จะฝืนกฎอายุขัยของธรรมชาติได้ ท่านเจ้าคุณปัญญามีโรคประจำตัว คือ เบาหวาน และโรคหัวใจ แต่ก็ได้รับการรักษามาโดยตลอด จนท่านได้มารับการรักษาอาการอาพาธ ครั้งสุดท้าย

ที่โรงพยาบาลธนบุรี เขต บางกอกน้อย กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๕๑ จนกระทั่งกลางดึกของวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๕๑ ท่านเจ้าคุณปัญญาได้มรณภาพด้วยอาการสงบจากการติดเชื้อที่ปอดและกระแสโลหิต สิริรวมอายุได้ ๘๕ ปี ๔ เดือน ๕ วัน พรรษาที่ ๖๕ คงเหลือทิ้งไว้แต่ความดีของท่านที่ให้ศิษยานุศิษย์หวนรำลึกถึงตราบเท่าทุกวันนี้

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (พุก)
พระมหาเถระผู้สร้างวัดไร่ขิง ปีกุน ๒๓๙๔
พระธรรมราชานุวัตร
(อาจ จนฺทโชโต)
ผู้ร่วมสร้างวัดไร่ขิง
พระอธิการใช้ ปติฏฺโฐ
อดีตเจ้าอาวาสรูปที่ ๕
พ.ศ.๒๔๗๕-๒๔๗๗
พระอุบาลีคุณูปมาจารย์
(ปัญญา อินฺทปญฺโญ)
อดีตเจ้าอาวาสรูปที่ ๙ พ.ศ.๒๕๐๓-๒๕๔๑
พระครูมงคลวิลาส
(เฉย กิตฺติสาโร)
อดีตเจ้าอาวาสรูปที่ ๖
พ.ศ.๒๔๗๘-๒๕๐๐
พระครูถาวรวิทยาคม
(เพิ่ม ทิฏฺโฐ)
อดีตเจ้าอาวาสรูปที่ ๘
พ.ศ.๒๕๐๐-๒๕๐๓
พระครูนวการโสภณ
(หลวงพ่อเติม จนฺทโสภโณ)
อดีตรองเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง
พระครูปลัดวีรวัฒน์
(สมบัติ สมฺปตฺเตสโก)
อดีตผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง พ.ศ.๒๕๓๔-๒๕๓๘

ประวัติ

พระเทพศาสนาภิบาล

เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง พระอารามหลวง

รองเจ้าคณะจังหวัดนครปฐม

ประธานกรรมการ โครงการ "หมู่บ้านรักษาศีล ๕" ส่วนกลาง

ประวัติโดยสังเขป
พระเทพศาสนาภิบาล (แย้ม กิตฺตินฺธโร)

ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง

๑. เจ้าคณะภาค ๑๔

๒. เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง พระอารามหลวง

๓. ประธานคณะกรรมการ โครงการ "หมู่บ้านรักษาศีล ๕" ส่วนกลาง

๔. รองประธานอนุกรรมการ โครงการ "วัด ประชา รัฐ สร้างสุข"

๕. ที่ปรึกษาประธานสำนักงานกำกับดูแลพระธรรมทูตไปต่างประเทศ

ชื่อเดิม แย้ม อินทร์กรุงเก่า

เกิดวันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๙๘

บ้านเกิด บ้านคลองรางไทร หมู่ที่ ๘ ตำบลบางภาษี
อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

บิดาชื่อ นายหยวก อินทร์กรุงเก่า

มารดาชื่อ นางทวี ศรีบุญรอด

อุปสมบท เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๙
ณ พระอุโบสถวัดไร่ขิง ต.ไร่ขิง อ.สามพราน จ.นครปฐม

พระอุปัชฌาย์ พระปฐมนคราภิรักษ์ ปัจจุบัน **พระธรรมเสนานี**

พระกรรมวาจาจารย์ พระครูไพศาลคณารักษ์ ปัจจุบัน **พระราชวิสุทธาจารย์**

พระอนุสาวนาจารย์ พระครูอุปจิตบุญวัฒน์
ปัจจุบัน **เจ้าอธิการบุญธรรม จารุวณฺโณ**

ชื่ออุปสมบท พระมหาแย้ม กิตฺตินฺธโร

วิทยฐานะ น.ธ.เอก, ป.ธ.๓, พธ.ด (กิตติมศักดิ์), ปร.ด. (กิตติมศักดิ์)

งานด้านการปกครอง

พ.ศ.๒๕๓๔	เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง พระอารามหลวง
พ.ศ.๒๕๓๘	เป็นเลขานุการรองเจ้าคณะภาค ๑๔
พ.ศ.๒๕๔๕	เป็นเลขานุการเจ้าคณะภาค ๑๔
พ.ศ.๒๕๔๘	เป็นเจ้าคณะอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
พ.ศ.๒๕๔๙	เป็นพระอุปัชฌาย์ (ประเภทวิสามัญ)
พ.ศ.๒๕๕๑	เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง
พ.ศ.๒๕๕๑	ได้รับพระบัญชาแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง พระอารามหลวง จ.นครปฐม ตามพระบัญชาที่ ๖/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๘ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๑
พ.ศ.๒๕๕๗	ได้รับพระบัญชาแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง "รองเจ้าคณะจังหวัดนครปฐม" ตามพระบัญชาที่ ๓/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗
พ.ศ.๒๕๖๓	ได้รับแต่งตั้งเป็น ประธานคณะกรรมการ โครงการ "หมู่บ้านรักษาศีล ๕" ส่วนกลาง
พ.ศ.๒๕๖๓	ได้รับแต่งตั้งเป็น รองประธานอนุกรรมการ โครงการ "วัด ประชา รัฐ สร้างสุข" ส่วนกลาง
พ.ศ.๒๕๖๔	ได้รับพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช แต่งตั้งเป็น เจ้าคณะภาค ๑๔

งานด้านศึกษา

พ.ศ.๒๕๒๐	เป็นครูสอนพระปริยัติธรรม สำนักศาสนศึกษาวัดไร่ขิง
พ.ศ.๒๕๒๒	เป็นอาจารย์สอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา โรงเรียนวัดไร่ขิง(สุนทรอุทิศ)

พ.ศ.๒๕๒๓ เป็นวิทยากรอบรมธรรมศึกษาก่อนสอบ
ชั้นตรี โท เอก โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา

พ.ศ.๒๕๒๕-ปัจจุบัน เป็นกรรมการตรวจข้อสอบธรรมสนามหลวง

พ.ศ.๒๕๒๖-ปัจจุบัน เป็นวิทยากรอบรมบาลีก่อนสอบ
ธรรมสนามหลวง ของภาค ๑๔
ณ สนามอบรมวัดไร่ขิง พระอารามหลวง

พ.ศ.๒๕๓๘-ปัจจุบัน เป็นคณะกรรมการสอบบาลีสนามหลวง
ของคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม

พ.ศ.๒๕๔๐ เป็นผู้แทนแม่กองธรรมสนามหลวง

พ.ศ.๒๕๔๕ เป็นหัวหน้ากองงานเลขานุการตรวจ
ข้อสอบธรรมสนามหลวงชั้นตรี
ณ วัดไร่ขิง พระอารามหลวง

พ.ศ.๒๕๕๑ เป็นเจ้าสำนักศาสนศึกษาวัดไร่ขิง

พ.ศ.๒๕๕๑-ปัจจุบัน เป็นผู้อำนวยการจัดอบรม
บาลีก่อนสอบของคณะสงฆ์ภาค ๑๔
ณ สนามอบรมวัดไร่ขิง พระอารามหลวง

พ.ศ.๒๕๕๗ เป็นรองประธานจัดสอบบาลีสนามหลวง
คณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม

เกียรติคุณพิเศษ

พ.ศ.๒๕๔๑ ได้รับปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขา พุทธศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ.๒๕๔๘ ได้รับปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขา สังคมศึกษา จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ.๒๕๔๙ ได้รับพระราชทานเสาเสมาธรรมจักร และประกาศเกียรติคุณ ผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา ประเภทสงเคราะห์ประชาชนและส่งเสริมการพัฒนาชุมชนโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสาขาสงเคราะห์ประชาชนและส่งเสริมการพัฒนาชุมชน

พ.ศ.๒๕๕๒ ได้รับประกาศเกียรติคุณ จากกระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้ทำคุณประโยชน์ให้แก่กระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ.๒๕๕๒

พ.ศ.๒๕๕๒ ได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขา วิชาการจัดการ จากวิทยาลัยทองสุข

พ.ศ.๒๕๕๓ ได้รับปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขา บริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

พ.ศ.๒๕๕๕ ได้รับปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขา พื้นฐานการศึกษา จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง

พ.ศ.๒๕๕๕ ได้รับปริญญาศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขา วิชาพุทธศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยมหามงกุฏราชวิทยาลัย

พ.ศ.๒๕๕๕ ได้รับปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขา วิชาการจัดการเชิงพุทธ จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ.๒๕๕๖ ได้รับปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขา การบริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยศิลปากร

พ.ศ.๒๕๕๗ ได้รับปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขา การบริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

พ.ศ.๒๕๕๙ ได้รับปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขา การบริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

สมณศักดิ์

พ.ศ.๒๕๓๓ ได้รับแต่งตั้งเป็นพระครูวินัยธร ฐานานุกรมของพระธรรมมหาวีรานุวัตร รองเจ้าคณะภาค ๑๔ วัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

พ.ศ.๒๕๓๕ ได้รับพระราชทานตั้งสมณศักดิ์ เป็นพระครูสัญญาบัตร ผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ชั้น โท

ในราชทินนาม ที่ **"พระครูโสภณปัญญาวุธ"** (ผจล.ชท.)

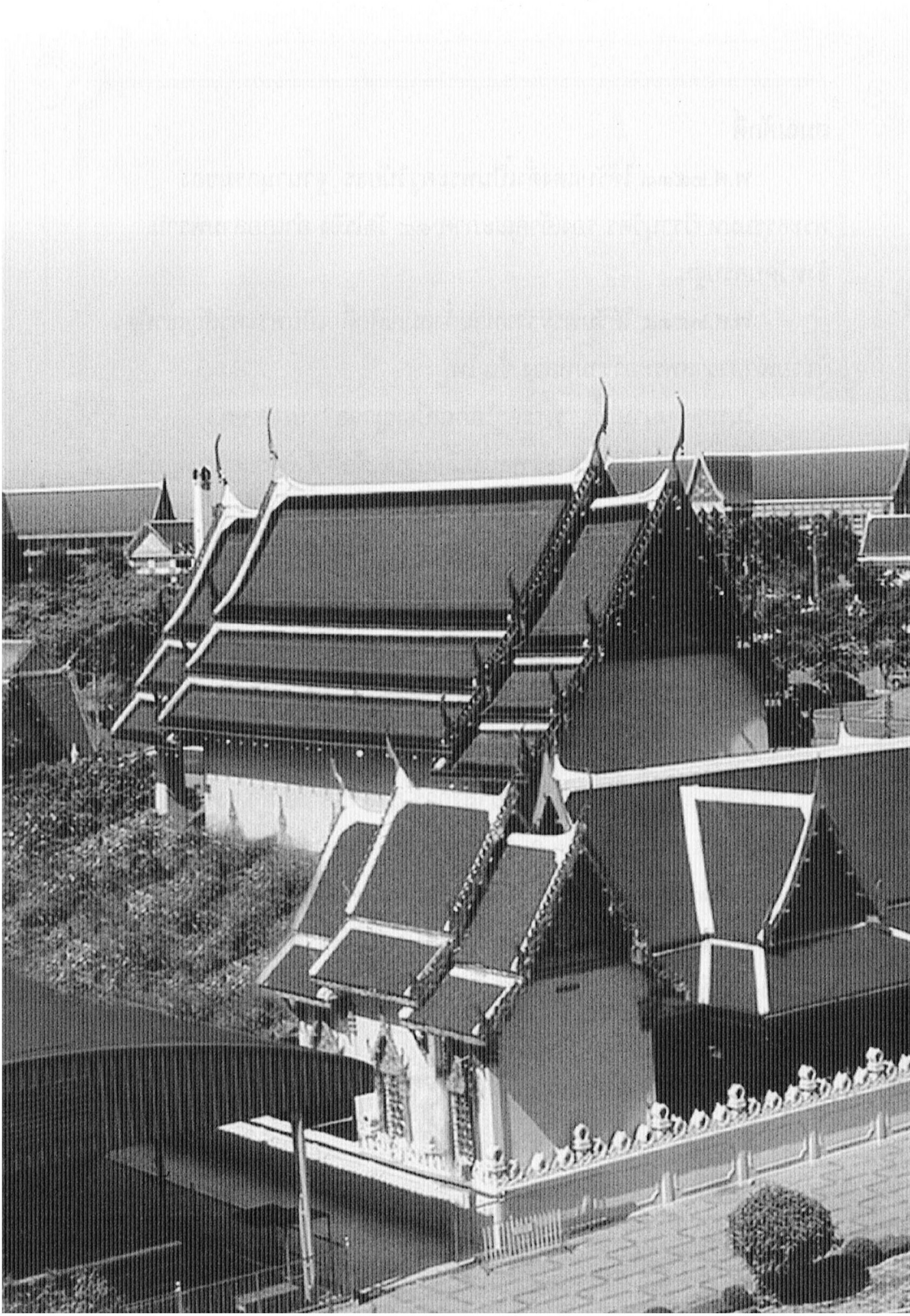
พ.ศ.๒๕๔๐ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระครูสัญญาบัตร ผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ชั้นเอก **ในราชทินนามเดิม** (ผจล.ชอ.)

พ.ศ.๒๕๔๕ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระครูสัญญาบัตร ผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ชั้นพิเศษ **ในราชทินนามเดิม** (ผจล.ชพ.)

พ.ศ.๒๕๔๙ ได้รับพระราชทานตั้งสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญเปรียญ ในราชทินนามที่ **"พระพิพัฒน์วิริยาภรณ์"**

พ.ศ.๒๕๕๔ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นราช ในราชทินนามที่ **"พระราชวิริยาลังการ สุวิธานศาสนกิจ มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี** สถิต ณ วัดไร่ขิง พระอารามหลวง

พ.ศ.๒๕๕๘ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นเทพ ในราชทินนามที่ **"พระเทพศาสนาภิบาล ไพศาลสังฆกิจธำรง อุบาลีวงศพิพัฒน์ มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี"** สถิต ณ วัดไร่ขิง พระอารามหลวง"

โบราณสถาน-โบราณวัตถุ

ภายในเขตพุทธาวาส

องค์พระปฏิมาหลวงพ่อวัดไร่ขิง

นับตั้งแต่เริ่มสร้างกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อปี พ.ศ.๒๓๒๕ เป็นต้นมา พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ องค์ปฐมราชวงศ์จักรี พระองค์ได้อัญเชิญพระพุทธรูปสำคัญจากหัวเมือง ฝ่ายเหนือเข้ามาประดิษฐานไว้ที่กรุงเทพฯ เป็นจำนวนมาก เช่น พระศาสดา พระชินสีห์ และ พระศรีศากยมุนี เป็นต้น ซึ่งการอัญเชิญพระพุทธรูปสำคัญก็ยังมีต่อมาจนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ที่ได้อัญเชิญพระเศียร พระหัตถ์ และพระบาท ของพระพุทธรูปสำริด จากเมืองศรีสัชนาลัยมาบูรณะต่อเติม จนครบสมบูรณ์ มีลักษณะเป็นพระพุทธรูปปางห้ามญาติ โปรดเกล้าฯ ให้ถวายพระนามพระพุทธรูปองค์นี้ว่า "พระร่วงโรจนฤทธิ์ ศรีอินทราทิตย์ธรรมโมภาส มหาวชิราวุธราชปูชนียบพิตร" และได้อัญเชิญขึ้นประดิษฐานไว้ที่ซุ้มพระวิหารทิศเหนือขององค์พระปฐมเจดีย์ เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ.๒๔๕๗ จนกลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองนครปฐมสืบมา ในสมัยอยุธยาได้เป็นเมืองหลวง ที่ยิ่งใหญ่และมีความรุ่งเรืองมานานถึง ๔๑๗ ปี

มีพระพุทธรูปประจำเมืองที่สำคัญอยู่หลายองค์ เช่น พระมงคลบพิตร หลวงพ่อโต วัดพนัญเชิงและพระพุทธรูปทรงเครื่องภายในพระอุโบสถ วัดหน้าพระเมรุ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงมีการอัญเชิญ พระพุทธรูปที่สำคัญจากกรุงเก่าบางองค์ เข้ามาประดิษฐานไว้ที่กรุงเทพฯ เช่นกัน ได้แก่ หุ่นแกนของพระอัษฐารสจากวัดศรีสรรเพชญ มาบรรจุไว้ภายในองค์ พระเจดีย์สรรเพชญดาญาณ ณ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม กรุงเทพฯ ส่วนองค์หลวงพ่อวัดไร่ขิงก็เช่นเดียวกัน สมเด็จพระพุฒาจารย์ (พุก) ได้อัญเชิญมาจากวัดศาลาปูนวรวิหาร จ.พระนครศรีอยุธยา ภายหลังจากที่สร้างพระอุโบสถเสร็จแล้ว ซึ่งอยู่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ และได้ประดิษฐานอยู่ภายในพระอุโบสถวัดไร่ขิงมานานถึงปัจจุบันรวมนับได้ ๑๔๙ ปี

หลวงพ่อวัดไร่ขิงเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้าง ๔ ศอก ๒ นิ้วเศษ สูง ๔ ศอก ๑๖ นิ้วเศษ ประดิษฐานอยู่บนฐานชุกชี ๕ ชั้น เบื้องหน้า มีผ้าทิพย์ปูทอดลงมา องค์หลวงพ่อวัดไร่ขิงประดิษฐานเป็นพุทธประธานอยู่ภายในพระอุโบสถ หันพระพักตร์ไปทางทิศอุดร (เหนือ) ซึ่งหน้าวัดมีแม่น้ำนครชัยศรี หรือ แม่น้ำท่าจีนไหลผ่าน จากหนังสือประวัติของวัดไร่ขิงได้กล่าวไว้ว่า สมเด็จพระพุฒาจารย์(พุก) ได้อัญเชิญมาจากวัดศาลาปูนฯ โดยนำล่องมาทางน้ำ ด้วยการทำแพไม้ไผ่หรือที่เรียกกันว่า แพลูกบวบรองรับองค์พระ

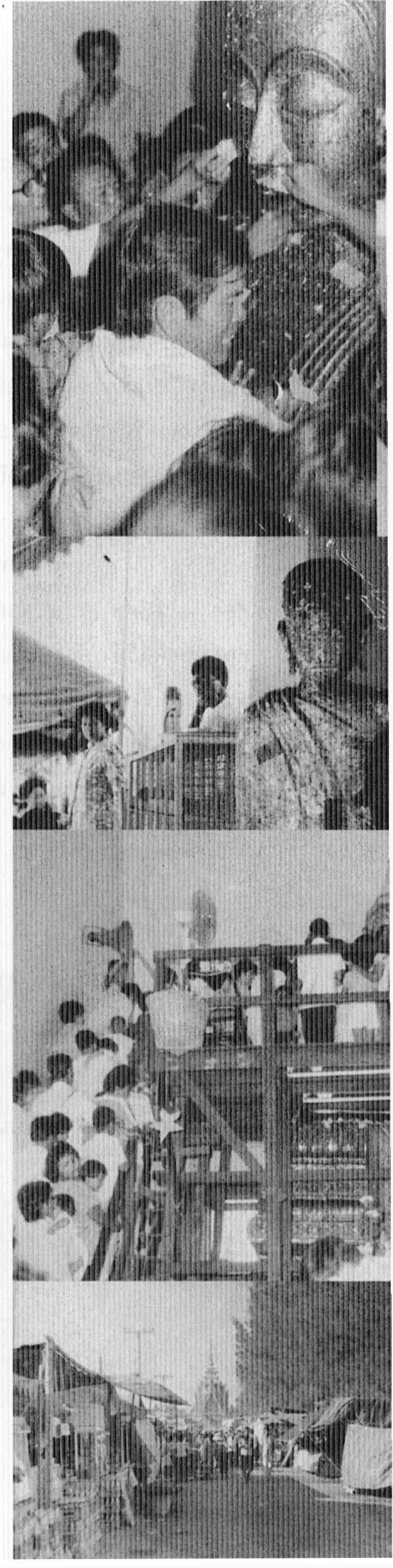

ปฏิมากร เมื่อถึงหน้าวัดไร่ขิงจึงได้อัญเชิญขึ้นประดิษฐานไว้ภายในพระอุโบสถ ซึ่งตรงกับวันพระขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๕ และเป็นวันสงกรานต์พอดี จึงมีประชาชนชุมนุมกันมาก ในขณะที่องค์หลวงพ่อขึ้นจากแพสู่ปะรำพิธีนั้น เกิดอัศจรรย์แสงแดด ที่แผดจ้ากลับพลันหายไป ความร้อนระอุในวันสงกรานต์ก็บังเกิดมีเมฆดำมืดทะมึน ลมปั่นป่วน ฟ้าคะนองและบันดาลให้มีฝนโปรยลงมาทำให้เกิดความเย็นฉ่ำ และเกิดความปิติยินดีกันทั่วหน้า ผู้ที่มา ต่างก็พากันจิตอธิษฐานเป็นอันเดียวกันว่า

"หลวงพ่อจักทำให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข ดับความร้อนร้ายคลายความทุกข์ ให้หมดไป ดุจสายฝนที่เมฆหนีดลให้ชุ่มฉ่ำ เจริญงอกงามด้วยธัญญาหาร ฉะนั้น"

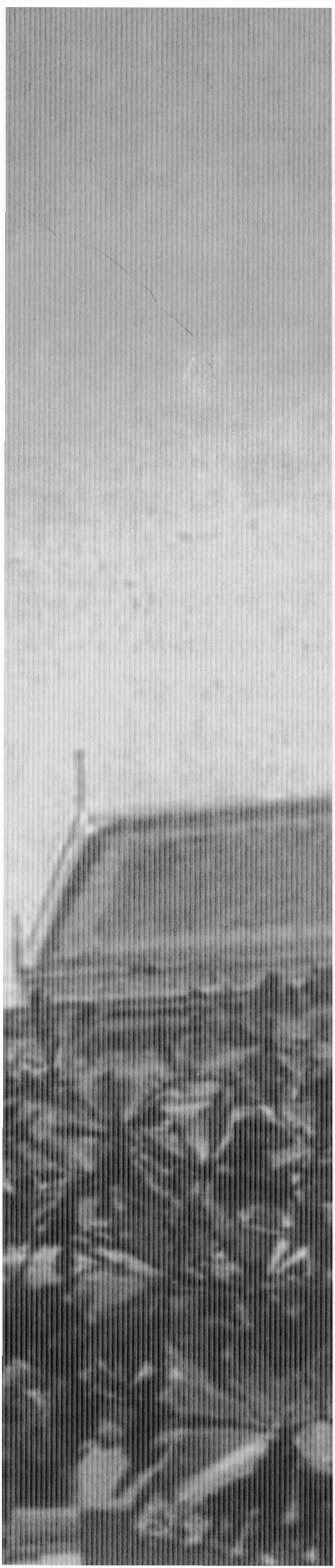
ดังนั้น วันดังกล่าวซึ่งตรงกับวันสงกรานต์ หรือวันขึ้นปีใหม่ของคนไทย ทางวัดจึงได้ถือเป็นวันสำคัญ และได้จัดให้มีงานเทศกาลนมัสการปิดทองประจำปีหลวงพ่อวัดไร่ขิง สืบต่อมาจนถึงทุกวันนี้

ส่วนเรื่องขององค์พระหลวงพ่อวัดไร่ขิงนั้น มีผู้แสดงความคิดเห็นออกเป็นหลายอย่าง กล่าวคือ บางท่านก็ไม่เชื่อว่า นำมาจากวัดศาลาปูนฯ เพราะองค์พระมีขนาดใหญ่เกินกว่าที่จะนำเอาออกจากประตูพระอุโบสถ วัดศาลาปูนฯ ได้ บางท่านก็ว่าองค์หลวงพ่อวัดไร่ขิงมีพุทธลักษณะที่งดงามเกินกว่าพระพุทธรูปองค์อื่นใดทั้งหมดภายในพระอุโบสถวัดศาลาปูนฯ จึงเป็นไปได้ยากที่ชาวอยุธยาจะยินยอมยกให้มา และบางท่านก็ว่าหลวงพ่อวัดไร่ขิงเป็นพระประธานประจำวัดไร่ขิงมาก่อนที่สมเด็จพระพุฒาจารย์ (พุก) จะมาสร้างวัดขึ้นในภายหลัง นอกจากนี้บางท่านก็เชื่อว่าองค์หลวงพ่อได้ถูกอัญเชิญมากจากวัดศาลาปูนฯ จริง แต่มีขนาดย่อมลงมา ภายหลังจึงได้มีการก่อปูนสร้างครอบองค์เดิมเอาไว้ อนึ่ง องค์หลวงพ่อวัดไร่ขิงที่เห็นอยู่ในทุกวันนี้ พระอุบาลีคุณูปมาจารย์

ปิดทองหลวงพ่อจำลอง
PEPSI

(ปัญญา อินฺทปญฺโญ) อดีตเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง รูปที่ ๙ ได้กล่าวไว้ว่า หลวงพ่อวัดไร่ขิง สร้างด้วยเนื้อสำริดหรือเนื้อโลหะผสม เนื่องด้วยถ้าองค์พระพุทธรูปสร้างด้วยปูนจริง เมื่อครั้งที่เคยอนุญาตให้พุทธศาสนิกชนขึ้นไปปิดทองบนองค์พระได้นั้น ผู้คนส่วนใหญ่ก็ยืนบนพระหัตถ์บ้าง พระเพลาบ้าง ถ้าเป็นปูนปั้นก็คงแตกร้าว เพราะมีคนขึ้นปิดทองเป็นจำนวนมากและแน่นทุกปี ดังนั้น จึงควรหมดความสงสัยถึงเรื่องดังกล่าวอีกต่อไป นอกจากนี้ยังมีข้อสนับสนุนอีกหลายประการที่เชื่อว่าองค์หลวงพ่อวัดไร่ขิงเป็นพระพุทธรูปเนื้อสำริดจริง กล่าวคือ ถ้าองค์หลวงพ่อวัดไร่ขิงเป็นพระพุทธรูปปูนปั้น การอัญเชิญหรือเคลื่อนย้ายนั้นเป็นเรื่องที่ลำบากมาก เพราะปูนจะแตกร้าวได้ง่าย หากสามารถนำลงแพได้แพก็อาจจมเพราะรับน้ำหนักไม่ไหว เนื่องจากเนื้อปูนย่อมอมน้ำไว้ได้มาก อีกทั้งถ้าเป็นพระปูนปั้นการสร้างที่วัดย่อมเป็นเรื่องที่ง่ายและสะดวกกว่า แต่ถ้าเป็นพระพุทธรูปโลหะการอัญเชิญมาทางแพย่อมเป็นเรื่องที่ไม่ยาก เนื่องจากพระเนื้อโลหะส่วนใหญ่เนื้อจะบาง จึงมีน้ำหนักไม่มากนัก เมื่อนำพระพุทธรูปผูกติดกับแพแล้วล่องลงมา ถ้าแพเกิดอับปางลง องค์พระก็ยังสามารถติดอยู่กับแพได้ เนื่องจากมีน้ำหนักน้อยและไม่อมน้ำ อีกประการหนึ่ง ผู้เขียนได้สัมภาษณ์ผู้ที่เคยลอกแผ่นรักเก่าที่ติด อยู่กับองค์หลวงพ่อออกมาหลายท่าน ครั้งแรกลอกโดยบังเอิญ (ไม่มากนัก) เมื่อประมาณ ๓๐ กว่าปีมาแล้ว ครั้งที่สอง ซึ่งเป็นครั้งสุดท้าย ลอกออกทั้งหมด ก่อนปี พ.ศ.๒๕๓๐ ต่างก็ให้ข้อมูลที่ตรงกัน ว่าเนื้อในขององค์หลวงพ่อวัดไร่ขิงเป็นโลหะสำริดจริง จึงเป็นข้อยุติ

ในด้านศิลปกรรมขององค์หลวงพ่อวัดไร่ขิง จากการศึกษาทางด้านประวัติศาสตร์ศิลปะและโบราณคดี โดยยึดรูปแบบทางศิลปะตลอดจนวิวัฒนาการ ในสมัยต่างๆ พบว่า

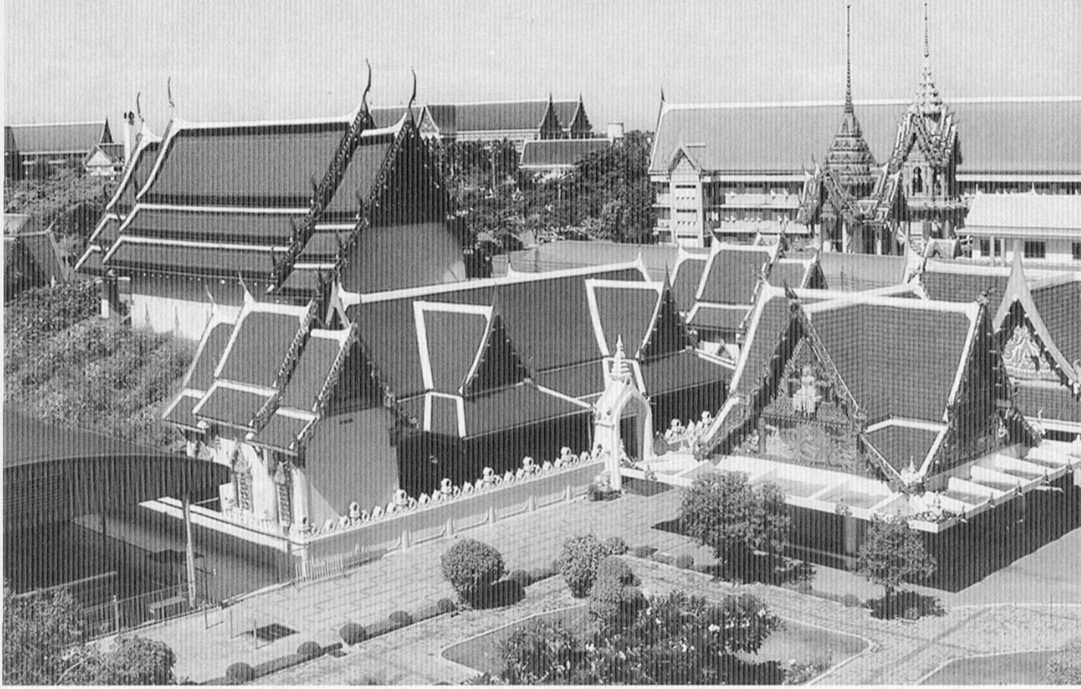
หลวงพ่อวัดไร่ขิงมีการผสมผสานรูปแบบของศิลปะหลายสมัย กล่าวคือ พระวรกายโดยทั่วไปดูสง่างาม ใหญ่โตและผึ่งผายแบบศิลปะ "สมัยเชียงแสน" ผ้าสังฆาฏิได้จัดวางพับจับจีบ และทอดยาวลงมาถึงพระนาภี (สะดือ) ส่วนชายจีวรจากข้อพระหัตถ์ที่วางทอดลงมายังพระเพลา (หน้าตัก) ด้านข้างได้มีการจัดวางทับซ้อนไว้อย่างสวยงาม นิ้วพระหัตถ์จะยาวงอนและเรียวงามแบบศิลปะ "สมัยสุโขทัย" พระพักตร์ รูปสี่เหลี่ยม พระเนตรตรงกลางหลบต่ำ ลงมา ที่สำคัญมีเส้นขอบพระศก (ไรผม) และเม็ดพระศกขนาดเล็กแน่น เหมือนหนามขนุนซึ่งเป็นแบบอย่างของศิลปะ "สมัยอู่ทอง" อย่างเด่นชัด ซึ่งสิ่งเหล่านี้ อาจจะดูขัดแย้งในเรื่องของสกุลช่าง เพราะโดยปกติช่างในสมัยโบราณจะสร้างพระพุทธรูปที่มีลักษณะผสมผสานกันหลายสมัยอยู่ในองค์เดียวกันนั้นเกือบไม่มี แต่ถ้ามีก็ต้องอยู่ใน ระยะเวลาเดียวกันหรือมีอาณาเขตใกล้กัน อย่างเช่น พระพุทธรูปสมัยเชียงแสน ตอนปลายกับพระพุทธรูปสมัยสุโขทัยตอนต้น จะผสมผสานกันได้ เนื่องจากเมืองเชียงแสน และเมืองสุโขทัย อยู่ไม่ไกลกันเท่าใดนัก ดังนั้น การรับอิทธิพลทางรูปแบบศิลปะ จึงเป็นเรื่องปกติ นอกจากนี้ยังได้พบพระพุทธรูปแบบร่วมสมัยทั้งสองอยู่มาก ซึ่งส่วนใหญ่หล่อด้วยโลหะทองสำริด แต่เพราะเหตุใด ศิลปะในสมัยอู่ทอง ซึ่งมีระยะเวลาที่ห่างกันมาก จึงได้ปรากฏอยู่ ที่พระพักตร์ขององค์หลวงพ่อวัดไร่ขิง ดังที่เห็นอยู่ในทุกวันนี้เมื่อได้ทำการศึกษา จึงเริ่มค้นหาหลักฐาน พบภาพถ่ายขององค์หลวงพ่อวัดไร่ขิง รุ่นเก่าเป็นภาพขาว-ดำ ประมาณ กันว่าถ่ายเมื่อครั้งหลวงพ่อใช้ ปติฏฐิโฐ อดีตเจ้าอาวาสรูปที่ ๔ ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสวัดไร่ขิงปี พ.ศ.๒๔๕๔ - พ.ศ.๒๔๗๗ จากภาพพุทธลักษณะโดยรวมของหลวงพ่อวัดไร่ขิงเหมือนกับองค์ที่เห็นกันอยู่ในปัจจุบันทุกประการ ไม่เปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด ยกเว้นก็แต่พระพักตร์ จะมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน กล่าวคือพระพักตร์ของเดิมจากรูปถ่าย จะมีลักษณะกลมมนคล้ายผลมะตูม พระขนงวาดโค้ง พระเนตรโปน พระนาสิกงุ้ม พระโอษฐ์เล็ก พระหนุ(คาง) เป็นปมดูกลมมน มุ่นเมาลีมีขนาดเล็กทรงเตี้ย พระรัศมีรูปเปลวเพลิง ซึ่งพุทธศิลป์ดังกล่าวจะดูคล้ายคลึงกับ พระพุทธรูปสมัยสุโขทัย สกุลช่างวัดตะกวน ศาสตราจารย์หม่อมเจ้าสุภัทรดิส ดิสกุล ทรงกล่าวไว้ว่า พระพุทธรูปแบบนี้มีพบมากที่วัดตะกวนเมืองสุโขทัยเก่า โดยได้รับอิทธิพลทางรูปแบบศิลปะ มาจากประเทศลังกาเข้ามาผสมอยู่มาก จัดเป็นสกุลช่างแรกๆ ในสมัยสุโขทัยและยังคงมีพระพุทธรูปสกุลช่างนี้ปรากฏ อยู่ในพระวิหารสมเด็จ วัดเบญจมบพิตร กรุงเทพฯ ที่สำคัญพระเศียรของหลวงพ่อวัดไร่ขิงจากภาพถ่ายเก่านั้น จะมีขนาดค่อนข้างเล็กดูไม่สมส่วนเท่าใด ดังนั้น จึงสันนิษฐานว่า องค์หลวง

พ่อวัดไร่ขิง ได้สร้างขึ้นในสมัยเชียงแสนตอนปลาย หรือ ในสมัยสุโขทัยตอนต้น ต่อมาพระเศียร อาจเกิดชำรุดหรือสูญหาย แต่เนื่องด้วยเป็นพระพุทธรูปสำคัญมาก่อน จึงได้นำเอา พระเศียรของพระพุทธรูปสมัยสุโขทัย สกุลช่างวัดตะกวนมาต่อแทนเอาไว้ เพราะ เป็นพระที่สร้างในสมัยเดียวกัน นอกจากนี้ องค์หลวงพ่อแต่เดิมนั้น อาจมีการอัญเชิญมาจากหัวเมืองฝ่ายเหนือ แต่เนื่องด้วยมี ขนาดใหญ่เกินไป จึงได้ประดิษฐานอยู่ด้านนอกพระอุโบสถก็อาจเป็นได้ ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้เชื่อว่าชาวอยุธยาที่วัดศาลาปูนฯ เห็นว่าเป็นพระที่ซ่อมและมีขนาดใหญ่เกินไปจึงยินยอมให้มาโดยไม่ขัดข้องใจแต่อย่างใด

ต่อมาในสมัยพระอธิการใช้ ปติฎฺโฐ อดีตเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง รูปที่ ๔ หนังสือ ประวัติของวัดไร่ขิงได้กล่าวว่า ประมาณปี พ.ศ.๒๔๕๗ ถึง พ.ศ.๒๔๕๘ "ขุนบาล" เจ้ามือหวย ก. ข. ในขณะนั้น ได้สั่งให้คนเอาตะปูมาตอกที่พระโอษฐ์ของ หลวงพ่อวัดไร่ขิง เพื่อปิดปากของท่าน เนื่องจากเชื่อว่า ท่านเป็นผู้ที่บอกหวยให้แก่ชาวบ้าน จึงทำให้ขุนบาลซึ่งเป็นเจ้ามือหวย ต้องสูญเสียเงินไปเป็นจำนวนมาก การตอกตะปูลงไปนั้น ได้กระทบเข้าพระพักตร์ ที่เนื้อโลหะและแฉลบไปโดนปูนปั้นที่พอก เอาไว้ทำให้เกิดความเสียหาย ดังนั้น หลวงพ่อใช้ ปติฎฺโฐ จึงได้ลอกหน้าขึ้นใหม่ ส่วนเม็ดพระศกก็รื้อออกทั้งหมด และนำมาเก็บรักษารวมไว้กับเศษชิ้นส่วน ของพระพักตร์ที่ลอกออก การบูรณะครั้งนั้น เล่ากันว่าได้ทำการปิดประตูพระอุโบสถ ทั้งหมด เพื่อทำให้ช่างเกิดสมาธิและ สามารถถ่ายทอดฝีมือชั้นครูศิลปะ "สมัย อู่ทอง" หรือ "อโยธยา สุพรรณภูมิ" ลงไปบนองค์พระปฏิมาได้อย่างเหมาะสม และกลมกลืนที่สุด จากหนังสืองานเทศกาลนมัสการปิดทองหลวงพ่อวัดไร่ขิง ยังได้กล่าวไว้อีกว่า "ขณะนั้นสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระวชิรญาณวโรรส สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กำลังเสด็จตรวจวัดต่างๆ ในเขตมณฑลนครชัยศรี ทราบข่าวยังทรงตรัสห้ามไม่ให้ทำต่อไป แต่ก็สำเร็จบริบูรณ์ดี" ต่อมา ในสมัยพระครูมงคลวิลาส (เฉย กิตฺติสาโร) เจ้าอาวาสวัดไร่ขิงรูปที่ ๖ ดำรงตำแหน่ง เมื่อปี พ.ศ.๒๔๗๘ ได้ทำการบูรณะพระอุโบสถบางส่วนเท่าที่จำเป็น แต่ยังไม่แล้วเสร็จก็ถึงแก่มรณภาพเสียก่อน ในปี พ.ศ.๒๕๐๐ ในเรื่องนี้ผู้สูงอายุในท้องถิ่น หลายท่านได้เล่าให้ฟังว่า ประมาณปี พ.ศ. ๒๔๙๘ พระครูมงคลวิลาส(เฉย กิตฺติสาโร) ได้มีการซ่อมพระเกศของหลวงพ่อขึ้นใหม่ด้วย โดยมี นายหรี่ รอดอนันต์ น้องชายของท่านเป็นผู้ทำ แต่เนื่องด้วยพระเกศมีขนาดใหญ่มากเกินไปจึงไม่ได้ใช้ และได้สร้างพระเกศใหม่ขึ้นไปติดแทน พระเกศรุ่นนี้จะมีขนาดเล็กทรงสูง เมื่อติดแล้วจะดูแน่นเหมือนหนามขนุนอย่างที่เห็นในปัจจุบัน หลังจากนั้น ไม่ปรากฏในเรื่องการซ่อมอีกเลย

ก่อนปี พ.ศ.๒๕๓๐ เล็กน้อยจึงได้มีการ บูรณะขึ้นใหม่ อีกครั้งหนึ่งด้วยการลอก แผ่นรักที่ปิดทองของเก่าออกทั้งหมด เพื่อปิดทองใหม่ทั้งองค์ให้สวยงามและ มีสีทองที่เสมอกัน จากนั้นก็ไม่อนุญาต ให้มีการปิดทององค์หลวงพ่อวัดไร่ขิง อีกต่อไปก่อนหน้านี้ในทุกๆ ปีทางวัดได้จัดทำนั่งร้านขนาดใหญ่ที่แข็งแรงสามารถ ประกอบและถอดออกได้ เมื่อถึงงานปี จะนำมาติดตั้ง เพื่อผู้ที่มานมัสการองค์ หลวงพ่อวัดไร่ขิง สามารถเดินตามบันได ขึ้นไปปิดทองถึงองค์ท่านได้ด้วยตนเอง ก่อนถึงงานปีพระสงฆ์และสามเณร ก็จะมาช่วยทายางรักสีดำทุกครั้ง เพื่อให้ แผ่นทองคำเปลวที่ปิดบนองค์หลวงพ่อ จะได้ติดอยู่นาน บางคนมานมัสการทุกปี ก็มองเห็นท่านดำทุกปี ดังบันทึกของผู้ที่ มีความศรัทธาในองค์หลวงพ่อวัดไร่ขิงท่านหนึ่งดังนี้ ๔ เม.ย.๓๑ เวลา ๒๔.๕๓ น.ได้มากราบหลวงพ่อครั้งแรก ที่ท่าน ปิดทองเหลืองอร่ามทั้งองค์ เคยกราบ ท่านองค์ดำมา ๓๙ ปีมาแล้ว บูรณะ เปลี่ยนทั้งโบสถ์ สำเร็จงานปี ๓๐ มี.ค.๓๑ เริ่ม ๑๑ ส.ค.๓๐” อย่างไรก็ตามด้วยความศักดิ์สิทธิ์ ขององค์หลวงพ่อวัดไร่ขิง ในทุกวันนี้ จึงมีผู้คนพากันหลั่งไหลเข้ามานมัสการ อยู่ไม่เคยขาด นอกจากนี้หลวงพ่อวัดไร่ขิง ยังมีความงดงามยิ่งในทางศิลปะ เพราะ เป็นการผสมผสานพุทธศิลป์ทั้ง ๓ สมัย ได้แก่ “สมัยเชียงแสน” “สมัยสุโขทัย” และ “สมัยอู่ทอง” ซึ่งมีความสมบูรณ์ และลงตัวที่สุด ดังนั้น การที่ได้นมัสการ บูชาหลวงพ่อวัดไร่ขิงเพียงองค์เดียว เปรียบเสมือนได้นมัสการบูชาพระพุทธรูป ทั้ง ๓ สมัยไปพร้อมๆ กัน ในที่นี้ได้นำเอา “คาถาบูชาหลวงพ่อวัดไร่ขิง” มาบันทึก รวมไว้ด้วย

(เริ่มตั้ง “นะโมฯ...” ก่อน ๓ จบ) “กาเยนะ วาจายะ วะ เจตะสา มะเหสักขายะ เทวะตายะ อะภิปาลิตัง อิทธิปาฏิหาริกัง มังคะละจินตารามะ พุทธะปะฏิมากะรัง ปูชามิหัง ยาวะชีวัญจะ สุกัมมิโก สุขปัตติตตายะ (สาธุ)”

พระอุโบสถ

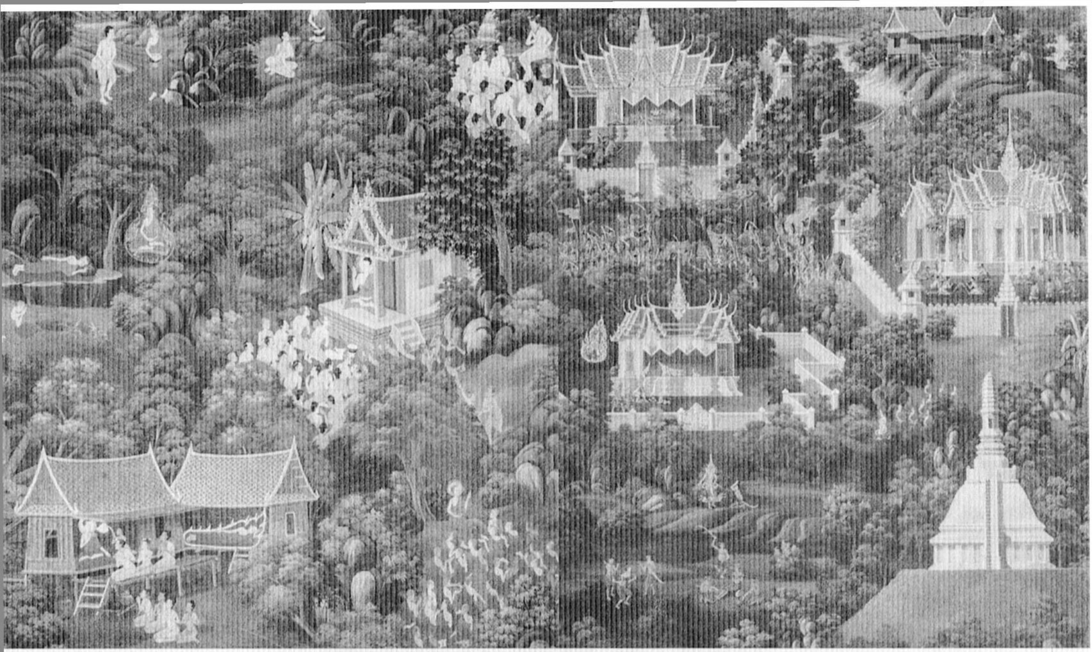
มีลักษณะเป็นอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้าง ๔ วา ๒ ศอก ยาว ๑๒ วา สูง ๘ วาเศษ พื้นพระอุโบสถยกสูง ด้านหน้าและด้านหลังมีมุขยื่นออกมา ใต้หน้าบันเป็นพื้นที่ผนังว่าง ฉาบทึบรองรับด้วยเสารูปสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ ด้านละ ๔ ต้น มีบันไดทางขึ้น - ลง อยู่ทาง ด้านข้างทั้ง ๒ ฝั่ง เครื่องบนทำหลังคา คลุม ๒ ชั้นและลดระดับลงมา ๓ ชั้น มุงด้วยกระเบื้องเคลือบสีจากประเทศจีนสีน้ำเงิน สีเขียว และสีน้ำตาลอมส้ม ส่วนชายคาสั้นไม่มีคันทวยรองรับที่ปลายเต้าแต่อย่างใด เครื่องบนประดับ ตกแต่งด้วยช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์ หน้าบันด้านหน้า-หลัง ตกแต่งด้วย ไม้แกะสลักลงรัก ประดับกระจกสีลวดลาย ดอกพุดตาล พระอุโบสถหันหน้าสู่ทิศอุดร (เหนือ) มีแม่น้ำนครชัยศรีหรือแม่น้ำท่าจีน ไหลผ่าน ซึ่งในสมัยนั้นจะมีการสัญจร ทางน้ำเป็นหลักส่วนผู้ที่สัญจรทางบก จะต้องเดินหรืออาศัยม้าเป็นพาหนะ จากลักษณะที่ตั้งและองค์ประกอบต่างๆ ทางด้านสถาปัตยกรรมดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นคตินิยมในรัชกาลที่ ๓ เป็นต้นมา ส่วนด้านหน้าและด้านหลัง พระอุโบสถมีประตูทางเข้า - ออก

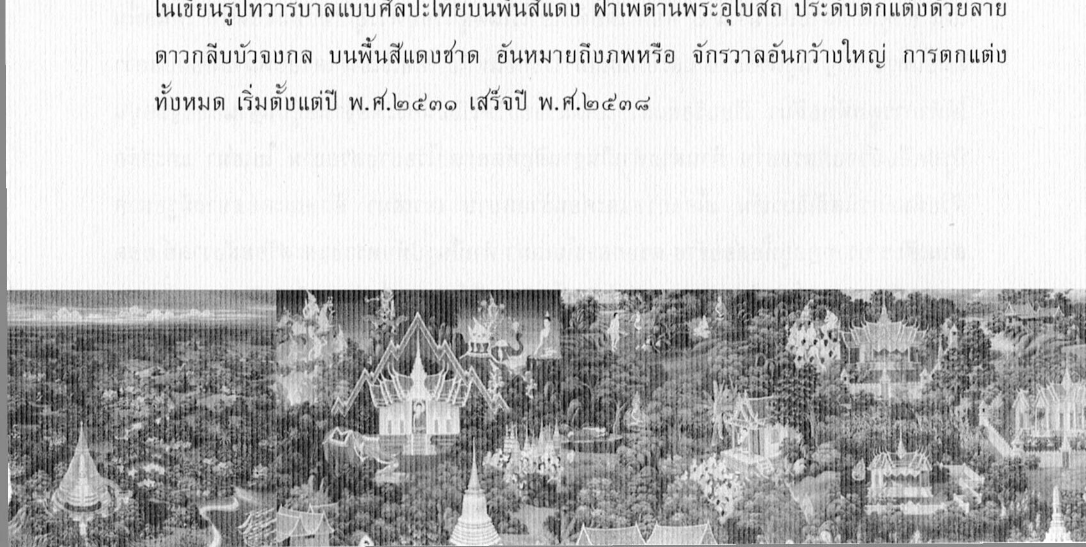
ด้านละ ๒ ช่อง หน้าต่างมีด้านละ ๔ ช่อง เหนือกรอบประตูและหน้าต่างตกแต่ง ด้วยลวดลายปูนปั้นลงรักปิดทอง และ ประดับกระจกอยู่ในกรอบรูปมงกุฎ เป็น "ลวดลายไทย" ผสมรูปดอกพุดตาล "ลวดลายจีน" และ ลายเครือเถาอย่าง "ลายฝรั่ง" ลวดลายผสมประเภทนี้นิยมกันมากในสมัยรัชกาลที่ ๓ หรือที่เรียก ศิลปะแบบนี้ว่า "ซิโน โปรตุกีซ" (SINO PROTUGUESE) และมีปรากฎอยู่ตาม วัดต่างๆ ที่อยู่ในช่วงรัชกาลที่ ๓ ถึงรัชกาล ที่ ๔ เช่น วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม วัดบวรนิเวศวิหาร วัดเฉลิมพระเกียรติ และวัดนางนอง เป็นต้น

ด้านในพระอุโบสถแต่เดิมพื้นผนังปล่อยว่าง ส่วนประตูและหน้าต่างมีภาพ ลวดลายของเก่าเหลืออยู่อย่างละ ๑ บาน ประตูเขียนรูป "เซี้ยวกาง" หรือเทพ ผู้ปกป้องและพิทักษ์รักษา บานหน้าต่างด้านในเขียนรูปดอกไม้ฝีมือช่างจีน ต่อมา พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ปัญญา อินฺทปญฺโญ) ได้มอบหมายให้ช่างเขียน ภาพจิตรกรรมฝาผนังขึ้นใหม่ทั้งหมดรวม ๔ ด้านเรื่อง คือ "พุทธประวัติ" "ไตรลักษณ์ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา" "คาถาสุนทรีวาณี" "การเผยแพร่พระพุทธศาสนาครั้งแรกในสุวรรณภูมิ"ตำนานพระปฐมเจดีย์ เรื่องพระยากง - พระยาพาน" "สูญกัลป์" "พุทธคยา สถานที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า" "ประวัติ อำเภอสามพราน" "สาญจิ" นาคราชชื่อ"เอรก

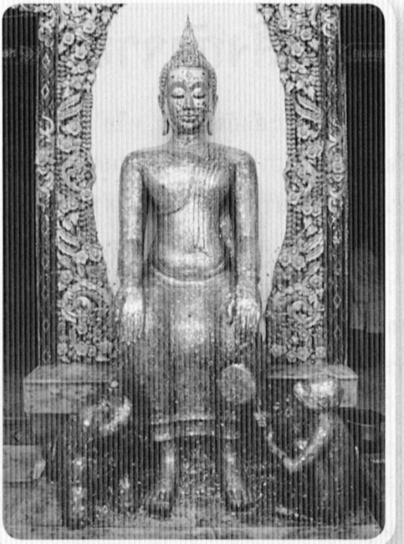
ปัตต์” “ความกตัญญูกตเวทิตา” “พระพุทธเจ้าทรงผจญมาร และพญามารปรารถนาพุทธภูมิ” บานประตูและหน้าต่างด้านนอก ตกแต่งด้วยงาน ประดับมุกลวดลายไทยทั้งหมด บานประตูผูกเถาลายก้านขดยอดเปลวเคล้าภาพ มีรูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ พระนารายณ์ทรงครุฑ และท้าวเวสสุวรรณ อยู่ตอนล่างสุด ลายชุดนี้ได้รับแบบแผน มาจากสมัยอยุธยาตอนปลายในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ และต่อลงมาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งปรากฏอยู่ที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว) กรุงเทพฯ ส่วนบานด้านในเขียนรูปเซี้ยวกางตามแบบของเดิมศิลปะจีน สำหรับบานหน้าต่างด้านนอก ตกแต่งเป็นลวดลายกนกเคล้าภาพ บานด้านในเขียนรูปทวารบาลแบบศิลปะไทยบนพื้นสีแดง ฝ้าเพดานพระอุโบสถ ประดับตกแต่งด้วยลายดาวกลีบบัวจงกล บนพื้นสีแดงชาด อันหมายถึงภพหรือ จักรวาลอันกว้างใหญ่ การตกแต่งทั้งหมด เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๑ เสร็จปี พ.ศ.๒๕๓๘

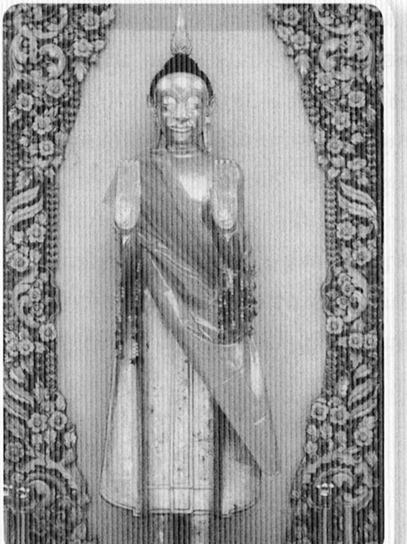
ใบเสมารอบพระอุโบสถ

หลังจากการสร้างพระอุโบสถเสร็จสิ้นลงแล้ว ต่อไปคือการผูกพัทธสีมา หรือฝังลูกนิมิตเพื่อใช้เป็นขอบเขตพื้นที่รอบนอกของพระอุโบสถให้แน่นอน สามารถใช้ทำสังฆกรรมได้ถูกต้องตามหลักพระวินัยสำหรับลูกนิมิตโดยทั่วไปนั้น ทำจากก้อนหินโกลนให้เป็นรูปกลมมีเส้น ผ่าศูนย์กลางประมาณ ๑ ศอก โดยฝังเอาไว้ในหลุมรอบพระอุโบสถทั้งแปดทิศ เหนือพื้นดินขึ้นมาจะทำฐานปูนรองรับ และปักใบเสมาไว้อีกชั้นหนึ่ง เพื่อใช้เป็น เครื่องหมายที่บ่งบอกว่าได้ทำการผูกพัทธสีมา เรียบร้อยแล้ว ใบเสมาของวัดไร่ขิงนี้ประดิษฐานอยู่บนฐานก่ออิฐถือปูนมีรูปกลีบบัวจงกลรองรับ ด้านล่างทำเป็นฐานสิงห์ตกแต่งไว้อย่างสวยงาม ใบเสมา แกะสลักด้วยหินแกรนิตสีเขียวเข้ม เนื้อแกร่งและค่อนข้างหยาบ เอวเสมา ลักษณะคอดบางมีรูปนาคสามเศียร ปรากฏอยู่ทั้งสองข้าง ตรงกลางใบเสมา ทำเป็นรูปทับทรวงและสร้อยสังวาลย์ ยอดบนทำเป็นรูปพระเกี้ยว ใบเสมา ของวัดไร่ขิงนี้เหมือนกับใบเสมาที่ วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพฯ ทุกประการ

พระพุทธรูปปางป่าเลไลยก์

ประดิษฐานอยู่บนแท่นระหว่างซุ้มประตูทางเข้า-ออก ด้านหน้าพระอุโบสถ เป็นพระพุทธรูปปูนปั้นลงรักปิดทองทั้งองค์ ประทับนั่งห้อยพระบาทพระหัตถ์ทั้งสองวางหงายอยู่บนพระชานุ(เข่า) ด้านซ้ายมีช้างกำลังหมอบ ด้านขวามีลิงถือรวงผึ้งอยู่ในมือ สำหรับคติความเชื่อของการสร้างพระพุทธรูปปางนี้เป็นพระบูชาประจำวันเกิดของผู้ที่เกิดในวันพุธกลางคืน ส่วนผู้ที่เกิดในวันพุธเวลากลางวัน พระประจำวันจะเป็น "ปางอุ้มบาตร" พระปางป่าเลไลยก์องค์นี้ สันนิษฐานว่าเป็นของเก่าที่สร้างมาพร้อมกับวัด ต่อมาเมื่อเนื้อปูน เสื่อมลงมาก จึงได้ทำการบูรณะครั้งแรก พ.ศ. ๒๕๓๘ และจากนั้นอีกหลายปีผ่านมา จึงได้บูรณะขึ้นใหม่อีกครั้ง โดย นายสงัด ทิพย์มณฑา

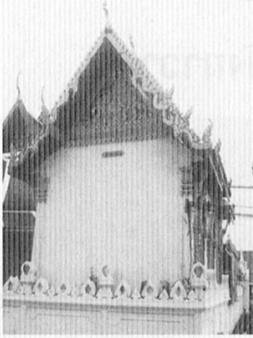
พระพุทธรูปปางห้ามญาติ

ประดิษฐานอยู่บนแท่นระหว่าซุ้มประตูทางเข้า - ออก ด้านหลัง พระอุโบสถ เป็นพระพุทธรูปปูนปั้นลงรักปิดทองเช่นกัน ประทับยืนยกพระหัตถ์ทั้งสองเสมอพระอุระ พุทธศิลป์โดยรวมศิลปะสมัยอู่ทอง สันนิษฐานว่าเป็นพระเก่าแก่ที่สร้างมาพร้อมกับวัด สิ่งที่น่าสนใจคือพระพุทธองค์ดังกล่าวในส่วนที่เป็นเม็ดพระศก(ผม) ทั้งหมดจะลงรักสีดำเอาไว้และไม่มีการปิดทองแต่อย่างใด ซึ่งในวัดมีพบเพียงองค์เดียวเท่านั้น และได้เห็นมานานมากกว่า ๔๐ ปี

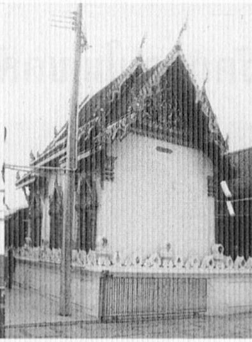

พระสังกัจจายน์

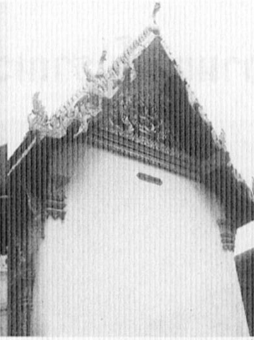
พระสังกัจจายน์ หรือ พระมหากัจจายนะ ประดิษฐานอยู่ที่ศาลาด้านหน้าพระอุโบสถ สร้างด้วยโลหะเนื้อสำริด พระสังข์กระจายมีลักษณะเป็นพระพุทธสาวกประทับนั่งขัดสมาธิราบ ร่างกายอวบอ้วนและสมบูรณ์ พระพักตร์ยิ้มแย้ม ดูอิ่มเอิบ ใบพระกรรณยาวจรดบ่า พระหัตถ์ทั้งสองกุมไว้ที่พระนาภี(ท้อง) มีการครองผ้าเหมือนกับพระพุทธรูปโดยทั่วไป พระสังกัจจายน์นี้มีคติความเชื่อในเรื่องของความอุดมสมบูรณ์พูนสุขและร่ำรวย นิยมสร้างกันมากตั้งแต่รัชกาลที่ ๓ เป็นต้นมา ผู้สูงอายุในท้องถิ่นได้เล่าให้ฟังว่า นายเทียนเต็ก กรรณสูต หลานของ พระยาสุนทรบุรีฯ (อี้ กรรณสูต) ชาวตลาดใหม่ ได้สร้างถวายวัดในสมัยที่ หลวงพ่อใช้ ปติฏโฐ เป็นเจ้าอาวาส ประมาณสมัยรัชกาลที่ ๖ - ๗ โดยสร้างศาลาไม้ขนาดเล็กคลุมกันแดดกันฝนไว้ ศาลาตกแต่งด้วยไม้ฉลุลวดลาย **"แบบขนมปังขิง"** ซึ่งนิยมกันมากตั้งแต่สมัย รัชกาลที่ ๖ เป็นต้นมา ส่วนศาลาไม้สักขนาดใหญ่ที่เห็นในปัจจุบันนี้สร้างขึ้นใน สมัย พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ปัญญา อินฺทปญฺโญ) อดีตเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง รูปที่ ๙

พระวิหารประจำทิศตะวันตก
สร้าง พ.ศ.๒๔๙๑

พระวิหารประจำทิศเหนือ
สร้าง พ.ศ.๒๔๙๒

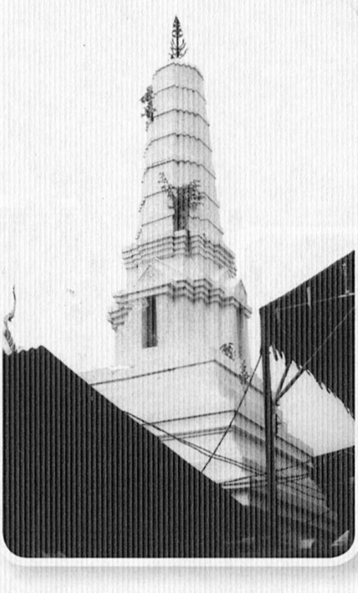
พระวิหารประจำทิศตะวันตก
สร้าง พ.ศ.๒๔๙๓

พระวิหารประจำทิศตะวันตก
สร้าง พ.ศ.๒๔๙๔

พระวิหารประจำทิศ

เป็นอาคารทรงไทยรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ตั้งอยู่ตรงมุมกำแพงแก้วด้านใน ทั้ง ๔ ด้านของพระอุโบสถ มีประตูทางเข้า - ออก ๒ ช่อง ผนังด้านที่ติดกำแพงแก้วด้านแปร หรือด้านยาวมีช่องหน้าต่าง ๓ ช่อง ส่วนผนังด้านสกัดหรือด้านสั้นที่ติดกำแพงแก้วอีกฝั่งหนึ่งเป็นผนังก่อทึบ พระวิหารทั้ง ๔ หลัง ของเดิมมุงด้วยกระเบื้องดินเผา ๓ หลัง และมุงด้วยกระเบื้องเคลือบสี ๑ หลัง ตกแต่งด้วยช่อฟ้า ใบระกา และหางหงส์ หน้าบัน ลวดลายปูนปั้นปิดทองประดับกระจกสี รูปเทพพนม ซุ้มประตูหน้าต่างตกแต่งด้วยลวดลายปูนปั้นปิดทองและประดับกระจกสีเช่นกัน วิหารทั้ง ๔ ทิศนี้ สร้างขึ้นในสมัยพระครูมงคลวิลาส (เฉย กิตฺติสาโร) วิหารด้านทิศตะวันตก สร้างเมื่อ พ.ศ.๒๔๙๑ วิหารด้านทิศเหนือ สร้างเมื่อ พ.ศ.๒๔๙๒ วิหารด้านตะวันออก สร้างเมื่อ พ.ศ.๒๔๙๓ และวิหารด้านทิศใต้ สร้างเมื่อ พ.ศ.๒๔๙๔

พระปรางค์

เป็นสิ่งก่อสร้างรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ตั้งอยู่ติดกำแพงแก้วด้าน ทิศใต้ของพระอุโบสถ ด้านล่างมีฐานเขียงรองรับ สูงขึ้นมามีซุ้มทิศเจาะไว้เพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปทั้ง ๔ ด้าน ถัดขึ้นไปตอนบน องค์พระปรางค์ย่อไม้มุมสิบสอง มีซุ้ม ทิศทั้ง ๔ และเจาะช่องไว้ประดิษฐาน พระพุทธรูป ยอดปรางค์มีจำนวน ๗ ชั้น ซึ่งหมายถึง *"เขาสัตตบริภัณฑ์ทั้ง ๗"* อันเป็นพุทธปรัชญาที่ปรากฏอยู่ในงาน สถาปัตยกรรมไทย ยอดบนสุดปักด้วยฉัตร โดยมียอดนพศูลหรือวัชระรองรับอีกชั้นหนึ่ง พระปรางค์องค์นี้เป็นของเก่าแก่พระครูนวการโสภณ (เติม จนฺทโสภโณ) อดีตรองเจ้าอาวาสวัดไร่ขิงเป็นผู้ดำเนินการบูรณะ และภายในประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ

โบราณสถานและโบราณวัตถุภายในเขตสังฆาวาส

ศาลาการเปรียญ

เป็นอาคารทรงไทย ๒ หลังคู่สร้างด้วยไม้สัก ในสมัยหลวงพ่อใช้ ปติฎฺโฐ เป็นเจ้าอาวาส ซึ่งท่านได้มีการย้ายกุฏิไม้ริมน้ำทั้งหมดมาสร้างเรียงแถวใหม่ยาวไปทางมณฑป มีชาวตลาดใหม่ **"ตระกูลกรรณสูต"** ได้ช่วยกันย้ายศาลาการเปรียญของเดิมเข้ามาตั้งอยู่ใน ปัจจุบันเป็น ๒ หลังคู่ ด้านล่างเป็นเสาปูนและปล่อยใต้ถุนให้โล่ง ด้านบนแต่เดิมหลังหนึ่งใช้ในงานทำบุญของวัดโดยทั่วไป ส่วนอีกหลังหนึ่งใช้เป็นสถานที่เรียนในระดับประถมและระดับมัธยมโดยมีฝากั้นรอบในแต่ละหลัง ต่อมาเมื่อมีการสร้างโรงเรียนขึ้นแล้ว ทางวัดจึงรื้อฝาออกปล่อยให้โล่ง ครั้นต่อมาได้ปรับปรุงใหม่ทั้งหมดเป็นศาลาสำหรับจัดงานบำเพ็ญกุศลต่างๆ

ศาลาจตุรมุข

ตั้งอยู่ด้านหน้าพระอุโบสถซึ่งตรงกับทิศเหนือ ๑ หลัง และอยู่ด้านหลังของพระอุโบสถอีก ๑ หลัง เป็นศาลาทรงไทย ตัวอาคารปล่อยพื้นที่โล่ง มีมุขทั้ง ๔ ด้าน หลังคามุงด้วยกระเบื้องเคลือบสี มีช่อฟ้าใบระกาและหางหงส์ หน้าบันทั้ง ๔ ด้าน ตกแต่งด้วยงานปูนปั้นเรื่อง "พุทธประวัติ" เริ่มตั้งแต่ประสูติจนถึงปรินิพพาน และการแบ่งพระบรมสารีริกธาตุ ชายคาเป็นปูนปั้นรูปราหูอมจันทร์โดยจัดวางเป็นระยะในทุกด้าน ศาลาจตุรมุขทั้ง ๒ หลังนี้แต่เดิมในงานเทศกาลฯ ใช้เป็นที่ให้บูชาเครื่องสักการะองค์หลวงพ่อวัดไร่ขิง ต่อมาได้ใช้เป็นกองอำนวยการในงานวัดแทน อาคารทั้ง ๒ หลังนี้สร้างขึ้นในสมัย พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ปัญญา อินฺทปญฺโญ) อดีตเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง รูปที่ ๙

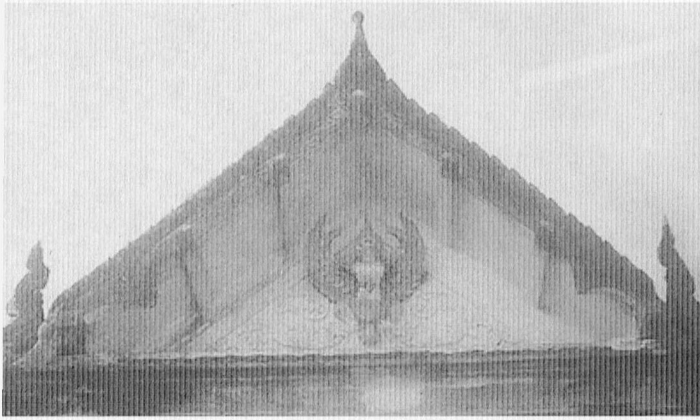

มณฑป

ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตกของพระอุโบสถ สร้างอยู่กลางสระน้ำเก่าแก่ของวัด ริมสระน้ำแต่เดิมมีศาลาพักร้อนขนาดเล็กอยู่ ๑ หลัง ตั้งอยู่ริมสระ **"ร้านซื่อสัตย์พาณิชย์"** สร้างถวายไว้เมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๓ ชายคาของศาลาเป็นแผ่นไม้สัก ฉลุลวดลายแบบขนมปังขิง ต่อมาเมื่อชำรุดจึงได้รื้อออก มณฑปกลางสระน้ำของวัดไร่ขิงนี้เป็นที่ประดิษฐานรอยพระพุทธบาทจำลอง สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.๒๕๑๑ โดยพระครูนวการโสภณ (เติม จนฺทโสภโณ) พร้อมด้วยคณะศิษย์ของท่าน มีกำแพงแก้วล้อมรอบทั้ง ๔ ด้าน และซุ้มประตูขึ้น - ลง ทั้ง ๔ ด้านเช่นกัน ซุ้มประตูทุกด้านมีปูนปั้นรูปยักษ์ยืนอยู่ด้านละ ๒ ตน โดยทำหน้าที่เป็นทวารบาลคอยพิทักษ์รักษาและดูแล

หอระฆัง

ตั้งอยู่ใกล้กับมณฑปเป็นหอทรงไทยแบบจตุรมุข มีช่อฟ้า ใบระกา และหางหงส์ ตามแบบสถาปัตยกรรมไทย ส่วนยอดทำเป็นยอดมณฑปมีความสูง ๓ ชั้น ตามแบบของเดิม สร้างขึ้นในสมัยพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ เพื่อทดแทนของเก่าซึ่งสร้างด้วยไม้ หอระฆังหลังนี้ชั้นบนสุดมีระฆังขนาดใหญ่หล่อด้วยโลหะมีข้อความดังนี้ **"วัดไร่ขิง"**

กุฏิอดีตเจ้าอาวาส

กุฏิอดีตเจ้าอาวาสหรือกุฏิตึก ตั้งอยู่ติดริมแม่น้ำนครชัยศรีหรือแม่น้ำท่าจีน สร้างในสมัยหลวงพ่อใช้ ปติฏโฐ อดีตเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง รูปที่ ๕ เป็นตึกทรงไทย แบบประยุกต์ก่ออิฐถือปูนสองชั้น ด้านหน้ามีมุขโถงยื่นออกมา หน้าบัน ชั้นบนมีรูปครุฑหล่อด้วยปูน อาคารหลังนี้มีลวดลายตกแต่งที่ซุ้มประตูหน้าต่างและลงสีไว้อย่างสวยงามทุกด้าน บางส่วนตกแต่งด้วยงานลวดลายปูนหล่อ ส่วนช่องระบายลมฉลุลวดลายลงบนแผ่นไม้สักศิลปะจีน รูปไก่ฟ้าและรูปกิเลน ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ "ฮก ลก ซิ่ว" ใต้ชายคาชั้นล่างมีข้อความปูนปั้นดังนี้ "พระพุทธศักราช ๒๔๗๒" และอีกด้านฝั่งตรงข้าม มีข้อความ **"พระปะดิสสะเกษร (ใช้) เป็นผู้สร้าง"** ด้านหน้ากุฏิในเขตกำแพง มีต้นสมอพิเภกขนาดใหญ่อยู่ ๑ ต้น ท่านเคยเล่าว่าต้นไม้นี้มีเทวดารักษาและได้นำพาท่านเหาะลอยมาในอากาศตามฝันและได้นำท่านลงที่ต้นสมอพิเภกนี้ นอกจากนั้นด้านหน้าริมน้ำยังมี ศาลาท่าน้ำ สร้างด้วยปูน มีรูปพญานาคสองตัว มีข้อความ **"ปะดิสสะเกษร"**

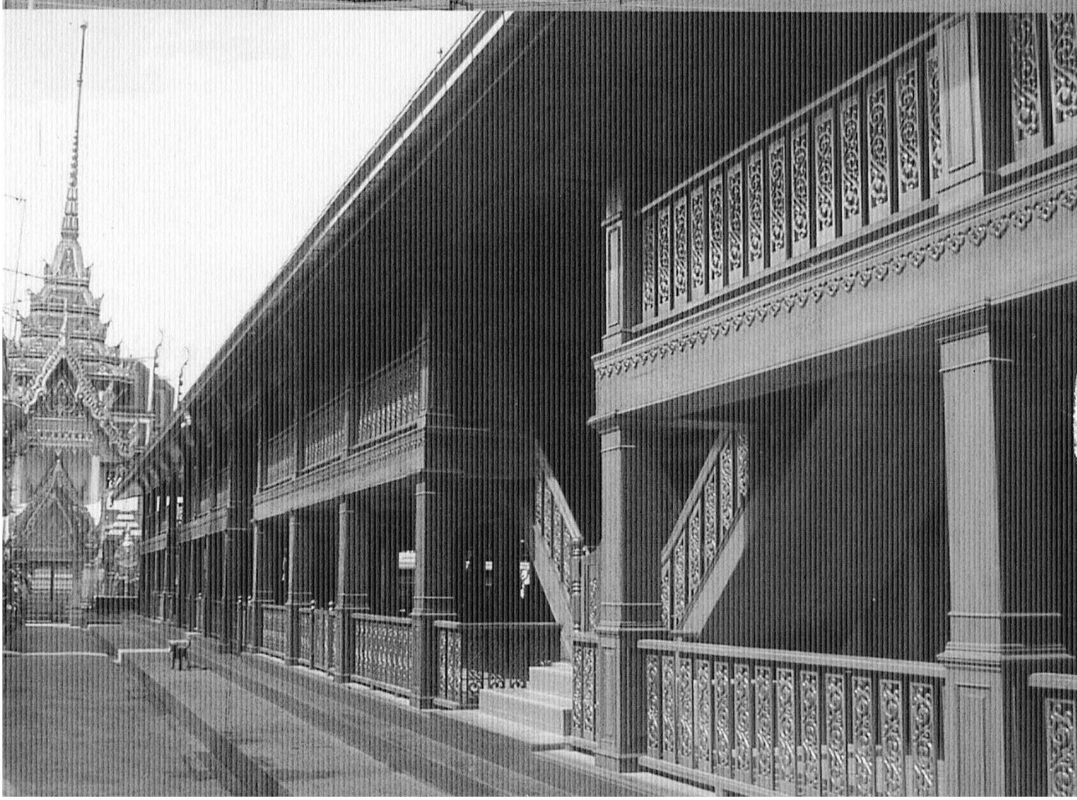
โรงเรียนพระปริยัติธรรม

ปัจจุบันตั้งอยู่ริมแม่น้ำอยู่ใกล้กับกุฏิตึก สร้างขึ้นในสมัย พระครูมงคลวิลาส (เฉย กิตฺติสาโร) อดีตเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง รูปที่ ๖ เป็นอาคารทรงไทย ก่ออิฐถือปูนสองชั้น ด้านหน้ามีมุขโถง เช่นเดียวกับกุฏิตึกของหลวงพ่อใช้ ปติฏฺโฐ อาคารหลังนี้ เดิมใช้เป็นที่เรียนของพระสงฆ์ มุขด้านหน้ามีข้อความดังนี้ **"โรงเรียนปริยัติธรรมกิตติสารสามัคคี พ.ศ.๒๔๙๗"** ชั้นบนมีรูปหล่อจำลองของ ท่าน ประดิษฐานอยู่บนฐานปูน ด้านล่างมีปูนปั้นรูปไก่สองตัวซึ่งหมายถึงปีระกาอันเป็นปีเกิดของท่าน ปัจจุบันกุฏิหลังนี้เป็นที่พักของ พระพิมลสมณคุณ ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอสามพราน ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง

กุฏินวการโสภณ

ตั้งอยู่ด้านทิศเหนือใกล้กับมณฑป สร้างขึ้นโดย พระครูนวการโสภณ (เติม จนฺทโสภโณ) อดีตรองเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง เป็นอาคารทรงไทย ประยุกต์แบบสองชั้น ก่ออิฐถือปูนทั้งหมด เดิมเป็นของพระครูนวการโสภณ (เติม จนฺทโสภโณ) ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๓๕ ได้ทำการบูรณะปฏิสังขรณ์ ขึ้นใหม่โดย พระครูปลัดวีรวัฒน์ (สมบัติ สมฺปตฺเตสโก) ปัจจุบันใช้เป็นที่พักของ พระเทพศาสนาภิบาล เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง พระอารามหลวง เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน

อาคารที่พักสงฆ์

อาคารที่พักสงฆ์ ๓ ชั้น หรือ กุฎิ ตึก ๓ ชั้น ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตกของพระอุโบสถ เป็นอาคารทรงไทยประยุกต์ แบบสามชั้นก่ออิฐถือปูนทั้งหมด ปัจจุบันใช้เป็นที่จำพรรษาของพระสงฆ์ภายในวัดไร่ขิง อดีตเป็นที่พักสำหรับพระภิกษุสามเณรที่มาอบรมบาลีเพื่อเตรียมสอบบาลีในชั้นต่างๆ อาคารหลังนี้สร้างขึ้นในสมัยพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ปัญญา อินฺทปญฺโญ) อดีตเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง พระอารามหลวง รูปที่ ๙ ในพ.ศ.๒๕๕๘ ทำการบูรณปฏิสังขรณ์ โดยพระเทพศาสนาภิบาล เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง พระอารามหลวง รูปปัจจุบัน

หมู่กุฏิพระนวกะทรงไทย

ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตกใกล้กับกุฎินวการโสภณ เป็นอาคารทรงไทยโบราณ ซึ่งเป็นรูปแบบของสถาปัตยกรรมไทย ภาคกลาง สร้างด้วยไม้สักทองทั้งหมด ปัจจุบันใช้เป็นที่จำพรรษาของพระสงฆ์ และพระอาคันตุกะของวัดไร่ขิง อาคารหลังนี้สร้างขึ้นในสมัยพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ปัญญา อินฺทปญฺโญ) อดีตเจ้าอาวาส วัดไร่ขิง พระอารามหลวง รูปที่ ๙ ในพ.ศ.๒๕๕๘ ทำการบูรณปฏิสังขรณ์ โดยพระเทพศาสนาภิบาล เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง พระอารามหลวง รูปปัจจุบัน

อาคารพิพิธภัณฑ์วัดไร่ขิง

ตั้งอยู่ใกล้กับกุฎิเจ้าอาวาส เป็น อาคารทรงไทยสองชั้นแบบก่ออิฐถือปูนทั้งหมด เครื่องบนประดับตกแต่งด้วยช่อฟ้า ใบระกา และหางหงส์ ภายในมีภาพจิตรกรรมฝาผนังตกแต่งไว้อย่างสวยงาม ทุกด้านสิ่งที่สำคัญอาคารหลังนี้ใช้เป็น ที่จัดแสดงโบราณวัตถุ ศิลปะวัตถุที่เก่าแก่ของวัดซึ่งได้รวบรวมเอาไว้ ทราบมาว่า ตั้งแต่พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ปัญญา อินฺทปญฺโญ) อดีตเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง รูปที่ ๙ เมื่อมารับตำแหน่งครั้งแรกในปี พ.ศ.๒๕๐๓ ท่านก็ได้ริเริ่มในเรื่องนี้แล้ว และได้เก็บสะสมสิ่งของต่างๆ มาโดยตลอด อาคารพิพิธภัณฑ์หลังนี้ปัจจุบัน ได้สร้างเชื่อมต่อกับศาลาการเปรียญ สองหลังคู่ของวัดเพื่อขยายพื้นที่ในการจัดแสดงสิ่งของได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

ศาลาท่าน้ำ

ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของพระอุโบสถ ติดริมแม่น้ำ ศาลาท่าน้ำของวัดไร่ขิงมี ๓ หลัง สร้างในแนวขนานกับแม่น้ำ นครชัยศรี(ท่าจีน)

ศาลาหลังที่ ๑ สร้างอยู่ตรงกับพระอุโบสถ ด้านบนมีข้อความ "พ่อบาง แม่จอน วันค้า บริจาค ๓๗,๒๑๙ ประชาชน บริจาค ๓,๗๘๑ พ.ศ.๒๕๐๔"

ศาลาหลังที่ ๒ สร้างอยู่ทางด้าน ทิศตะวันออก ด้านบนมีข้อความ "แม่ตี๋ โตรักษา นายช้อย แม่แตงไท ชิวค้า พ่อมุ้ย จีนประชา - นายภักดิ์ แม่ฉง้อน โปรานานนท์ และประชาชน สร้าง พ.ศ. ๒๕๐๕"

ศาลาหลังที่ ๓ สร้างอยู่ทางด้าน ทิศตะวันตก ตั้งอยู่ด้านหน้าพิพิธภัณฑ์ ของวัด ด้านบนมีข้อความ "นายเบี้ยว นางกิมลั้น ภูติวณิชย์ พร้อมบุตรธิดา (ศาลาภูติวณิชย์ ๒๕๑๙)"

สำนักงานมูลนิธิ

ตั้งอยู่ติดกับศาลาจตุรมุขด้านหน้าพระอุโบสถ เป็นอาคารทรงไทยแบบตรีมุข มีป้านลมแบบบ้านทรงไทยทั่วไปทำด้วยปูน หน้าบันตกแต่งด้วยปูนปั้นปิดทอง ประดับกระจก เสาด้านหน้ารูปกลม ตัวอาคารก่ออิฐสลับกระจก สร้างขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ.๒๕๓๔ ในสมัยพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ปัญญา อินฺทปญฺโญ) ปัจจุบันใช้เป็นสำนักงานมูลนิธิเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง) และมูลนิธิหลวงพ่อวัดไร่ขิง

สำนักงานวัตถุมงคล

ตั้งอยู่ติดกับสำนักงานมูลนิธิ เป็นอาคารทรงไทยแบบตรีมุข มีป้านลม แบบบ้านทรงไทยทั่วไปทำด้วยปูน หน้าบันตกแต่งด้วยปูนปั้นปิดทองประดับกระจกเสาด้านหน้ารูปกลม ตัวอาคารก่ออิฐสลับกระจก สร้างขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ.๒๕๔๕ ในสมัยพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ปัญญา อินฺทปญฺโญ) ปัจจุบันใช้เป็นสำนักงานวัตถุมงคล

อาคาร

อาคารโรงเรียนพระปริยัติธรรม

ตั้งอยู่ติดริมแม่น้ำทางด้านทิศตะวันออกของพระอุโบสถ ทำการก่อสร้างในสมัยพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ปัญญา อินฺทปญฺโญ) เป็นอาคารทรงไทยก่ออิฐถือปูน สองชั้นขนาดใหญ่ หน้าบันตกแต่งด้วยปูนและลงสีไว้อย่างสวยงาม อาคารหลังนี้อดีตใช้เป็นที่เรียนและอบรมบาลีก่อนสอบ ภาค ๑๔ ปัจจุบันเป็นกุฎิของ พระรัตนสุธี ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง พระอารามหลวง

อาคารศาลาไทยคม

ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของพระอุโบสถ เชิงสะพานมงคลรัฐประชานุกูล เป็นอาคารทรงไทย สามชั้นแบบตรีมุข หน้าบันตกแต่ง ด้วยปูนปั้นลวดลายไทยปิดทอง ด้านหน้ามีป้าย "สำนักงานปฏิบัติงานคณะสงฆ์ ภาค ๑๔" เดิมเคยใช้เป็นศูนย์การฝึกการเรียนภาษาอังกฤษ และเป็นที่ประชุมของคณะสงฆ์ ปัจจุบันเป็นที่ทำการ สำนักงานขนส่งมวลชนกรุงเทพ และสภาวัฒนธรรมอำเภอสามพราน

อาคารปฏิบัติธรรม
เฉลิมพระเกียรติ ๗๒ พรรษา มหาราชินี

ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของพระอุโบสถติดกับศาลาไทยคม สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๗ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ.๙) ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร เป็นประธานเปิดเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๙ อาคารหลังนี้เป็นอาคารอเนกประสงค์ ได้แก่ ใช้เป็นสถานที่อบรมนักเรียน ที่ประชุมสงฆ์ หน่วยงาน ราชการและเอกชน

ศาลาทรงไทย
พระพุทธปัญจภาคีวารีปาฏิหาริย์ (๕ พี่น้อง)

ตั้งอยู่ติดแม่น้ำท่าจีน เป็นทรงไทยไม้สักทองทั้งหลัง ประดับด้วยลวดลาย พื้นปูด้วยไม้ และหินอ่อน สร้างขึ้น พ.ศ.๒๕๕๓ ด้านในศาลาประดิษฐานพระพุทธปัญจภาคีย์วารีย์ปาฏิหาริย์ ในสมัยพระเทพศาสนาภิบาล (แย้ม กิตฺตินฺธโร) เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง รูปปัจจุบัน

อาคารราชวิริยาลังการ

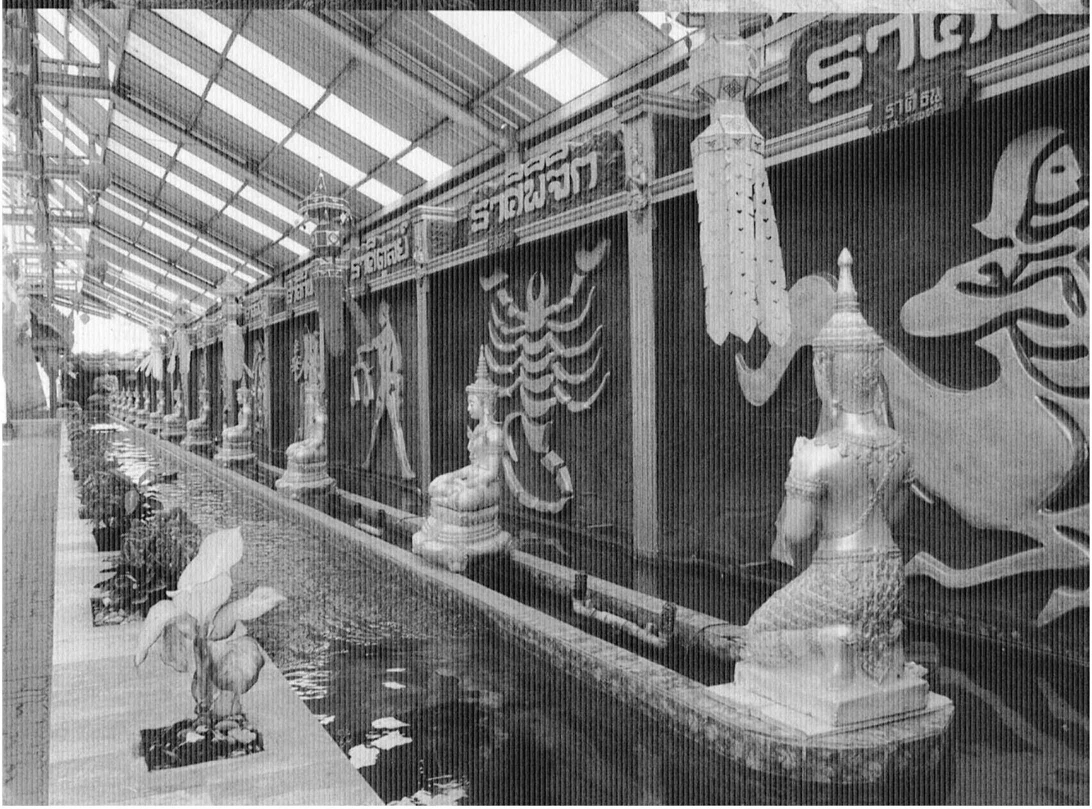
อาคารปฏิบัติธรรม
เฉลิมพระเกียรติ ๘๔ พรรษา มหาราชา

อาคารปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติ ๘๔ พรรษา มหาราชา เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ๕ ชั้น อยู่บนเนื้อที่วัดไร่ขิง ข้ามแม่น้ำท่าจีนห่างจากวัดไร่ขิง ประมาณ ๒๐๐ เมตร เริ่มดำเนินการก่อสร้างตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๓-๒๕๕๗ งบประมาณการก่อสร้าง ๑๔๘ ล้านบาท ใช้เป็นที่ปฏิบัติธรรม การอบรม การประชุม และการเรียนของคณะสงฆ์ ตลอดจนเป็นที่รองรับงานของกิจการคณะสงฆ์ ปัจจุบันเป็นสถานที่ใช้ในอบรมบาลีก่อนสอบคณะสงฆ์ภาค ๑๔

อาคารราชวิริยาลังการ

เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กชั้นเดียว ขนาดของอาคาร ๒๐ x ๗๔ เมตร พื้นที่ใช้สอย ๑,๔๘๐ ตารางเมตร ตั้งอยู่ที่ข้ามแม่น้ำท่าจีนห่างจากวัดไร่ขิง ประมาณ ๒๐๐ เมตร เริ่มดำเนินการก่อสร้างปี พ.ศ.๒๕๕๘ งบประมาณการก่อสร้าง ๒๔ ล้านบาท ใช้เป็นที่ปฏิบัติธรรม การอบรม การประชุม และการเรียนของคณะสงฆ์ ตลอดจนเป็นที่รองรับงานของกิจการคณะสงฆ์ต่างๆ

ราศีพิจิก

บ้านดินตามแนวพระราชดำริ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

บ้านดินคือ บ้านที่สร้างจากวัสดุธรรมชาติที่มีตามท้องถิ่นนั้น จึงถือเป็นทางเลือกหนึ่งในการดึงเอาศักยภาพที่ทุกคนมีอยู่และถูกทิ้งให้หลงลืมไปว่า เราเองก็สามารถสร้างบ้านดินได้เอง โดยอาศัยวัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่นลดความร้อนมีราคาไม่แพงและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมซึ่งถือว่าเป็นการดำเนินชีวิตตามเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริประกอบด้วยบ้านดิน ๓ หลัง ปัจจุบันบ้านดินอยู่ด้านหน้าตึกพระประดิสสะเกษร มีสระน้ำล้อมรอบ และสวนหย่อม ภายในบ้านแต่ละหลังประกอบด้วยงานปูนปั้นลงสีเรื่องราวตามพุทธประวัติ ของพระพุทธเจ้า มีชื่อว่า "บ้านดินอินทณัฐ" เริ่มก่อสร้างตั้งแต่ปีพ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๖ รอบบ้านมีสระน้ำล้อมรอบเลี้ยงปลาคาร์ฟดูดนมเพื่อให้เป็นสถานที่พักผ่อน โดยการควบคุมงานของพระเทพศาสนาภิบาล เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง รองเจ้าคณะจังหวัดนครปฐม

พระอุปคุต-ลอยเรือสะเดาะเคราะห์

เริ่มก่อสร้างตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๖ ลักษณะเป็นศิลปะการปั้นปูนตามราศี ๑๒ ราศีสากล ด้านหน้ามีสระน้ำล้อมรอบเพื่อลอยเรือสะเดาะเคราะห์ มีรูปปั้นพระอุปคุตทั้งสองฝั่ง มีความเชื่อว่า "ผู้ใด ได้ใส่บาตรให้แก่ "พระอุปคุต" หรือบูชาท่านอย่างสม่ำเสมอ ก็จะพบกับชีวิตที่ประสบความสำเร็จ เจริญรุ่งเรือง ร่ำรวยได้อย่างรวดเร็ว" การบูชา "พระอุปคุต" เพื่อความสำเร็จในชีวิต และความร่ำรวย เพราะความเชื่อดังกล่าวจึงเป็นที่มาของพิธีการตักบาตรและการบูชา ซึ่งเป็นความเชื่อมายาวนานว่า "เป็นบุญใหญ่" โดยการควบคุมงานของพระเทพศาสนาภิบาล เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง รองเจ้าคณะจังหวัดนครปฐม

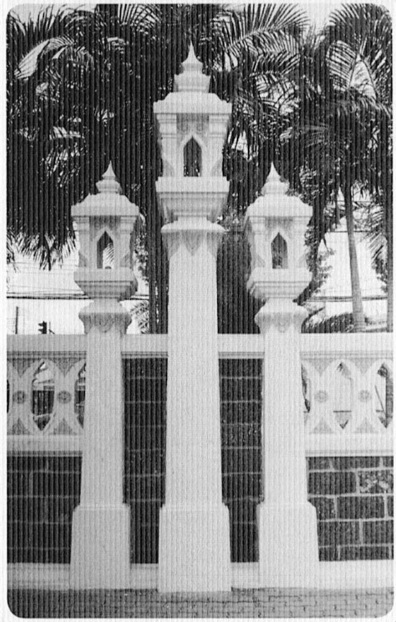
ฌาปนสถาน

ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของพระอุโบสถ ประกอบด้วยศาลาสวดพระอภิธรรมและเมรุเผาศพ สร้างขึ้นโดย "ตระกูลขจรบุญ" เมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๐๕ และได้มีการบูรณะซ่อมแซมทาสี ใหม่ขึ้นอีกครั้งหนึ่งในสมัย พระเทพศาสนาภิบาล แล้วเสร็จใน ปี พ.ศ.๒๕๔๗

ซุ้มประตูวัด

ซุ้มประตู มีลักษณะจตุรมุข ประดับยอดฉัตรสูง เป็นซุ้มทางเข้าวัดมี ๓ ซุ้ม ล้อมรอบด้วยกำแพงแก้วแบ่งเป็นอาณาเขตสงฆ์ ในปี พ.ศ.๒๕๔๗ ได้ทำการทาสีใหม่โดย พระเทพศาสนาภิบาล

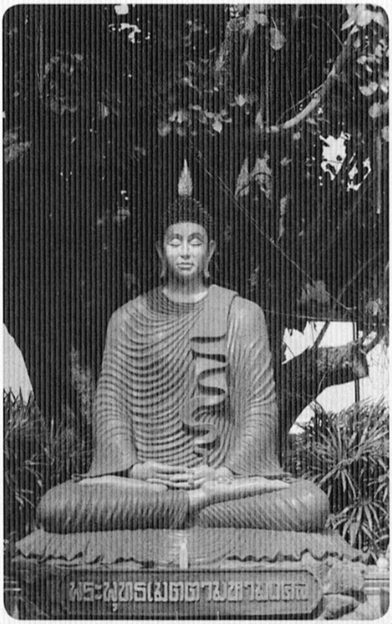

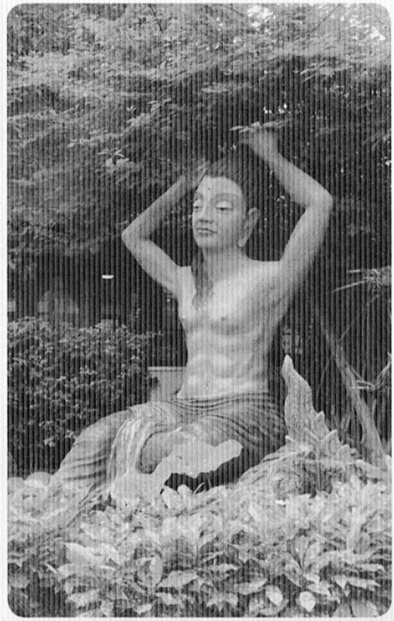
ซุ้มประตูเล็ก

ซุ้มประตู มีลักษณะ สามเหลี่ยม ยอดมีลักษณะเป็นรูปพยานาค ๓ เศียร ตกแต่งด้วยลายไทยแบบวิจิตร ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้ทำการทาสีตกแต่งลวดลายใหม่ โดย พระเทพศาสนาภิบาล เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง

เสากำแพงแก้ว

มีลักษณะเป็นเสา ประกอบด้วย ๓ เสา แล้วเว้นระยะห่างในแต่ละช่วง ตลอดแนวกำแพงแก้ว ปลายเสาเป็นลักษณะโคมแบบวิจิตร ในปี พ.ศ.๒๕๔๗ ได้ทำการทาสีใหม่โดย พระเทพศาสนาภิบาล

พระพุทธเมตตามหามงคล

ประดิษฐานอยู่ใต้ต้นโพธิ์อายุกว่าร้อยปี หน้าพระอุโบสถ พระพุทธรูปปั้นปูนตามลักษณะ ขนาดหน้าตัก ๒๙ นิ้ว สูง ๓๙ นิ้ว จัดสร้างขึ้นเพื่อเป็นพระประธานเพื่อฉลองปีพุทธชยันตี ณ ลานปฏิบัติธรรม ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๖

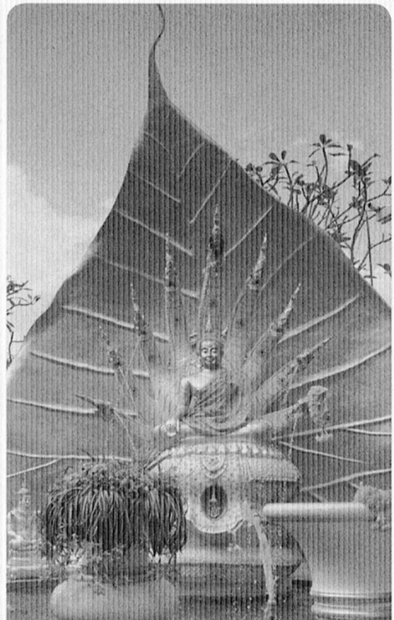
พระพุทธมหาภิเนษกรมณ์

ประดิษฐานอยู่ ณ อาคารพิพิธภัณฑ์ สร้างเพื่อระลึกถึงพระพุทธเจ้า ที่เรียกการเสด็จออกบวชของพระพุทธเจ้าเช่นนี้เพราะพระองค์ทรงออกบวชโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาโมกขธรรมคือความหลุดพ้นจากความทุกข์ ลักษณะเป็นปูนปั้น มีบ่อน้ำล้อมรอบ จำลองการออกบวชของพระพุทธเจ้า โดยดำริและการดำเนินงานสร้างของ พระเทพศาสนาภิบาล เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง พระอารามหลวง

หลวงพ่อวัดไร่ขิงประจำวันเกิด

ประดิษฐานอยู่ ณ ลานปฏิบัติธรรม เริ่มก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๖ แล้วเสร็จ ปี พ.ศ.๒๕๔๗ พุทธลักษณะตามปางประจำวันเกิดพระพักตร์เป็นแบบหลวงพ่อวัดไร่ขิง พระประธานในพระอุโบสถวัดไร่ขิง ดำเนินการจัดสร้างโดยพระเทพศาสนาภิบาล เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง

หลวงพ่อไร่ขิงปางนาคปรก

ประดิษฐานข้างพระอุปคุต ด้านตะวันออกของพระอุโบสถ มีลักษณะคือ องค์พระเป็นหลวงพ่อวัดไร่ขิงทรงประทับใต้ใบโพธิ์ขนาดใหญ่ ซึ่งมีนาคปรกทั้ง ๙ เศียร มีน้ำล้อมรอบ สร้างเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๖ แล้วเสร็จปี พ.ศ.๒๕๔๗ ดำเนินการจัดสร้างโดยพระเทพศาสนาภิบาล เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง

หลวงพ่อวัดไร่ขิง
สรงน้ำประจำวัน

สร้างเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๖ แล้วเสร็จ ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ดำเนินการจัดสร้างโดย พระเทพศาสนาภิบาล รองเจ้าคณะจังหวัดนครปฐม

เทพอินทณัฐทันใจ

สร้างเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๖ แล้วเสร็จ ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ดำเนินการจัดสร้างโดย พระเทพศาสนาภิบาล รองเจ้าคณะจังหวัดนครปฐม

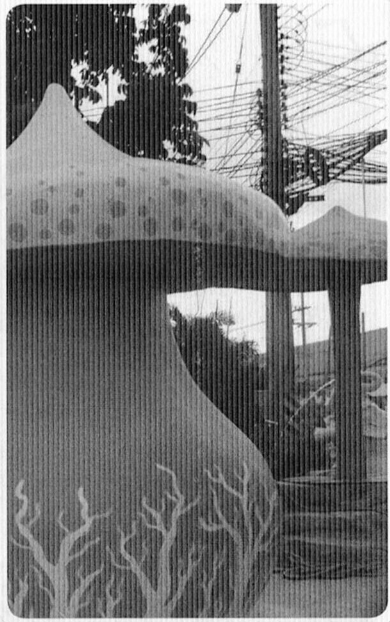
เทพทันใจ

เริ่มก่อสร้างปี พ.ศ.๒๕๔๗ ดำเนินการสร้าง
โดย พระเทพศาสนาภิบาล
รองเจ้าคณะจังหวัดนครปฐม

ศาลาพ่อปู่ฤาษี

เริ่มก่อสร้างปี พ.ศ.๒๕๔๗ ดำเนินการสร้าง
โดย พระเทพศาสนาภิบาล
รองเจ้าคณะจังหวัดนครปฐม

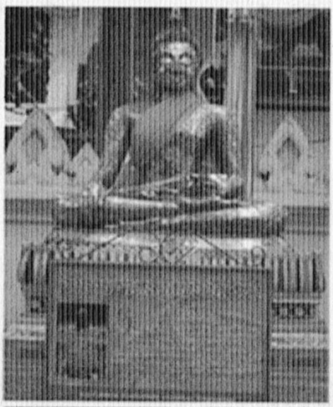
เจ้าชายสิทธัตถะราชกุมาร

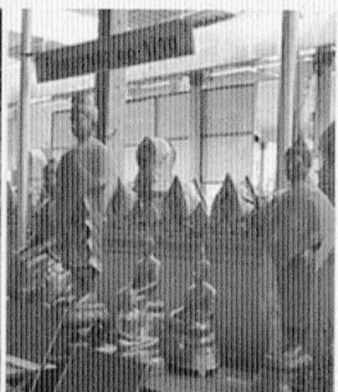
เริ่มก่อสร้างปี พ.ศ.๒๕๕๘ ดำเนินการสร้าง
โดย พระเทพศาสนาภิบาล
รองเจ้าคณะจังหวัดนครปฐม

อุทยานปลาวัดไร่ขิง ๒

เริ่มก่อสร้างปี พ.ศ.๒๕๕๘ ดำเนินการสร้าง
โดย พระเทพศาสนาภิบาล
รองเจ้าคณะจังหวัดนครปฐม

บริจาคทรัพย์
บูรณะปฏิสังขรณ์วัดไร่ขิง

พลังของการรักษาศีล ๕

โดย...พระเทพศาสนาภิบาล

เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง พระอารามหลวง
รองเจ้าคณะจังหวัดนครปฐม

พลังของการรักษาศีล ๕

โดย...พระเทพศาสนาภิบาล

ศีล ๕ นั้น ถือได้ว่าเป็นนิจศีล คือศีลที่ต้องรักษาเป็นประจำเพราะเป็นธรรมสำหรับความเป็นมนุษย์ เพราะการที่มนุษย์จะเป็นคนเต็มคนได้นั้น ต้องมีศีลทั้ง ๕ ข้อนี้อย่างบริบูรณ์ และศีล ๕ นั้นยังเป็นศีลที่พุทธศาสนิกชนทุกคนต้องรักษา เพื่อที่จะขัดเกลากิเลสของตนเองในเบื้องต้นและเพื่อความเป็นปกติสุขของสังคมโดยส่วนรวมด้วย เพราะว่าถ้าทุกคนต่างพากันรักษาศีล ๕ ก็จะทำให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นปกติสุข แต่ถ้ามีผู้ใดปราศจากซึ่งศีล ๕ ผู้นั้นก็จะนำทุกข์ภัยมาสู่ตนเองและสังคมโดยรวมได้ ศีลทั้ง ๕ ข้อนั้น มีดังต่อไปนี้

๑. พึงละเว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต
๒. พึงละเว้นจากการลักขโมย
๓. พึงละเว้นจากการประพฤติผิดในกาม
๔. พึงละเว้นจากการพูดเท็จ
๕. พึงละเว้นจากการดื่มหรือเสพของมึนเมา

แต่โดยแท้จริงแล้วคนเรานั้นต่างก็รักตัวเองมากที่สุด ซึ่งการที่ต้องทำผิดศีลหรือผิดครรลองคลองธรรมนั้น ก็เพราะความที่รักแต่ตัวเอง คิดถึงแต่ตัวเอง ซึ่งเรียกกันว่าความเห็นแก่ตัวนั่นเอง และก็เพราะความเห็นแก่ตัวเองนี้เอง ที่ทำให้ต้องเบียดเบียนผู้อื่น ต้องฆ่าสัตว์ ต้องลักทรัพย์ ต้องประพฤติผิดในกาม ต้องพูดเท็จ ต้องดื่มของมึนเมา สิ่งเหล่านี้มีสาเหตุเบื้องต้นมาจากความเห็นแก่ตัวด้วยกันทั้งนั้น ถ้าเมื่อใดเราลดตัวกูของกูลงได้ ก็ลดทุกข์โทษภัยของตนลงไปได้เช่นกัน เมื่อไม่มีตัวกูหรือไม่มีของกูแล้วก็จะไม่มีทุกข์ เพราะไม่มีอะไรไปให้ยึดมั่นถือมั่น ดังนั้นจะให้ดี อย่าไปยึดถืออะไรมาเป็นของตน ให้พึงสำรวมระวังไว้ว่า ในแต่ละชั่วโมง ในแต่ละวันนั้น อย่าเผลอไปยึดอะไรมาเป็นของของกู

ในการสมาทานศีลห้าหรือรับศีลห้านั้น จะไปสมาทานกับพระที่วัดก็ได้ แต่ถ้าไม่สะดวกให้ทำเองต่อหน้าพระพุทธรูปที่บ้านก็ได้ ถ้าพระพุทธรูปที่บ้านไม่มีก็ให้ใช้วิธีกำพระที่คอแล้วยกขึ้นประนมมือตั้งจิตอธิษฐานเอา เพราะไม่จำเป็นต้องมีพยานรู้เห็น ให้ถือเอาเจตนาเป็นสำคัญ จะทำที่ไหนเมื่อไหร่ก็ขอให้เต็มใจรับ หรือรับด้วยความตั้งใจอย่างเต็มที่ เมื่อรับแล้วก็ให้ตั้งใจรักษาอย่าให้ศีลด่างพร้อย พยายามประคับประคองกาย วาจา ใจ ให้บริสุทธิ์อยู่ในศีลในธรรม

วิธีการสมาทานศีลห้า

คำบูชาพระ

อิมินา สักกาเรนะ ตัง พุทธัง อะภิปูชะยามิ
อิมินา สักกาเรนะ ตัง ธัมมัง อะภิปูชะยามิ
อิมินา สักกาเรนะ ตัง สังฆัง อะภิปูชะยามิ

คำนมัสการพระรัตนตรัย

อะระหัง สัมมา สัมพุทโธ ภะคะวา,
พุทธัง ภะคะวันตัง อะภิวาเทมิ (กราบ)
ส๎วากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม,
ธัมมัง นะมัสสามิ (กราบ)
สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,
สังฆัง นะมามิ (กราบ)

คำอาราธนาศีล ๕

มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ
ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ
ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ
ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ
ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ
ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ

คำนมัสการพระพุทธเจ้า

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ (๓ จบ)

ไตรสรณคมน์

พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ
ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ
สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ
ทุติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ
ทุติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ
ทุติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ
ตะติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ
ตะติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ
ตะติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ

ศีล ๕

๑. ปาณาติปาตา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
(งดเว้นจากการฆ่าสัตว์หรือทำชีวิตสัตว์ให้ตกล่วงไป)

๒. อะทินนาทานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
(งดเว้นจากการถือเอาของที่เจ้าของไม่ได้อนุญาต)

๓. กาเมสุมิจฉาจารา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
(งดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม)

๔. มุสาวาทา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
(งดเว้นจากการพูดวจีทุจริต)

๕. สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
(งดเว้นจากการดื่มสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท)

เกณฑ์ลิขิต วินิจฉัย ให้วิเคราะห์
กรอบเฉพาะ ของตัวแปร แต่ละข้อ
ของศีล ๕ ว่าบวกลบ ครบองค์พอ
ขาดก็ขอ สมาทาน ให้มั่นคง

การที่จะวินิจฉัยว่าทำอะไรหรือทำได้แค่ไหนศีลถึงจะขาดนั้น ให้ใช้กฎเกณฑ์ในการวินิจฉัยที่เรียกว่า องค์ของศีลเป็นเครื่องตัดสิน ถ้าครบองค์ของศีลในข้อนั้นๆ ศีลข้อนั้นๆ ก็ขาดไป แต่ถ้าไม่ครบองค์ที่วางไว้ เพียงแต่ขาดไปหนึ่งหรือสองข้อ ก็ถือว่าศีลยังไม่ขาด แต่เศร้าหมองลง องค์ของศีลที่ท่านวางไว้นั้น ก็เพื่อเป็นเครื่องเตือนใจไม่ให้ประมาทในศีล เพื่อการรักษาศีลที่ละเอียดสมบูรณ์ไม่บกพร่อง

ศีลข้อที่ ๑ นั้น ให้งดเว้นจากการฆ่า การเบียดเบียน การทรมานทรกรรม การทำร้ายร่างกายของคนและสัตว์ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำด้วยตนเองหรือการใช้ให้ผู้อื่นกระทำ รวมไปถึงการไม่ยุยงให้สัตว์อื่นฆ่ากันหรือทำร้ายกันอีกด้วย เช่น การชนไก่ การกัดปลา การชนวัว เป็นต้น ศีลข้อนี้มีองค์ ๕ คือ

๑. สัตว์นั้นมีชีวิต
๒. รู้ว่าสัตว์นั้นมีชีวิต
๓. จิตคิดจะฆ่าหรือมีเจตนาที่จะฆ่า
๔. เพียรพยายามเพื่อที่จะฆ่าสัตว์นั้น
๕. สัตว์นั้นตายด้วยความเพียรนั้น

ถ้าครบองค์ ๕ ศีลข้อ ๑ ก็ขาด ถ้าไม่ครบ ๕ ข้อ ศีลก็ไม่ขาด แต่ก็เศร้าหมอง และโทษของการล่วงศีลข้อนี้ ก็หนักเบาต่างกันด้วยร่างกายของสัตว์ ๑ ด้วยคุณของสัตว์ ๑ ด้วยเจตนา ๑ และด้วยความพยายาม ๑ เช่น

ฆ่าสัตว์ใหญ่ มีโทษมากกว่าการฆ่าสัตว์เล็ก
ฆ่าสัตว์ที่มีคุณมาก มีโทษหนักกว่าฆ่าสัตว์ที่มีคุณน้อย
ทำไปโดยมีเจตนามาก ก็มีโทษแรงกว่ามีเจตนาน้อย
มีความพยายามมาก ก็มีโทษสูงกว่ามีความพยายามน้อย

อย่างไรก็ตาม ขึ้นชื่อว่าบาปอกุศลแล้ว แม้เพียงเล็กน้อยก็ไม่ควรกระทำ ควรฝึกจิตใจของตนให้ประกอบด้วยความเมตตากรุณาหรือให้มีแต่ความปรารถนาดี และรู้จักสงสารเห็นอกเห็นใจผู้อื่นหรือสัตว์อื่น ส่วนผู้ที่ชอบในการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต มีปกติชอบเบียดเบียนผู้อื่นนั้น เป็นผู้ที่ไร้ซึ่งความเมตตากรุณา ย่อมหาความสุขหรือหาความสงบเย็นไม่ได้ ไฟคือ ราคะ โทสะ โมหะ และอวิชชา ย่อมรุ่มร้อนเผาจิตใจของเขาเอง เพราะความที่คิดแต่จะประทุษร้ายทำร้ายผู้อื่น แม้ว่าเขาเหล่านั้นจะไม่ได้กระทำผิดอะไรเลย เช่น บางคนเที่ยวฆ่าสัตว์ เที่ยวยิงผู้อื่น ด้วยความคึกคะนอง เพราะคิดไปเองฝ่ายเดียวว่ามันคือเกมกีฬา ซึ่งเป็นการแสวงหาความสุขบนความทุกข์ของผู้อื่น

ศีลข้อ ๒ มีเจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ ด้วยอาการแห่งการขโมย อันได้แก่ การลัก การฉกชิง วิ่งราว การขู่กรรโชก ขู่เข็ญ ปล้น จี้ ฉ้อโกง หลอกลวง เบียดบัง สับเปลี่ยน ยักยอก ศีลข้อนี้มีองค์ ๕ คือ

๑. ของนั้นมีเจ้าของหวงแหน

๒. รู้อยู่ว่ามีเจ้าของหวงแหน

๓. มีเจตนาคิดจะขโมยสิ่งนั้น

๔. เพียรพยายามที่จะขโมยสิ่งนั้น

๕. ได้ของนั้นมาด้วยความเพียรพยายามนั้น

เพื่อเป็นการรักษาศีลข้อนี้ไว้ ท่านควรกระทำตนให้เป็นผู้มีความขยันขันแข็งในการประกอบแต่สัมมาอาชีพ ให้รู้จักพอใจในสิ่งที่ตนมียินดีในสิ่งที่ตนได้ ไม่ไปอิจฉาริษยาใคร และที่สำคัญคือต้องรู้จักเคารพในกฎหมายของบ้านเมืองอีกด้วย

ศีลข้อ ๓ ให้งดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม บุคคลต้องห้ามสำหรับฝ่ายชายมีดังนี้ คือ

(๑) ภรรยาคนอื่นอันได้แก่ หญิง ๔ จำพวก ดังนี้

ก.หญิงที่แต่งงานแล้ว

ข.หญิงที่ไม่ได้แต่งงานแต่อยู่กินด้วยกันกับชายอื่น

ค.หญิงผู้รับสิ่งของของชายอื่น แล้วยอมอยู่กับเขา

ง.หญิงที่มีชายเลี้ยงเป็นภรรยา

(๒) ผู้หญิงที่ยังอยู่ในความอุปการะของผู้อื่น เช่น พ่อ แม่

(๓) ผู้หญิงที่จารีตต้องห้าม เช่น แม่ ย่า ยาย พี่สาว น้องสาว ลูกสาว แม่ชี รวมไปถึงหญิงที่เป็นผู้เยาว์

ส่วนบุคคลที่ต้องห้ามสำหรับฝ่ายหญิงมีดังนี้ คือ

(๑) สามีคนอื่นและชายอื่นที่ไม่ใช่สามีตน

(๒) ผู้ชายตามที่จารีตต้องห้าม เช่น พ่อ ปู่ ตา พี่ชาย น้องชาย ลูกชาย พระภิกษุ สามเณร รวมไปถึงชายที่เป็นผู้เยาว์

ทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงนั้น ท่านไม่ได้ห้ามเฉพาะแต่ร่วมสังวาสเท่านั้น แม้แต่การเคล้าคลึง การเกี้ยวพาราสี ก็ชื่อว่าเป็นการละเมิดในศีลข้อนี้แล้ว ดังนั้นเพื่อไม่ให้ล่วงละเมิดในศีลข้อนี้จึงควรเป็นผู้สำรวมในกาม ให้ยินดีแต่ในภรรยาหรือสามีของตนเท่านั้น หรือถ้ายังไม่ได้แต่งงานก็ต้องมีกามสังวร คือการตั้งตนให้อยู่ในขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม หรือที่เรียกกันว่า **เข้าตามตรอกออกตามประตู** ศีลข้อนี้มีองค์ ๔ คือ

๑. วัตถุที่ไม่ควรถึง (คือชายหรือหญิงที่มีเจ้าของ)

๒. จิตคิดจะเสพในวัตถุนั้น

๓. พยายามที่จะเสพ

๔. ทำมรรคต่อมรรคให้ถึงกัน (มีเพศสัมพันธ์)

ถ้าครบองค์ ๔ ที่วางไว้ ศีลข้อ ๓ นี้ก็ขาด โทษนั้นขึ้นอยู่กับเจตนา และคุณของผู้ถูกล่วงด้วย กล่าวคือ ถ้าจงใจมากโทษก็หนัก ถ้าจงใจน้อยโทษก็น้อย ถ้าผู้ถูกล่วงเป็นผู้มีศีลมากโทษก็จะหนักมาก

ศีลข้อ ๔ งดเว้นจากการพูดเท็จ รวมไปถึงการพูดโกหกหลอกลวง ใช้มารยาพูดให้คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ใช้คำพูดส่อเสียด การพูดคำหยาบ การพูดเพ้อเจ้อ เหลวไหลไร้สาระ การผิดสัญญา เสียสัจจะ ไม่รู้จักรักษาคำพูดเป็นต้น ศีลข้อนี้มีองค์ ๔ คือ

๑. เรื่องนั้นเป็นเรื่องไม่จริง

๒. จิตคิดจะพูดให้เข้าใจผิด

๓. พยายามที่จะพูดออกไป

๔. คนอื่นเข้าใจผิดไป ตามเนื้อความที่เราพูดนั้น

เกิดมาเป็นคนทั้งที ควรให้มีคนอื่นเคารพนับถือบ้าง ดังนั้นต้องรู้จักรักษาสัจจะ เมื่อจะพูดอะไรออกไปก็ต้องพูดแต่ความจริงเท่านั้น ควรมีความจริงใจและปรารถนาดี หรือมีความหวังดีต่อผู้ฟังอยู่เสมอ

ศีลข้อ ๕ ให้งดเว้นจากการดื่มน้ำเมา อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท อันได้แก่ สุรา เมรัย และเครื่องดื่มมึนเมาต่างๆ รวมไปถึงการเสพยาเสพติดอื่นๆ ไม่ว่าจะด้วยการสูบหรือการฉีด เช่น ฝิ่น เฮโรอีน กัญชา ยาบ้า หรือแม้แต่บุหรี่ เป็นต้น คำว่า "สุราและเมรัย" หมายถึง สุรา ๕ อย่าง และ เมรัย ๕ อย่าง ดังนี้

สุรา ๕ อย่าง คือ

๑. สุราทำด้วยแป้ง
๒. สุราทำด้วยขนม
๓. สุราทำด้วยข้าวสุก
๔. สุราที่หมักเชื้อ
๕. สุราที่ปรุงด้วยเครื่องเทศต่างๆ

เมรัย ๕ อย่าง คือ

๑. น้ำดองดอกไม้
๒. น้ำดองผลไม้
๓. น้ำดองน้ำผึ้ง หรือน้ำดองน้ำหวาน
๔. น้ำดองน้ำอ้อย
๕. น้ำดองที่ปรุงด้วยเครื่องเทศต่างๆ

ศีลข้อนี้มีองค์ ๔ คือ

๑. ของทำให้เมามีสุราเป็นต้น
๒. จิตใคร่จะดื่ม
๓. พยายามดื่ม
๔. ดื่มให้ไหลล่วงลำคอเข้าไป

สิ่งเสพติดให้โทษทุกอย่างนั้น ย่อมทำให้ผู้เสพมึนเมาเสียสติ เป็นบ่อเกิดแห่งความประมาทเลินเล่อ ทำให้ขาดความยับยั้งชั่งใจ จึงทำให้สามารถกระทำในสิ่งที่ไม่ควรทำได้ทุกอย่าง กลายเป็นผู้ไม่มีความละอายหรือเกรงกลัวต่อบาปอกุศล เป็นเหตุให้ทำความชั่วอย่างอื่นๆ ได้อีกมาก ทำให้ตนเองและสังคมเดือดร้อน ดังนั้นจึงควรฝึกตนเองให้เป็นผู้มีสติสัมปชัญญะอยู่เสมอๆ ไม่เป็นผู้ประมาทในชีวิต

แม้ว่าในปัจจุบันนี้ โลกของเราได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาย มีการสร้างสมสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ขึ้นมาอีกมาก ดังนั้นบางสิ่งบางอย่างจึงไม่ได้มีในครั้งพุทธกาล ดังนั้นพระพุทธเจ้าจึงไม่ได้ทรงห้ามไว้ หรือทรงบัญญัติไว้ แต่ให้ท่านทั้งหลายใช้ปัญญาของตนเอง พิจารณาหรือวิเคราะห์ตามหลักมหาปเทส ๔ ที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ ดังนี้

๑. สิ่งใดไม่ได้ทรงห้ามไว้ว่าไม่ควร แต่เข้ากับสิ่งไม่ควรขัดต่อสิ่งที่ควร สิ่งนั้นไม่ควร
๒. สิ่งใดไม่ได้ทรงห้ามไว้ว่าไม่ควร แต่เข้ากันกับสิ่งที่ควร ขัดต่อสิ่งที่ไม่ควร สิ่งนั้นควร
๓. สิ่งใดที่ไม่ได้ทรงอนุญาตไว้ว่าไม่ควร แต่เข้ากับสิ่งที่ไม่ควร ขัดต่อสิ่งที่ควร สิ่งนั้นไม่ควร
๔. สิ่งใดที่ไม่ได้ทรงอนุญาตไว้ว่าควร แต่เข้ากับสิ่งที่ควรขัดกันกับสิ่งที่ไม่ควร สิ่งนั้นควร

บุญที่ท่านทั้งหลายเคยทำไว้ในอดีต ด้วยการรักษาศีลทั้ง ๕ ข้อนี้ ได้ส่งผลให้ท่านเกิดมาเป็นมนุษย์ในปัจจุบัน ดังนั้นจึงควรรักษาความเป็นมนุษย์ของตนไว้ให้ได้ยาวนานที่สุด ไม่ให้ตกต่ำลงไปกว่าเดิม ด้วยการไม่ละเมิดในศีลทั้ง ๕ ข้อนี้ เพราะการได้เกิดมาเป็นมนุษย์นั้นเป็นเรื่องที่ยากมาก ดังที่พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า

"กิจฺโฉ มนุสฺสปฏิลาโภ" หมายถึง **การได้อัตภาพมาเป็นมนุษย์เป็นเรื่องยาก** เมื่อขณะนี้ท่านได้อัตภาพมาเกิดเป็นมนุษย์แล้ว ก็จงพยายามรักษาสภาพความเป็นมนุษย์ของตนไว้ ด้วยการรักษาศีล ๕ ท่านผู้ใดรักษาไว้ได้ทั้งหมด ก็ถือได้ว่าเป็นคนได้ถึง ๑๐๐% แต่ถ้าขาดไปหนึ่งข้อ ก็ถือว่าเป็นคนแค่ ๘๐% เท่านั้น และถ้าขาดไปสองข้อ ก็จะเหลือความเป็นคนเพียง ๖๐% ดังนั้นท่านทั้งหลายจงพึงสำรวมระวังไว้ให้ดี เพราะศีลทั้ง ๕ ข้อนี้ เมื่อผู้ใดล่วงเข้า ถือว่าล่วงกรรมบถ มีโทษมาก จัดเป็นเวร คือก่อให้เกิดผลร้ายทั้งในปัจจุบันและอนาคต เช่นเมื่อล่วงศีลข้อ ๑ ก็มีผลทำให้เกิดในอบาย หรือทำให้มีอายุสั้นเป็นต้น ส่วนผู้ที่ไม่ฆ่าสัตว์ แต่ชอบเบียดเบียนสัตว์อื่นให้เป็นทุกข์เดือดร้อน แม้ศีลข้อที่ ๑ จะไม่ขาด แต่ก็ขาดธรรม คือเมตตากรุณา ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่จะรักษาศีล ๕ ให้บริสุทธิ์หมดจดจริงๆ จึงต้องมีธรรมที่คู่กับศีลแต่ละข้อกำกับไว้ด้วย คือ เบญจธรรม ๕ ได้แก่

๑. เมตตากรุณา คู่กับศีลข้อที่ ๑ เมตตานั้นได้แก่ ความปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุข ส่วนกรุณานั้น คือความปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

๒. สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีวิตชอบ คู่กับศีลข้อที่ ๒ ในที่นี้หมายถึงการประกอบอาชีพที่สุจริต ไม่ผิดศีลผิดธรรม เพื่อให้ได้ทรัพย์สินมาใช้สอยเลี้ยงดูตนเองและผู้ที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน

๓. ความสำรวมในกาม คือยินดีเฉพาะคู่ครองของตน ไม่เจ้าชู้คู่กับศีลข้อที่ ๓

๔. ความมีสัจจะ คือพูดจริง ทำจริง คู่กับศีลข้อที่ ๔

๕. ความมีสติ สำรวมระวังไม่ประมาท คู่กับศีลข้อที่ ๕

อานิสงส์ของการรักษาศีล ๕

๑. ทำให้อายุยืน ปราศจากโรคภัยเบียดเบียน

๒. ทรัพย์สมบัติที่อยู่ในความปกครอง มีความปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายมาราวี เบียดเบียนทำลาย

๓. ระหว่างลูก หลาน สามี ภริยา อยู่ด้วยกันเป็นผาสุก ไม่มีผู้คอยล่วงล้ำกล้ำกรายต่างครองกันอยู่ด้วยความเป็นสุข

๔. พูดอะไร มีผู้เคารพเชื่อถือ คำพูดมีเสน่ห์เป็นที่จับใจไพเราะ ด้วยสัตย์ด้วยศีล

๕. เป็นผู้มีสติปัญญาดีและเฉลียวฉลาด ไม่หลงหน้าหลงหลัง จับโน่นชนนี่เหมือนคนบ้าคนบอหาสติไม่ได้ ผู้มีศีล เป็นผู้ปลูกและส่งเสริมสุขบนหัวใจคนและสัตว์ทั่วโลกให้ มีแต่ความอบอุ่นไม่เป็นระแวงสงสัย ผู้ไม่มีศีลเป็นผู้ทำลายหัวใจคนและสัตว์ ให้ได้รับความทุกข์เดือดร้อนทุกหย่อมหญ้า

ศีล นั้นอยู่ที่ไหน มีตัวตนเป็นอย่างไร ใครเป็นผู้รักษาแล้วก็รู้ว่า ผู้นั้นเป็นตัวศีล ศีลก็อยู่ที่ตนนี้ เจตนาเป็นตัวศีล เจตนา คือ จิตใจ คนเราถ้าจิตไม่มี ก็ไม่เรียกว่าตน มีแต่กายจะทำอะไรได้ ร่างกายกับจิตต้องอาศัยซึ่งกันและกัน เมื่อจิตไม่เป็นศีล กายก็ประพฤติไปต่าง ๆ ผู้มีศีลแล้วไม่มีโทษ จะเป็นปกติแนบเนียนไม่หวั่นไหว ไม่มีเรื่องหลงหาหลงขอคนที่หา คนที่ขอ ต้องเป็นทุกข์ขอเท่าไรยิ่งไม่มี ยิ่งอดอยาก ยากเข็ญยิ่งไม่มี

พื้นที่ธรณีสงฆ์

วัดไร่ขิง มีเนื้อที่ทั้งหมด ๔๕๐ ไร่ โดยเป็นที่ตั้งวัด ๑๕๐ ไร่ เป็นที่ธรณีสงฆ์ ๓๕๐ ไร่ ทางวัดยังได้สร้างสถานศึกษาและสถานพยาบาลในเขตที่ธรณีสงฆ์ และอนุญาตให้หน่วยงานต่างๆ ใช้พื้นที่เป็นที่ปลูกสร้างอาคารสำนักงานต่างๆ คือ

- โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา
- โรงเรียนวัดไร่ขิง(สุนทรอุทิศ)
- วิทยาลัยการอาชีพนครปฐม (วัดไร่ขิง)
- วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มจร.วัดไร่ขิง
- โรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง)
- โรงพยาบาลสามพราน (วัดไร่ขิง)
- เทศบาลเมืองไร่ขิง
- องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตลาด
- สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา
- ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑
- สำนักงานสรรพากรนครปฐมเขตพื้นที่ ๒
- องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพฯสาย ๘๔, ๕๕๖
- ที่ทำการไปรษณีย์วัดไร่ขิง
- สถานีตำรวจภูธรโพธิ์แก้ว
- สำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมืองนครปฐม
- ศูนย์การศึกษานอกระบบฯ อำเภอสามพราน
- สำนักงานเขตขนส่งนครปฐม

- ศูนย์บริหารจัดการผู้สูงอายุอำเภอสามพราน
- สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองนครปฐม
- วิทยาลัยทองสุข ศูนย์วัดไร่ขิง
- ธนาคารเพื่อการเกษตรฯ สาขาสามพราน
- กรมเจ้าท่า
- สภาวัฒนธรรมอำเภอสามพราน

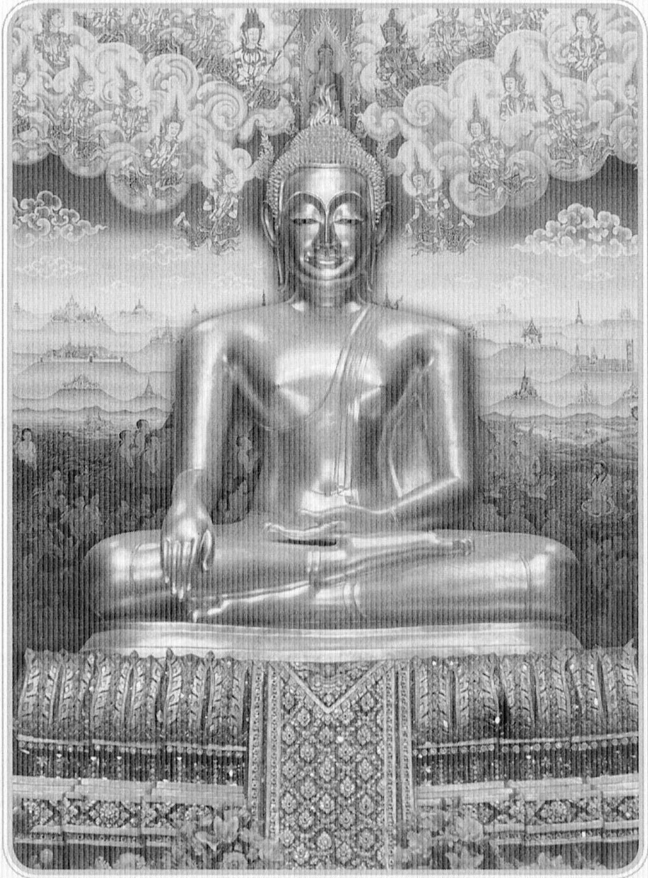
การแก้บนหลวงพ่อวัดไร่ขิง

ทุกวันจะมีประชาชนจากทั่วสารทิศมากราบไหว้หลวงพ่อบนบานขอพรให้ท่านช่วย โดยเฉพาะในวันเสาร์-วันอาทิตย์ ซึ่งผู้คนมากันอย่างล้นหลาม เสียงประทัดจะดังกึกก้องไปทั่วบริเวณพระอุโบสถอย่างต่อเนื่องยาวนานในแต่ละวัน ซึ่งบอกให้รู้ว่า คนที่ได้รับพรจากหลวงพ่อแล้วสมปรารถนานั้น พากันมาแก้บนนั่นเอง และนอกจากประทัดแล้ว สิ่งที่ผู้คนบอกต่อๆ มาว่าเป็นของโปรดของหลวงพ่ออีกอย่างหนึ่งก็คือ ว่าว ละครรำถวายแก้บนหลวงพ่อวัดไร่ขิง และเมื่อแก้บนขอพรเสร็จแล้ว ก่อนกลับทุกรายจะไปรับน้ำมนต์ ซึ่งถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์อีกอย่างหนึ่ง

แต่เรื่องที่ห้ามบนบานศาลกล่าวก็คือ เรื่องขอให้ไม่ถูกเกณฑ์ทหาร เหมือนกับพระพี่น้องที่ลอยน้ำมานั่นเอง

งานเทศกาลนมัสการปิดทองหลวงพ่อวัดไร่ขิง

วัดไร่ขิง พระอารามหลวง จะมีการจัดงานเทศกาลนมัสการปิดทองหลวงพ่อวัดไร่ขิง เป็นประจำทุกปี ในวันขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือน ๔ ถึงแรม ๔ ค่ำ เดือน ๕ รวมเป็นเวลา ๙ วัน ๙ คืน ก่อนงานจะมีการจัดประเพณี แห่องค์หลวงพ่อวัดไร่ขิง อัญเชิญขึ้นจากแม่น้ำท่าจีน ในงานมีการออกร้านจำหน่ายสินค้าจากหน่วยงานต่างๆ มากมาย

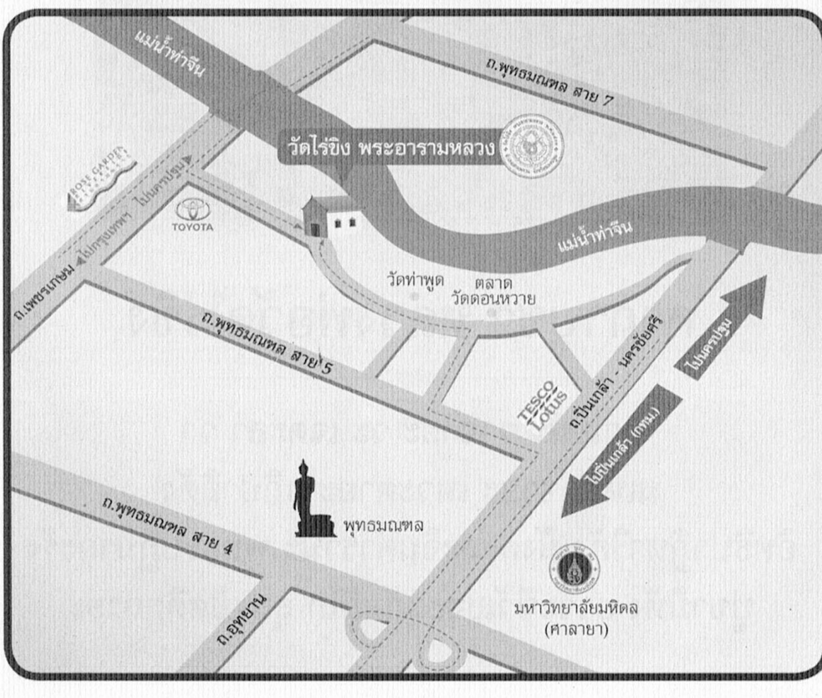
คาถาบูชา หลวงพ่อวัดไร่ขิง

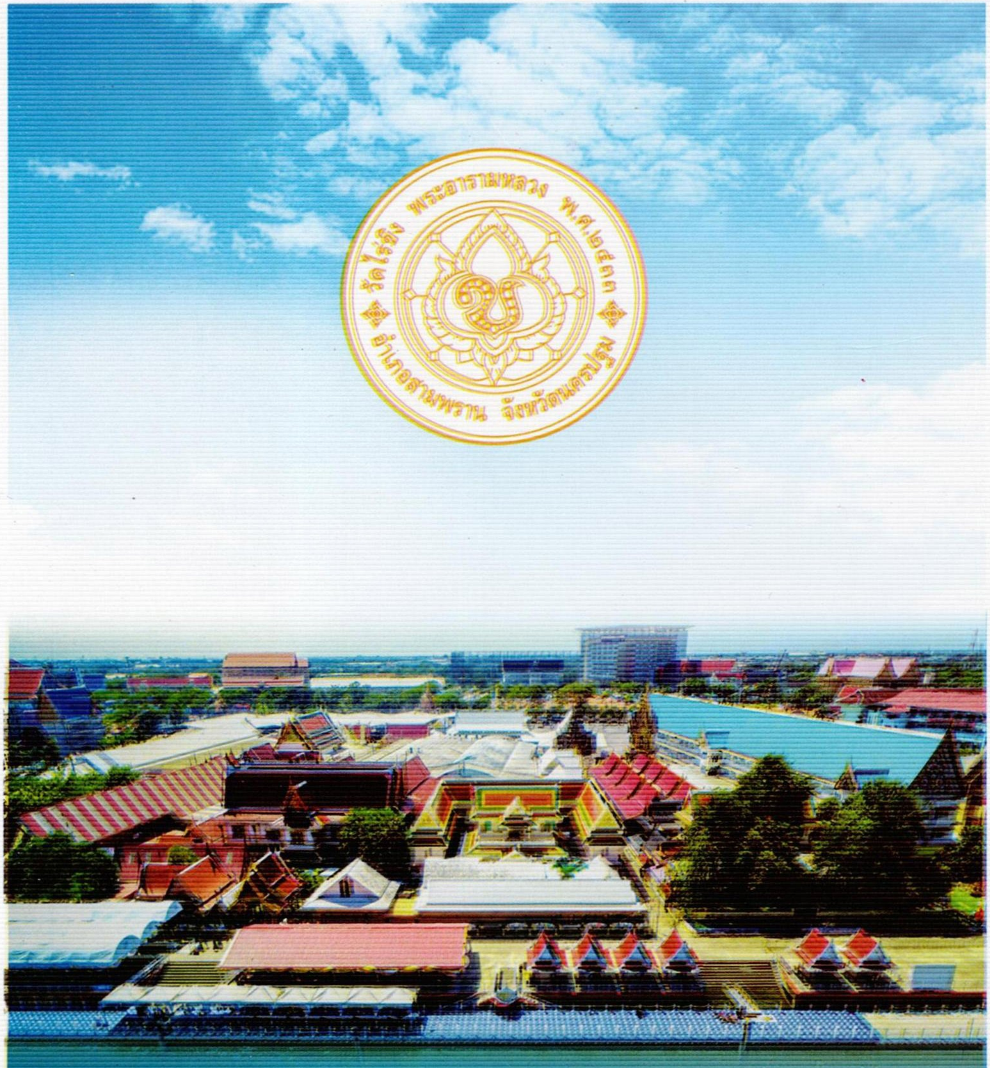
กาเยนะ วาจายะ วะ เจตะสา วา
มเหสักขายะ เทวะตายะ อภิปาลิตัง
อิทธิปาฏิหาริกัง มังคะละจินตารามะ พุทธะปฏิมากะรัง
ปูชามิหัง ยาวะชีวัญจะสุกัมมิโก สุขะปัตติตถายะ

การเดินทาง

การเดินทางสามารถใช้เส้นทางได้หลายเส้นทาง ได้แก่

- **ทางเรือ** สามารถขึ้นเรือจากวัดท่าพูดหรือวัดดอนหวาย มาวัดไร่ขิงได้
- **รถยนต์** ใช้เส้นทางสายถนนเพชรเกษม ผ่านสวนสามพราน ๑ กม. กลับรถใต้สะพาน หรือ จากถนนพระบรมราชชนนี เข้าถนนพุทธมณฑล สาย ๔ - สาย ๕ - สาย ๗ และสาย ๘
- **รถโดยสารปรับอากาศ ขสมก.** สาย ๘๔ และ ๕๕๖ สุดสายที่ท่ารถวัดไร่ขิง
- **รถโดยสารประจำทางปรับอากาศชั้น ๒** จากสถานีขนส่งสายใต้ กรุงเทพฯ-อ้อมใหญ่-สามพราน-นครปฐม กรุงเทพฯ-ราชบุรี กรุงเทพฯ-บางลี่ กรุงเทพฯ-สุพรรณบุรี
- **รถตู้** จากเซ็นทรัลปิ่นเกล้า สาย ปิ่นเกล้า - ไร่ขิง

◆ วัดไร่ขิง พระอารามหลวง ◆

๕๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม